

Svenska kulturfonden

2019

ISBN 978-952-7263-10-5
ISSN 1238-5468

Redaktör: Jens Berg
Grafisk form: Emma Strömberg
Omslagsbild från föreställningen Kalevala på Åbo Svenska Teater,
fotograf Robert Seger
Tryckt hos Nord Print, Helsingfors 2020

Helsingfors 2020
Svenska kulturfonden
Simonsgatan 8 A, 00100 Helsingfors
kulturfonden.fi

Innehåll

Tillsammans i dialog	4
Pengarna på armlängds avstånd	6
Fonden föredrar öppenhet	12
Normal noggrannhet är nog	15
Varför är det så svårt att ställa oss mot väggen?	16

Allmän finlandssvensk verksamhet

På svenska. I Lahtis.	20
Svenska rum behöver väggar och tak	25
»Vi har slutat lyssna på varandra« – Dialogpaus ska göra Finland till ett bättre land	28
Spökhuset fick nytt liv	34
Renoveringsbidraget – en viktig bit i ett svårt pussel	38
Korta plock ur satsningar inom allmän finlandssvensk verksamhet 2019	40

Konst och kultur

Lekfullt epos	44
Soldathemmet bjuder nu också på andlig spis	50
Tove Jansson utan blomsterkrans	54
Milstolparna i Kulturfondens filmstöd	60
Kulturkarneval med angeläget budskap: »Här får man vara sig själv«	62
Korta plock ur satsningar inom konst och kultur 2019	68

Utbildning och vetenskap

Kroppen och svenskan slipas i Kronoby	72
Artificiell intelligens är en medborgarkunskap	78
Elever imponeras av naturvetenskapens magi	84
Korta plock ur satsningar inom utbildning och vetenskap 2019	90

Året i siffror och namn

Disponibla medel	94
Beviljade bidrag	98
Pristagare och tävlingar	100
Seminarier och kulturproduktion	102
Publikationer och lanseringar	105
Förvaltning och organisation	108

Verksamhetsberättelse och bokslut 117

VD:S HÄLSNING

Tillsammans i dialog

Vi måste lära oss att leva tillsammans som systrar och bröder eller gå under tillsammans som dårar.

— MARTIN LUTHER KING

Världen globaliseras och gränserna mellan människor och kulturer suddas ut. I bästa fall leder det till förståelse och samhörighet. Samtidigt ser vi att polariseringen ökar. Det blir allt viktigare att vi alla förstår betydelsen av att samverka – något som idag inte är självklart.

Kulturfondens uppdrag är att främja och stödja konst, kultur, utbildning, forskning och samhällsservice som gynnar det svenska i Finland. Många finlandssvenska stiftelser och fonder har liknande uppdrag och därför har vi under de senaste åren intensifierat samarbetet med både dem och andra finländska fonder.

Också samarbetsdelegationen *Stiftelser och fonder* har skapat hållbara och viktiga kontaktytor inom fondgemenskapen.

En av de aktuella frågorna är hur vi kan mäta och utvärdera genomslagskraften av

bidragen. Vi tror att då vi samarbetar med andra fonder får våra bidrag större effekt.

Vi har intensifierat vårt samarbete med flera finlandssvenska fonder – främst med Föreningen Konstsamfundet, Svenska Folkskolans Vänner, Stiftelsen Brita-Maria Renlunds Minne och Stiftelsen Tre Smeder. Vi koordinerar våra bidrag och samverkar i både större och mindre projekt.

Tillsammans vill vi synliggöra det svenska som en tillgång för hela landet. För att få riktlinjer för gemensamma satsningar låter vi i skrivande stund göra en omvärldsanalys av det svenska i Finland. Samtidigt har vi också beställt externa utvärderingar av svensk-språkiga organisationer som fonderna stöder på ett betydande sätt.

Ett gemensamt intresse för de finlandssvenska fonderna är att utveckla våra svenska rum – från föreningshus och folkhögskolor till kulturhus och utbildningsfastigheter, särskilt på språköarna. Fondernas satsning på Nya Fokus i Karis – en fastighet där utbildning och kultur möts – är ett exempel. Integration, småbarnspedagogik, digitalisering och klimat är andra områden som är viktiga inom fondsamarbetet.

Kulturfonden ingår sedan flera år också i en informell arbetsgrupp med representanter för Suomen Kulttuurirahasto, Konestiftelsen, Jenny ja Antti Wihurin rahasto, Alfred Kordelinin säätiö och Jane och Aatos Erkkos stiftelse. Vi träffas regelbundet för att diskutera gemensamma ansökningar och möjliga projekt. Projektet Konsttestarna i samarbete med Kulttuurirahasto och Förbundet för barnkulturcenter är ett exempel på samarbetet. Projektet har varit lyckat och fortsätter – nu också med statlig finansiering.

Också det nordiska samarbetet är viktigt för oss. Den nordiska stiftelsekonferensen,

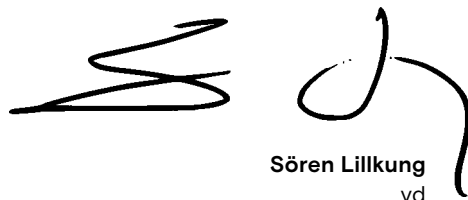
som år 2019 ordnades i Helsingfors, resulterade bland annat i ett humanistiskt-samhällsvetenskapligt forskningsprogram med Riksbankens Jubileumsfond (Sverige), Svenska litteratursällskapet, Suomen Kulttuurirahasto och Svenska kulturfonden som samarbetspartner.

I juni 2019 grundade vi Dialogpaus-stiftelsen tillsammans med Kulttuurirahasto, Jenny ja Antti Wihurin rahasto och Jubileumsfonden Sitra. Det treåriga projektet samlar alla finländare till en jämlik dialog med målet att uppnå förståelse och förstärka demokratin. En jämlik dialog ska bli en naturlig del av vår kultur. Teman för dialogerna är utbildning, välfärd och »Vad är finländskhet?«. Utmaningen ligger i att få med dem som sällan eller aldrig kommer till tals. Dem som alla hör men ingen lyssnar på och de som valt att inte tala alls.

Alla samhällsaktörer står inför stora förändringar. Går vi mot en internationalisering där vi människor tillsammans försöker uppnå gröna ideal med hjälp av teknologi och hållbarhetsutveckling? Eller tar reaktionära krafter över? Krafter som vill återinföra nationalstater med egna regelverk och skarpa gränser för att hålla problemen på avstånd.

Frågorna har stor relevans för vilken roll allmännyttiga stiftelser och fonder får framöver och för hur vi arbetar.

Samverkan och kollektivism, som gör att summan av ett plus ett blir mera än två, är vägen mot morgondagen.

Sören Lillkung
vd

Pengarna på armlängds avstånd

TEXT JENS BERG
BILD CATA PORTIN

Populismens återtåg har aktualiserat frågan om styrningen av medel till enbart vissa former av kultur. För de avgående ordförandena Ann-Luise Bertell och Stefan Wallin är principen om att pengarna inte får diktera formen för den fria konsten och kulturen helig.

Sex år är snart till ända. **Ann-Luise Bertells** och **Stefan Wallins** andra och därmed också sista mandatperioder som ordförande för Svenska kulturfondens delegation respektive styrelse närmar sig sitt slut. Därför bad jag dem att fundera ut en symbolisk plats för den här intervjun. De valde Musikhuset i Helsingfors.

– Vi valde Musikhuset bland annat för att Svenska kulturfonden firade Finlands 100-årsjubileum här med den stora finlands-svenska konserten *Spegling* som garanterat blev ett minne för livet för åtminstone alla de barn som uppträdde under kvällen, säger Bertell.

Svenska kulturfonden har understött Musikhuset från första början. När finansieringen redan i planeringsskedet haltade var man med om att trygga hela projektet. Donationen var också ämnad att subventionera hyran för den tvåspråkiga Sibelius-Akademien som finns i huset. Senare bidrog man också med 100 000 euro till den orgel som i dag är själva lungorna i Musikhuset.

– Musikhuset ingår i det nätverk av kulturinstitutionerna som finns samlade kring Tölövikén. Musikhuset symboliserar tongåvan och framtidstron, biblioteket Ode är jämlikhetens och bokens tempel. Sanoma-huset står för det fria ordet, Kiasma och

Ann-Luise Bertell

- Född 1971 i Vasa, bor i Vörå
- Magister i teaterkonst från Teaterhögskolan i Helsingfors
- Skådespelare, författare och regissör
- Teaterchef vid Wasa Teater 2011–2015
- Ordförande för Svenska kulturfondens delegation, andra mandatperioden 2017–2020
- Jobbar med just nu: Teaterchef vid Wasa Teater från och med 1.8.2020
- Den mest användbara finlandismen: Hoppeligen
- Mitt favorituttryck på dialekt: *No rållar do*
- En förkortning vi borde införa i Svenskfinland: GIB (gasen i botten)

Stefan Wallin

- Född 1967 i Vasa, bor i Åbo
- Politices magister från Åbo Akademi
- Riksdagsledamot för SFP 2007–2019
- Minister 2007–2012
- Ordförande för Svenska kulturfondens styrelse, andra mandatperioden 2017–2020
- Jobbar med just nu: Head of Public Affairs, samhällelig rådgivning på nordisk nivå i Miltton-gruppen
- Den mest användbara finlandismen: Roskis eller sidusidu
- Mitt favorituttryck på dialekt: *He e mytschi no*
- En förkortning vi borde införa i Svenskfinland: FAF (=förbjud alla förkortningar)

Nationalmuséet lyfter fram både det tidlösa och det tidsbundna i konsten och Riksdagen symboliserar demokratin. Tillsammans visar de här institutionerna på samhällets styrka, säger Wallin.

Historielöst om monokultur

Den här avskedsintervjun kommer att handla mycket om samhällets styrkor och om de nya hotbilder som har dykt upp under de år som Bertell och Wallin har fungerat som ordförande. Tack vare sina uppdrag har de haft en utmärkt utkikspost därifrån de kunnat följa med och reagera på samhällsutvecklingen.

– Miljöfrågan och populismens återgång är de två saker som kanske mest har präglat 2010-talet. I och för sig har vi ju länge varit medvetna om miljöns tillstånd med det är nu som det har lyfts upp på riktigt av både den yngre generationen och av forskningen. Speciellt landsbygden – och därför också Svenskfinland – berörs mycket av till exempel köttskammen och trycket på att resa mera klimatsmart, säger Bertell.

När Bertell och Wallin valdes till sina uppdrag 2014 såg världen annorlunda ut. Någon tanke på att Donald Trump skulle bli USA:s president fanns inte. Ryssland hade inte invaderat Krim. Brexit kändes som en utopi. Och »fake news« var ett okänt begrepp.

– Det här är exempel på hur oförutsägbart världen är. Men det finns också element som framstår som klippor när hela världen står i brand och en sådan klippa borde ju rimligtvis vara uppfattningen om att kulturen är värdefull och tidlös. Kulturen förändras, den speglar sin tid och den opponerar sig mot sin tid. Man kan till och med säga att kulturen blir starkare när det blåser, säger Wallin.

Och på det kulturpolitiska fältet blåser det. År 2014 hade Sannfinländarna ännu inte suttit med i regeringen, men nu sex år senare är de åtminstone utifrån opinionsmätningarna det största partiet i landet. I deras färska medie- och kulturpolitiska program definierar de vilken typ av kultur och konst som borde få åtnjuta offentlig finansiering. Enligt Finlands största parti i dag borde bland annat public service-uppdraget och stödet till minoritetskulturer krympas.

– De ligger trots allt i täten nu och med tanke på kommande val måste vi förhålla oss till dem på något sätt. Men inte bara mellan raderna utan också på raderna uttrycker de nu en historielös uppfattning om att Finland igen borde bli en monokultur, som om det skulle vara något vi borde gå tillbaka till. Men så är det ju inte. Vi har aldrig varit en monokultur. Se till exempel bara på Viborg där det talades 6–7 språk ända fram till 1940-talet, säger Wallin.

– Ett skräckexempel på det här är det som nu händer i den svenska kommunen Sölvesborg där kultur- och bibliotekschefen nyligen sa upp sig efter påtryckningar från Sverigedemokraterna om vilken kultur och litteratur som ska bekostas av kommunen. Politikerna ville till exempel inte ha så mycket litteratur på andra språk än svenska i sina bibliotek. Det är både skrämmande och otroligt att man kan se det här som en väg framåt när man betraktar världen idag, suckar Bertell.

Konsten kommenterar samhället

Både Bertell och Wallin återkommer ofta till den heliga principen om att det måste finnas ett tydligt avstånd mellan pengarna och den fria konsten. I klartext betyder det att pengarna inte kan och får styra de uttryck som olika

kulturformer väljer att ta. Det här gäller för såväl den offentliga kulturpolitiken som för hur Svenska kulturfonden använder sin makt via pengarna.

Jag för in samtalet på hur kulturen och konsten nu reagerar på det som sker i samhället. Hur märks det i dag?

– De flesta som söker sig till konsten och kulturen gör det för att de vill uttrycka något. Därför blir konsten och kulturen ofta också en kommentar på det som sker i samhället. Ofta går konsten och kulturen före och visar på en riktning som samhället är på väg mot, säger Bertell.

Vilka konkreta exempel ser du just nu?

– Det finns många exempel i Svenskfinland. Unga teatern spelar nu *Fascinerande ismer*, som handlar om hur populismen föds. Annika Luthers senaste bok *De sista entusiasterna* handlar om hur ett främmande virus börjar sprida sig. Också inom dansen och bildkonsten finns det många exempel på direkt samhällsdiskussion just nu, svarar Bertell.

Stefan Wallin påpekar att speciellt det nya informationssamhället, med en allt högre grad av direkta och medvetna lögner i offentligheten, gör att behovet av att vi ifrågasätter blir allt större.

– Det här är en utmaning för kulturen, litteraturen, journalistiken och för allt skapande samhällsarbete. Vi måste för det första förstå att det blivit så här och sedan gå till positiv motattack. Man kan använda kulturella uttryck också som direkta politiska motoffensiver, jämför bara med *Finlandia-hymnen* av Jean Sibelius och vilket budskap han hade med den, säger Wallin.

Hur har Svenska kulturfondens strategiska satsningar som motoffensiv sett ut?

– Jag kommer att tänka på två saker. Det ena är att vi gett resurser för lyckad

Ann-Luise Bertell och Stefan Wallin kan se tillbaka på sex lyckade år som ordförande. Under deras tid vid rodret har Svenska kulturfonden kunnat dela ut en kvarts miljard euro.

integration i Svenskfinland – och därmed också i hela Finland. Det andra är nog det tvåspråkiga programmet *Hallå!*, som också är ett svar på tidsandans pricksskytte mot det svenska i Finland. Vi ville därför bygga en bro mellan våra nationalspråk och öka den ömsesidiga förståelsen och antalet positiva möten mellan det svenska och det finska, svarar Wallin.

Risktagning och kvalitet

Det som speciellt glädjer Bertell och Wallin är att de har fått verka under så gynnsamma ekonomiska förutsättningar. Under deras tid vid rodret har de disponibla medlen ökat så att Svenska kulturfonden nu årligen kan dela ut över 40 miljoner euro. Under sina sex år de

har de med andra ord kunnat dela ut cirka en kvarts miljard euro!

Det gör att man har kunnat satsa mycket och brett. Därför är det en enkel uppgift för dem att räkna upp projekt och bidrag som gör dem extra nöjda. De nämner gärna satsningarna på universiteten och yrkesskolorna parallellt med de större strategiska projekten. Samtidigt gläds de över att fonderna och stiftelserna nu har börjat samarbeta mera.

– Vi har försökt koordinera för att minska det överlappande arbetet. Ett exempel är ansökningarna för filmstöd som vi nu sköter tillsammans med Konstsamfundet. Ibland kommer vi överens om att göra vissa saker tillsammans med andra och ibland inte. Nu känner vi bättre till varandras verksamhet, säger Wallin.

Vår intervju översköljs mitt i allt av ett enormt sorl när en stor grupp skolelever sveper förbi. Det visar sig vara en grupp »konst-testare« som är på besök i Musikhuset.

– Också det här gör mig stolt, säger Ann-Luise Bertell och syftar på skoleleverna. Vi stöder det här projektet så att alla finlands-svenska elever i årskurs 8 får uppleva och utvärdera olika konstevenemang.

I den stunden är det lätt att förstå Bertell när hon säger att den största insikten hon fått som ordförande för Svenska kulturfondens delegation är »hur mångfacetterad verksamheten är och på hur många ställen Svenska kulturfonden är med«.

Jag är förstås också nyfiken att höra om det finns projekt eller större satsningar som inte har blivit som det var tänkt. De vill inte peka ut konkreta exempel utan svarar mera allmänt.

– Ibland handlar vår verksamhet också om risktagningar. Det finns mycket kreativitet i Svenskfinland. Aktörer som man tidigare inte har hört talas om dyker upp med spännande projekt som kanske inte blir exakt det som var meningen, men i stället kan knoppa av sig till något annat, svarar Wallin diplomatiskt.

Wallin och Bertell återkommer ofta till kravet på kvalitet och också till de risker som finns inbyggda när en fond sitter på stora summor pengar.

– När pengarna ökar och vi är en liten folkspillra som ska dela på dem så måste vi hela tiden vara medvetna om kvaliteten. Den måste vara på åtminstone nationell men helst på internationell nivå. Det måste finnas konkurrens och inom det här området ska våra efterträdare fortsätta att fundera på hur man ska fördela pengarna på det smartaste sättet, säger Bertell.

Från händelsernas centrum

På tal om efterträdare blir jag nyfiken på vilka egenskaper de tycker att en person behöver för att framgångsrikt kunna fungera som ordförande för styrelsen eller delegationen.

– Det behövs kunskap om Svenskfinland, kärlek och intresse för kultur, konst och utbildning, en förmåga att samarbeta och också en förmåga att argumentera för sina tankar och idéer, säger Bertell

– Och en förmåga att se Svenskfinland som en helhet och inte vara alltför förälskad i bara det egna postnumret, skjuter Wallin in. Det man ger till en är inte bort från någon annan.

Det är svårt att avgöra om det är vemod eller lättnad som präglar Wallin och Bertell när de nu ser slutet på sin andra och sista mandatperiod. Sannolikt både och.

– Att man har fått befinna sig mitt i händelsernas centrum har möjliggjort möten, ny kunskap och upplevelser som man annars inte hade fått. Den kontaktytan förlorar man nu. Men allt har sin tid, säger Wallin.

– Jag kommer nog mest att sakna kontakten med människorna. Man träffar så många från olika samhällssektorer som man annars inte skulle ha mött. Sedan kommer jag inte att sakna just den tidpunkten när de 4 000 ansökningarna dyker upp. Du ska ha en åsikt om alla och det känns ärligt talat lite skönt att inte längre behöva ta stress för var och en av dem, säger Bertell.

Vad ska ni göra av den tid som nu blir över?

– Det blir mera tid för litteratur, mera skönlitteratur, säger Bertell

– Mera tid att konsumera sådan kultur som vi har varit med om att stödja. Allt kommer ju med en liten eftersläpning, säger Wallin.

Mikaela Nylander utsågs i februari 2020 till styrelsens nya ordförande. Delegationens nya ordförande utses under våren.

Fonden föredrar öppenhet

TEXT NICLAS ERLIN
BILD LINA ENLUND

Fallet Baltzar fick Kulturfonden att se över behandlingen av ansökningar och redovisningar. Riskfaktorer ska upptäckas bättre, men rigorösa regler är inte att vänta. Den konstnärliga friheten väger tungt, säger fondens vd Sören Lillkung.

— **V**i har lärt oss att öppenhet är det enda som gäller. Om någon misstänkligheten gör oss gå ut med hur vi tänker och hur vi fungerar.

Svenska kulturfondens vd **Sören Lillkung** har inga svårigheter att tala om höstens händelser kring fallet Veijo Baltzar, där också kultursektorn fick sin givna del i nyhetsrapporteringen.

I samband med att misstankarna mot kulturrådet Baltzar rullades upp i offentligheten nämndes även en mängd olika bidragsgivare, däribland Kulturfonden, som under årens lopp stött föreningen Drom där Baltzar var verksam.

Mot den här bakgrunden valde fonden att genast gå ut med ett eget pressmeddelande, där

bland annat de olika stöden räknades upp.

– Vi har klara rutiner för sådant här. Det är bättre att förekomma än att förekommas, säger Sören Lillkung och berättar att stämningen inom fonden de här novemberdagarna var sansad men dyster.

– Jag var rent ut sagt ledsen och började fort tycka synd om alla drabbade.

Redovisningen i fokus

Brottsmisstankarna mot Veijo Baltzar gäller bland annat människohandel, sexuellt utnyttjande och grov våldtäkt. Fallet lämnar ingen oberörd och det ledde också genast till en diskussion inom fonden, som under nio års tid hann bevilja Drom totalt drygt 40 000 euro.

Redan det faktum att de misstänkta brotten kunnat ske under en lång tid utan att fonden fått nys om saken gav anledning till att se över rutinerna kring bidragsprocessen, konstaterar Sören Lillkung.

Han berättar att fonden kommer att vara mer alert under alla steg i ansökningsprocessen, men att speciell vikt läggs vid redovisningen där bidragsmottagarna med egna ord berättar hur projekten genomfördes.

– Just här kunde man kanske bättre få syn på till exempel drag av personkult inom en organisation.

Kulturfonden vill ändå ogärna strama åt reglerna. Sören Lillkung förklarar att en ansökan alltid tar sikte på framtiden, varför det är viktigt med smidiga processer.

– Naturligtvis vill vi inte ha bristfälliga eller flummigt formulerade ansökningar, men mycket hinner hända från det att ansökan lämnas in tills projektet kör i gång.

– Blir ansökningarna för invecklade blir det lätt så att den som är bäst på att skriva får bäst genomslag. Då finns det en risk för att vi börjar mäta fel saker. Går vi för långt i granskningen lider den konstnärliga friheten.

Inga detektivfasoner

På kolumnplats i Hufvudstadsbladet skrev tidningens kulturchef **Fredrik Sonck** i höstas att fallet Baltzar inte borde få rubba den generella tilliten till små aktörer på kulturfältet. Sonck gav också Kulturfondens lätta byråkrati gott betyg, och han hoppades att fonden inte framöver börjar agera privatdetektiv.

Sören Lillkung ser det som otänkbart att fonden skulle börja rota i folks privatliv och förflutna. Inte ens gamla synder, som oredovisade bidrag, kan automatiskt leda till att en ansökan ratas.

Svenska kulturfonden kommer att vara mer alert för att upptäcka risker inom olika projekt. Det får ändå inte beskatta den konstnärliga friheten, säger Sören Lillkung som ogärna vill strama åt reglerna kring ansökningarna.

Det är projekten som bedöms, inte personerna, säger Lillkung och betonar att de sökandes rättsskydd väger tungt.

Det här betyder ändå inte att Kulturfonden slår dövrat till ifall det surrar ofördelaktiga rykten kring ett projekt.

– Då plockas ansökan ut till vidare beredning, säger Lillkung och berättar att berörda personer kontaktas så att oklarheterna kan redas ut.

Ur den ansökningsskörd som Kulturfondens styrelse fattade beslut om i våras lyftes ett tjugotal ansökningar åt sidan.

– För dessa försöker vi fatta beslut så fort som möjligt, gärna före juni.

Här måste understrykas att vidare beredning inte behöver betyda något negativt,

utan att det lika väl kan handla om att olika projekt till exempel kunde samordnas för att få större genomslag.

Till Kulturfondens rutiner hör numera också att utvärdera allt fler projekt medan de pågår. Det är ett sätt för fonden att ständigt granska sina egna rutiner, förklarar Lillkung.

Rykten får inte avgöra

Avslöjandena under hösten ledde till diskussion också inom Suomen Kulttuurirahasto – finska kulturfonden – en annan av de många som genom åren hann ge bidrag till Drom.

Ett samtal med **Veli-Markus Tapio** som är specialsakkunnig vid stiftelsen visar att man där tänker i ungefär samma banor som inom Svenska kulturfonden: Omvärldspejlingen stärks, men någon åtstramning av reglerna är inte aktuell.

– Det är inte så lätt att göra stora ändringar i systemet utan att det börjar nagga den konstnärliga friheten i kanten. Vi lägger stor vikt vid den autonomi som vetenskapen och konsten måste få ha, säger Veli-Markus Tapio.

Han konstaterar att avslag på bidrags- och stipendieansökningar ibland väcker negativa känslor, vilket i värsta fall kan leda till smutskastning.

– Inte kan vi underkänna en ansökan bara på basis av rykten, säger Tapio och understryker att de sökandes rättsskydd måste respekteras.

Fondens kring 40 nämnder med sakkunniga är i nyckelposition när stöden och stipendierna beviljas.

– Detaljkunskapen finns i nämnderna och det är viktigt att de känner till vad som sker på fältet. Det är också av stor betydelse att nämnderna tillsätts på ett rättvist sätt, säger Tapio.

Svenska kulturfonden har å sin sida omkring 40 enskilda sakkunniga inom olika områden.

Befarar fler fall

När den här texten skrivs är Veijo Baltzar endast misstänkt, vilket även Sören Lillkung vill betona.

Han konstaterar att de sökande är väldigt hederliga överlag och att missbruk hör till ovanligheterna. Men ändå finns det orsak för kulturfältet att se över sina rutiner, säger han och nämner den utvärdering som yrkeshögskolan Humak gjorde redan år 2012 och i vilken ett varningens finger lyfts mot Baltzars pedagogik. Rapporten landade hos undervisnings- och kulturministeriet, men vetenskapen om dess innehåll fick aldrig någon större spridning.

Förhållandet mästare-gesäll, som är vanligt inom konst och kultur, kan bädda för övertramp.

– Jag tror att det kommer fram fler fall, att det här bara är toppen av isberget.

Normal noggrannhet är nog

TEXT NICLAS ERLIN

Så länge bidragsgivarna håller sig till sina stadgar och inte slarvar i arbetet behöver de inte vara rädda för åtal även om pengarna de delat ut missbrukats.

Vilket är en fonds ansvar i ett fall där bidragsmottagaren gjort sig skyldig till ett brott, helt eller delvis med hjälp av sitt bidrag? Kan fonden till och med räknas som medskyldig?

Problembeställningen är omfattande och man kan se på den ur flera synvinklar. Det konstaterar advokaten **Oili Kela** som är specialist på stiftelser och föreningar och som vi bett bena ut frågan.

Hon noterar inledningsvis att stiftelselagen som sådan inte ger svar på just de här frågorna, eftersom fokus i den inte ligger på hur utdelningen ska ordnas.

Klarare konturer börjar däremot ta form då ljuset riktas mot strafflagen. En central princip i den är att straffrättsligt ansvar i allmänhet förutsätter uppsåtlighet, det vill säga en mer eller mindre medveten handling som sedan leder till ett brott. Den som på något sätt medvetet hjälper till att ett brott sker gör sig i sin tur skyldig till medbrottslighet.

Det här betyder att den bidragsgivare som varit medveten om att pengarna används till

brottslig verksamhet kan räkna med att bli rättsligt prövad, om brottet rullas upp.

Den som handlat i god tro, omedveten om det brottsliga, behöver däremot inte vara orolig för att åklagaren ska höra av sig.

Vanskligt att börja gräva

Oili Kela konstaterar att man kommer långt med normal noggrannhet i arbetet. En fond eller stiftelse har sitt på det torra om den följer sina stadgar – som i sig inte kan ha brottslig verksamhet som mål – och inte ger pengar till aktivitet som man på goda grunder kan misstänka att är kriminell.

Om det inte finns uppenbara skäl att hysa misstankar om att något är fel ser Oili Kela ingen orsak för en bidragsgivare att börja rota i de sökandes förehavanden. Hon poängterar att EU:s direktiv om datasekretess förutsätter att de personuppgifter som behandlas måste vara relevanta för ändamålet och stå i rimlig proportion till det syfte de samlas in för.

Varför är det så svårt att ställa oss mot väggen?

Vi försökte ifjol bli bättre på att inte enbart övertyga varandra.
Vi försökte istället lyssna, föra dialog och förstå varandra.
Vi ordnade dialogpaussamtal, runda bordssamtal, panelsamtal, nätverksträffar, träffar över genregränser och samtal med våra sökande. Men vi har fortfarande en bit att gå innan dialogen med oss blir självklar.

Vad vill du fråga Kulturfonden?
I vintras gav vi alla våra följare i de sociala medierna en chans att ställa sina knepigaste frågor om Kulturfonden. Vi ville skapa en dialog med våra följare och läsare. Frågorna kunde man ställa som öppna kommentarer eller genom att mejla oss. Svar utlovades i den här årsboken.

Vi gav till och med tips på vad vi trodde var knepiga frågor: »Varför satsar Kulturfonden så mycket på scenkonst? Eller varför satsar vi alldeles för litet på scenkonst? Hur bedömer vi ansökningar inom cellforskning? Och hur många bidrag kan någon få?»

Vi har tusentals följare, men vi fick inga frågor! Eller vi fick en, men frågeställaren ra-

derade sin välformulerade kommentar innan vi kom igång med att skriva svaret. Snopet.

Vad hände? Vi vet att många är intresserade av Svenska kulturfonden, av vem som tar våra beslut, av hur vi väger olika konstuttryck mot varandra, av varför vi prioriterar någon som komponerar musik framom någon som räddar liv, av varför en sökande kan få sju avslag, men någon annan sju bidrag, av varför vi beviljar stora bidrag till Svenska folkpartiet.

Vi vet också att det ibland är svårt att ställa knepiga frågor. Särskilt till en stiftelse som fördelar 4 000 bidrag eller över 40 miljoner euro per år. Bland våra sökande – ni var nästan 8 000 i fjol – finns alldeles säkert många frågvisa personer.

Vi resonerar ofta kring hur vi ska agera, då vi ofta har att göra med personer som är i ett beroendeförhållande till Kulturfonden. Hur vi ska kommunicera och hur ska vi lyssna då vår partner samtidigt hoppas på ett ja-besked och kanske undviker knepiga frågor och oönskade resonemang?

En stiftelse har ingen ägare, men vi försöker agera som om alla intressenter i Svenskfinland är våra delägare – som om vi har en ständig bolagsstämma med nyfikna, kritiska och besvärligt frågvisa delägare.

Vi vill svara på de knivigaste frågorna. Vi vill vara lätta att nå och kommunicera med. Vi vill vara varsamma med det förtroende vi fått, men samtidigt modiga i alla våra beslut.

Så trots att ingen ville kasta en fackla till oss den här gången, hoppas vi att ni i årsboken ändå får svar på flera knepiga frågor.

När vi gjorde boken ville vi lyfta fram också händelser och sammanhang som varit utmanande för oss under året. Fall där vi inte lyckats riktigt så bra som vi trodde eller önskade. Eller fall som prövade vår ambition att alltid vara öppna, att alltid belysa hela bilden och alltid vara beredda att förklara våra beslut.

Vi ville också förklara sådana omständigheter som vi själva tycker är svåra att greppa. Och för alla oss som läser text och bilder bättre än siffror ville vi förklara vad vår resultaträkning sist i boken egentligen berättar. Vart tar alla pengar vägen?

Och sist – men allra viktigast – ville vi berätta om några av alla de helt fantastiska projekt som våra bidragstagare förverkligat. Med hjälp av de över 470 donationerna som Svenska kulturfonden fått.

Martina Landén-Westerholm
kommunikationschef
Svenska kulturfonden

Nya samarbetspartner skapade årsboken

Som en del av fondens strävanden att bli öppnare och mer tillgänglig ville vi ge många skribenter och fotografer en möjlighet att bidra till och jobba med den här årsboken.

Vi bad under vintern hugade att anmäla sitt intresse till oss. Vi fick in totalt 24 intresseanmälningar och av de här valde vi ut 13 personer.

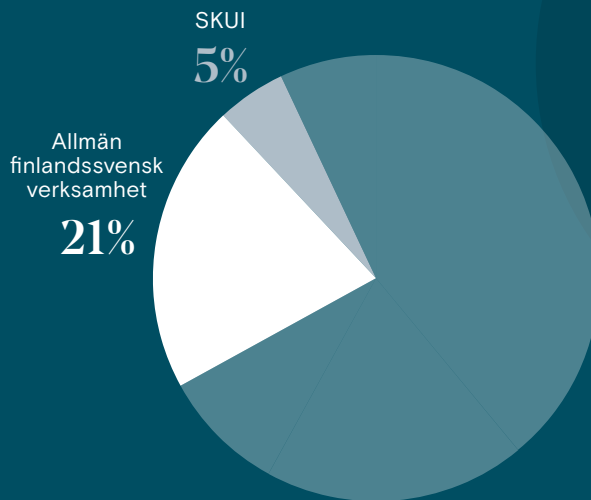
I valet prioriterade vi mediestuderande och personer som via sina företag försörjer sig på att skriva och fotografera. Vi beaktade även en regional spridning. Tack alla ni som anmälde intresse och ni som har bidragit till att skapa den här boken!

I följande kapitel får vi ta del av vad en del av våra nya samarbetspartner har skapat. En del av skribenterna och fotograferna har dock även medverkat i tidigare årsböcker. Vi ville bredda basen av medverkande men samtidigt hålla kvar en viss kontinuitet.

Jens Berg, Montem
redaktör för årsboken

En annan förändring är att den här årsboken enbart fokuserar på 2019. Det betyder att texterna om pristagarna 2020 publiceras separat (bland annat på kulturfonden.fi) i mitten av maj.

Allmän finlandssvensk verksamhet

Intresset för svensk-
språkig undervisning har
skjutit i höjden sedan
Anttilabäckens gamla
skola har förvandlats till
en svensk gård i Lahtis.

»Jag talar mest finska med mina kompisar,
men med Carolina talar jag alltid svenska«,
säger Alma Ketonen (höger). Hon och
Carolina Furuholm går i årskurs fem. Almas
storebror var en av Lahtis två första svenska
skolelever och hennes föräldrar har varit
med och grundat skolan.

På svenska. I Lahtis.

TEXT SOFIA KAJANDER
BILD MARIT BJÖRKBACKA

Efter tio år av målmedvetet arbete har den svenska verksamheten i Lahtis fått ett eget hem. Svenska Gården har blivit hela stadens stolthet.
– Det känns som att vi har lekt skola ända tills nu, säger rektor Karin Ihalainen.

Snötäckta trävillor pryder den branta backen bakom stationsområdet i Lahtis. Den idylliska vyn kunde vara tagen ur böckerna om barnen i Bullerbyn.

I ett gult gammalt trähus har fjärdeklassarna lektion i engelska. Sju barn sitter på gula och röda sittdynor med varsin bärbar dator framför sig. De talar finska och svenska om vartannat.

– Ska man skriva på svenska?, frågar en elev.

– Man får, men det viktigaste är att du kan uttrycka din åsikt, svarar **Karin Ihalainen**, rektor för svenska skolan.

Utanför klassrummet står små gummiankor på rad. Topelius och Sibelius – rummen är döpta efter finlandssvenska kulturprofiler. Eleverna har själva varit med och planerat lokalerna.

– Vi har såna där mjuka, rullande stolar och bord som åker upp och ner, berättar **Leo Reinikka** som går i fyran.

Ilona Savunen gillar den nya skolbyggnaden mer än den gamla, eftersom här finns flera kuddar.

– På sommaren innan vi började här hade vi en *lehdistötilaisuus* där någon sa att den här skolan är lite som en *pilvi* när det finns så mycket mjukt här, säger hon.

Rätt till svensk skola

Kulturfondens slagord »På svenska. I Finland.« tar sig olika uttryck beroende på var i landet man befinner sig. I Päijänne-Tavastland är berättelsen om svenskan till stor del berättelsen

om Karin Ihalainen, som flyttade till Lahtis med sin familj 1990.

Allt började med att Folktingets broschyr *Rätt till svensk skola* damp ner i brevlådan. Lagarna hade ändrats och kommunerna var skyldiga att ordna svensk utbildning även på enspråkigt finska orter.

Eftersom Ihalainen är klasslärare till utbildningen anställde föräldraföreningen henne för att undervisa fyra förskolebarn och tre förstaklassare i en enrumslägenhet med kokvrå. Hon planerade undervisningen, övervakade rasterna, serverade maten och tömde diskmaskinen. Fembarnsfamiljen Ihalainens stora Chrysler Voyager med nio sittplatser fungerade som utfärdsbuss för eleverna.

– Jag har många gånger tänkt att det var skolan när den är som bäst, säger Ihalainen.

»Det är revolution!«

Lahtisfamiljernas intresse för svenskspråkig undervisning har skjutit i höjden sedan gamla Anttilabackens skola förvandlats till en svensk gård. Men Karin Ihalainen kommer ihåg de första reaktionerna.

– När vi startade Svenska skolan förekom det ganska många rasistiska skrivelser på nätet. Svensktalande sågs av någon anledning som ett hot, säger hon.

Men attityderna har förändrats fullständigt. Skolverket i Lahtis kunde knappt tro att det var sant då det visade sig att svenskan kom på andra plats efter engelskan i en föräldraenkät där familjerna tillfrågades vilka AI-språk de önskade för sina barn i ettan.

– När stadsdirektören var här och invigde Svenska Gården insåg vi hur stolt man är över det här i hela staden, säger Ihalainen.

Ett oväntat tecken på denna nyvunna stolthet var när lokaltidningen Etelä-Suomen

Sanomat skrev en ledare där man uppmunttrade finlandssvenskar att flytta till Lahtis. Faktum är att alla som vill inte får plats på ett svenskspråkigt daghem i Helsingfors och det finns exempel på familjer som därför valt att flytta till Lahtis.

Peter Sundholm, lärare för den sammansatta klassen »tre-fyrorna«, tror att det är småskaligheten och gemenskapen som lockar finskspråkiga familjer till Svenska Gården.

– Det är revolution! Så beskriver Ihalainen det växande intresset för Svenska Gården. Just nu står 60 barn i kö till daghemmet och förskolan får fler anmälningar än det finns platser.

»Vi har lekt skola ända tills nu«

För att en språköskola ska blomstra behöver den svensk kultur och fritid runt omkring sig, menar Ihalainen.

– Man måste plantera Svenskfinland på orten. Därför är Svenska Gården ett utmärkt koncept. Verksamheten fokuseras till samma geografiska punkt, säger Ihalainen.

Efter tretton år av delade lokaler har Svenska skolan äntligen fått en egen gård tillsammans med det svenska daghemmet.

– Det känns som att vi har lekt skola ända tills nu, säger Ihalainen.

Kristina Strand-Ketonen är en av de aktiva föräldrar som varit med och grundat Svenska skolan. Hon är glad att tre av hennes fyra barn hunnit gå en svensk skolstig.

– Det är väldigt belönande när man varit med så länge och kämpat, säger hon.

Den svenska verksamheten i Lahtis är sjutton år gammal, vilket är ungt jämfört med till exempel Tammerfors. Att ordet språkö också kan förmedla en känsla av att vara en

Rektor Karin Ihalainen har ofta talat om svenska skolans utveckling som en solskenshistoria, men i själva verket upplevde hon en kamp. Under sina 30 år som Lahtisbo har hon kämpat målmedvetet för att etablera svenskan som institution. Idag är Svenska Gården hela stadens stolthet.

Svenska Gården

- Svenska Gården i Lahtis består av Svenska skolan med årskurserna 0–6 och ett svenskt daghem som drivs av Folkhälsan.
- Invigdes i september 2019. Skolbyggnaden är från 1911 och daghemmet är en nybyggnad.
- Skolan har 106 elever av vilka 22 högstadieelever är stationerade i en finsk högstadieskola. Daghemmet har plats för 60 barn och sammanlagt sysselsätter den svenska verksamheten en personal på 20 personer.
- Här ordnas dessutom eftis, fritidsverksamhet och kulturevenemang.
- Fastigheten ägs av Fastighetsaktiebolaget Svenska Gården i Lahtis, som i sin tur ägs av Folkhälsan, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne och Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar (SKUI).
- Byggnaden har renoverats för 7,4 miljoner euro. Renoveringen finansierades delvis genom ett bidrag på 2,8 miljoner euro från Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne, Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar, Föreningen Konstsamfundet, Svenska folkskolans vänner och Samfundet Folkhälsan. Resten finansierades med lån.

Den svenska skolan
i Lahtis har varit en succé.
Byggnaden rymmer 140
barn och gränsen är
redan nådd.

Några stora svenska språköskolor

- Tammerfors, Kotka, Björneborg och Uleåborg ses som Finlands traditionella språköar, men svenska skolor finns i ytterligare tolv officiellt enspråkigt finska kommuner.
- Svenska samskolan i Tammerfors är en privat skola som drivs av en förening. Skolan grundades 1895 och har drygt 300 elever i årskurs 1–9 i grundskolan och i gymnasiet.
- Svenska Privatskolan i Uleåborg är Finlands nordligaste svenskspråkiga grundskola. Undervisningen ges på förskolenivå samt i åk 1–9. Dessutom verkar ett svenskspråkigt gymnasium i anslutning till skolan. Totalt 250 elever går i skolan, av vilka 60 på gymnasiet.
- Björneborgs svenska samskola är en privat skola grundad 1892 som ger både grundläggande- och gymnasieutbildning.
- Kotka Svenska Samskola grundades 1895 och upprätthålls av en förening. Skolan ger grundläggande utbildning (årskurs 1–9) och gymnasieutbildning.

»andraklassens finlandssvensk«, är någonting Ihalainen hört från andra språköar.

– Man har rätt att leva på svenska på många olika sätt, säger Ihalainen.

Hon tror att det varit en fördel att hon kommit till Lahtis från Sverige. Dessutom säger hon sig ha ett grundläggande fel: Hon tror att allt är möjligt.

– Jag hade inga fördomar eller tankar om hur det borde vara. Jag ser väldigt mycket outnyttjad kapacitet i vad det svenska kan göra för det finska och vice versa. Vi skapar svenskspråkiga individer och så pushar vi ut dem i samhället!, säger Ihalainen.

Ihalainen sneglar mot ett finskt daghem som ligger på samma gata. Hennes nästa vision är att utvidga gården till ett helt svenskt kvarter, i stil med de som finns i Tammerfors och Uleåborg.

Svenska rum behöver väggar och tak

TEXT SOFIA KAJANDER
BILD AMANDA GRÖNROOS

Svenska kulturfonden grundades primärt för att garantera den svenskspråkiga undervisningen i Finland. Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar stöder fondens kärnuppgift genom att ge väggar och tak åt svenska rum. Språköarna är ett viktigt fokusområde.

I gåvobrevet från 1908 står det att Svenska kulturfonden ska »ge bidrag till den svenska undervisningen och andra kulturella ändamål«. Under mellankrigstiden var ett av fondens viktigaste uppdrag att säkerställa att undervisning ordnades på svenska. Senare har kommunerna tagit över den grundläggande utbildningen.

– Den expanderande välfärdsstaten tog ansvar för den svenska undervisningen och fondens fokus började skifta mot att stödja kultur, säger **Johan Johansson**, direktör för Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar (SKUI) som 2013 grundades

för att hantera Kulturfondens fastighetsprojekt.

Trots det ser Johansson att det behövs stöd inom skolektorn, speciellt på de svenska språköarna.

– Jag tror att vi allt mera måste börja se på det ursprungliga gåvobrevet om det är så att staten och kommunerna inte till hundra procent klarar av den svenska undervisningen i Finland. Om man kan garantera svensk småbarnsfostran så är sannolikheten stor att kommunen måste se till att det finns undervisning på svenska, säger Johansson.

Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar (SKUI)

- Grundades 2001 under namnet Investeringsfonden. Blev en juridisk person 2013.
- Främjar utbildning och kultur på svenska i Finland genom kulturpolitiska fastighetsinvesteringar.
- SKUI har rätt att lyfta fem procent av den årliga avkastning som Svenska Litteratursällskapet ställer till Svenska kulturfondens disposition. 2018 var summan 1,9 miljoner euro.
- SKUI har en egen styrelse, men Kulturfondens styrelseordförande och delegationsordförande sitter också med i SKUI:s styrelse. SFP:s partistylse utser SKUI:s styrelseordförande och övriga ledamöter.
- Stiftelsen äger fastigheter och aktielägenheter i hela Svenskfinland, bland annat Hemslöjdsgården i Kristinestad, Tryckeriteatern i Karis, Elverket och Villa Snäckesund i Ekenäs och Galleri Sinne i Helsingfors.

Förankring i det lokala

Johansson är en projektmänniska som gillar att jobba med tak och väggar, från idé till invigning.

– Projektet blir ju som en egen bebis, säger han.

Svenska Gården i Lahtis är hans första bebis som direktör för SKUI. Men varför just Lahtis? Det finns tre förutsättningar för ett lyckat projekt.

– För det första måste det finnas ett lokalt engagemang, säger Johansson och nämner den aktiva föräldraföreningen, lärare och särskilt rektor **Karin Ihalainen**.

– För det andra måste det finnas en stor förståelse bland beslutsfattare och tjänstemän i staden, och slutligen måste det alltid finnas en projektägare från de finlandssvenska fondernas sida, säger Johansson.

Han fick möjlighet att presentera projektet vid kommunfullmäktiges strategiseminarium i Lahtis.

– Det här visar hur viktigt projektet är för staden. Lahtis ser svenskan som en konkurrensfördel och satsar på att locka till sig finlandssvenskar från huvudstadsregionen, säger Johansson.

Initiativtagare och drivkraft

SKUI är en drivande kraft som lockar med sig andra aktörer.

– Vi prioriterar lokalt och regionalt ägande. Därför grundar vi ett fastighetsaktiebolag som förvaltar fastigheten när projektet är klart, säger Johansson.

– Enligt namnet, Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar, sätter SKUI kultur före utbildning, men i praktiken har vi börjat fokusera mer på utbildningsfastigheter, säger Johansson.

Direktör Johan Johansson beskriver sig som en sann projektmänniska. När Svenska Gården i Lahtis invigdes kunde han andas ut efter ett lyckat projekt.

Men visst satsar SKUI också på kultur. I Karis byggs ett kulturhus, Nya Fokus, som samlar bland annat Tryckeriteatern, biblioteket och medborgarinstitutet under samma tak.

Språköarna har en enorm tillväxtpotential

De finlandssvenska fonderna har ett speciellt ansvar för språköarna eftersom där saknas »en kultur av svenska lösningar«, resonerar Johansson.

Intresset för den svenska skolan i Lahtis har exploderat. Byggnaden rymmer 140 barn och gränsen är redan nådd.

– Vi får säkert snart börja fundera på att utvidga dagis, säger Johansson.

I Tammerfors är kön till daghemmet så lång att man måste prioritera barn med en svenskspråkig förälder framom helt finskspråkiga.

– Så får det inte vara i Finland. Tänk vilka ambassadörer för tvåspråkighet de barn som går i svensk skola i Lahtis eller i Tammerfors kommer att vara i framtiden!

Ruus Koskinen, Annabella Lepistö, Sofie Blomqvist och Pauli Demirtas är studerande i säkerhetsbranschen där fungerande kommunikation är central. De studerar vid Careeria i Borgå. Practicum finns i samma byggnad.

»Vi har slutat lyssna på varandra« – Dialogpaus ska göra Finland till ett bättre land

TEXT LINA LAURENT
BILD KARL HENRIK EDLUND OCH CATA PORTIN

Inom tre år ska finländarna bli bäst i världen på att diskutera. Och nu handlar det inte om att bli vassa debattörer med slipade argument. Vi ska bli bättre på att lyssna på varandra och på oss själva, något som i längden bidrar till ett bättre samhälle.

Handen på hjärtat. När har du senast tittat en annan människa i ögonen, lyssnat på hen, frågat varför hen känner eller reagerar som hen gör och sedan berättat om dina egna erfarenheter – i flera timmar? Detta alltså utan att du börjar debattera vad som är rätt eller fel, utan att du försöker framhäva din egen expertis eller dina egna åsikter och utan att du avbryter den andra? Dessutom utan en mobiltelefon som stör.

Vi har slutat lyssna på varandra. Det säger **Laura Arikka** vd för Dialogpausstiftelsen vars syfte är att sprida och utveckla diskussionsmodellen *Dialogpaus* (se faktarutan).

– I grunden handlar dialog om människans uråldriga sätt att kommunicera: att sitta ansikte mot ansikte och med hjälp av berättelser dela med sig av sina erfarenheter, säger hon.

– Få unnar sig ändå den här typen av möten i sin vardag. Man har bråttom och prioriterar annat. Därför behövs en satsning för att få människor att diskutera, säger Laura Arikka.

Dialogpaus är en strukturerad modell för att diskutera ämnen man vill ha djupare förståelse för. Diskussionerna kan föras i små eller litet större grupper. Samtalet, som grundar sig på jämlikhet, respekt och tillit, leds alltid av en facilitator. Målet är att få med också dem vars röst vanligen inte hörs i samhället.

Ifall Dialogpausstiftelsen lyckas i sina mål har vi om några år ett Finland där diskussionskulturen är mer konstruktiv, där polariseringen avtagit och där människor i större utsträckning är delaktiga i samhället.

Svenska kulturfonden är en av fyra aktörer bakom Dialogpausstiftelsen. Kulturfondens vd **Sören Lillkung** säger att Dialogpausstiftelsen bara kan »sprida gnistor«. För att modellen ska få ett stort genomslag krävs engagemang av samhällets centrala aktörer: organisationer, kommuner, ministerier, skolor, läroinrättningar och näringslivet. Många har redan hoppat på tåget. Bland annat Finlands scouter, Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, Utbildningsstyrelsen, den

Dialogpaus – så fungerar den

- Dialogpaus är en diskussionsmodell med klara strukturer. Den kan användas för att föra dialog om ett ämne man vill förstå på djupet.
- Dialogen utgår från deltagarnas personliga erfarenheter.
- Dialogen leds av en facilitator och är vanligen mellan två och fyra timmar lång.
- Metoden lämpar sig till exempel för medborgardiskussioner och seminarier.
- Spelregler, tips för facilitatorer och för dem som ordnar diskussioner finns gratis på dialogpausstiftelsens webbplats.
- Dialogpausens viktigaste spelregler är följande:
 1. **Lyssna** på andra, avbryt inte och inled inte diskussioner vid sidan om.
 2. **Delta** i det som andra säger och använd vardagligt språk.
 3. **Berätta** om dina egna erfarenheter.
 4. **Var närvarande** och **respektera** andra och diskussionens konfidentialitet.
 5. **Sök och samla.** Bearbeta modigt konflikter som uppstår och sök efter sådant som förblivit i gömmen. Tilltala andra direkt och fråga om deras synpunkter.

A portrait of Laura Arikka, a woman with long, wavy brown hair, smiling and looking slightly upwards and to the right. She is wearing a dark blue blazer over a light-colored top. The background is a warm, textured wooden wall.

Laura Arikka leder Dialogpaus-stiftelsen sedan starten i juni 2019. Stiftelsen tog då över Sitras uppdrag att arrangera dialogpaussamtal om aktuella samhällsfrågor.

finska lärarutbildningen och flera medborgarorganisationer har tagit in Dialogpausmodellen i sin verksamhet. Svenska kulturfonden har med framgång använt metoden i sitt eget strategiska arbete.

Diskussionsledaren viktig

Stolarna är placerade i en cirkel, i mitten finns en mjuk matta, på väggen bakom sträcker ett målat träd grenarna mot taket. Deltagarna sätter sig i cirkeln. På en namnlapp på bröstet står deras förnamn.

Klockan är nio på morgonen och vi sitter i Dialogakademiens utrymmen i Sörnäs i Helsingfors. Tio deltagare ska under två dagar lära sig använda Dialogpausmetoden för att kunna fungera som diskussionsledare, eller facilitatorer. Dialogakademien är ett privat

företag som bland annat erbjuder utbildning med anknytning till metoden.

Bland deltagarna finns flera anställda från yrkesinstitutet Prakticum, som nyligen har gått samman med Inveon. Organisationen har förnyats och alla personer i chefsposition deltar i en ledarskapsutbildning. Som en del i utbildningen fick personalen en möjlighet att gå facilitatorutbildningen.

Tre av dem är **Marika Koivunporras-Jansén**, ledare för stödtjänster, **Helen Grönqvist-Lönnroos**, HR-ledare och **Gunilla Träskelin**, ledande teamledare.

En vecka senare träffas vi på nytt i Praktikums enhet i Borgå. Här utbildas bland annat blivande närvårdare, fordonsmekaniker och elmontörer. I samma byggnad finns också Careeria, som utbildar bland annat blivande väktare på finska.

Marika Koivunporras-Jansén, Helen Grönqvist-Lönnroos och Gunilla Träskelin, ledande teamledare, jobbar på Prakticum där organisationen nyligen har förnyats. Som en del i en ledarskapsutbildning fick personalen en möjlighet att gå en kurs för att bli facilitatorer för Dialogpaus-diskussioner.

Marika Koivunporras-Jansén, Helen Grönqvist-Lönnroos och Gunilla Träskelin uppskattade facilitatorutbildningen men är inte säkra på hur ofta de kommer att ordna en diskussion helt enligt Dialogpausmodellen. Däremot kommer de att använda delar av modellen i olika arbetssammanhang.

– I den nya ledningsgruppen kunde vi diskutera enligt Dialogpausmodellen. Vi antar ofta att andra tänker på ett visst sätt, eller på samma sätt som vi själva men det är fel. Till och med enkla begrepp kan innebära olika saker för olika personer, säger Marika Koivunporras-Jansén.

Som exempel nämner hon ordet »frånvaro«. Hur ser hennes kolleger på frånvaro, vad innebär det konkret och hur åtgärdas frånvaro i yrkesinstitutets olika enheter?

Helen Grönqvist-Lönnroos säger att utbildningen gav många konkreta tips för diskussioner.

– Den gav mig lite mer mod att ingripa i diskussioner, att få deltagare att hålla sig till ämnet och att vara sakliga. Jag fick också idéer för medarbetarsamtalen.

– Det jag främst tar med mig från utbildningen är att ställa öppna frågor. Det är så ofta vi ställer ledande frågor till studenterna, säger Marika Koivunporras-Jansén.

Hon påpekar att skolorna i dag satsar mycket på att barn och unga ska lära sig att debattera.

– Jag skulle vilja se en satsning på dialog. I dialogen är man tvungen att förklara hur man känner och tänker.

Personlig inbjudan viktig

Hur kan då en ett dialogpaussamtal konkret se ut? Allt börjar med att man väljer en intressant rubrik för diskussionen och lockar människor med olika bakgrund att medverka. Personliga inbjudningar är effektiva.

– Samarbete med olika organisationer är också värdefullt, då kan du till exempel nå marginaliserade grupper, säger Laura Arikka.

Oberoende av varför man fått en inbjudan medverkar man i Dialogpausen som sig själv och presenterar sig enbart med sitt förnamn.

– Bakgrund, efternamn, status och titlar lämnas utanför. I dialogen är de personliga erfarenheterna viktigast. Det gör att det inte uppstår en tävlan om vem som kan eller vet mest, säger Laura Arikka.

Finns det en konflikt mellan fakta och fokus på personliga erfarenheter? Ta till exempel vaccinationer eller global uppvärmning.

– Vaccinationsmotstånd skulle vara ett jättebra ämne för en dialog, speciellt om man bland deltagarna skulle ha föräldrar och experter med olika syn på saken. Experterna kunde få värdefull information om varför människor inte upplever vaccinationer som säkra och vad som påverkar deras åsikter. Är det vänners åsikter, religiös övertygelse eller något annat? Om du är rädd eller missnöjd kommer din känsla inte att försvinna bara för att någon annan säger att du har fel, säger Laura Arikka.

Det andra exemplet, global uppvärmning, är också ett viktigt ämne att diskutera, säger Laura Arikka. Finland ska bli klimatneutralt före 2035. Det kräver en enorm omställning i samhället.

Dialogpausstiftelsen

- Har som mål att göra finländarna till världens med diskuterande folk genom att sprida och utveckla metoden Dialogpaus.
- Grundades sommaren 2019 av Svenska kulturfonden, Suomen Kulttuurirahasto, Jenny och Antti Wihuris stiftelse och av Sitra, Jubileumsfonden för Finlands självständighet.
- Har ett grundkapital på 800 000 euro i och med att de fyra grundarna lade in 200 000 euro per man. Pengarna ska användas i verksamheten under 2019–2022.
- Leds av vd Laura Arikka och av en styrelse med representanter från de grundande organisationerna. Svenska kulturfonden representeras av vd Sören Lillkung.
- Dialogpaus hette tidigare Rondpaus och var ett av Sitras projekt 2016–2019.

– Det blir ofta till exempel debatt om vi ska sluta använda bilar som går på fossila bränslen. Människor har starka känslor och argumenterar för eller emot. Ofta visar det sig att diskussionen egentligen handlar om något annat: om den egna vardagen, om möjligheten att få jobb, om att höra till ett sammanhang eller om att accepteras. När de här orsakerna kommer fram är det lättare att förstå vad en rättvis omställning egentligen handlar om. Det är också lättare att förstå den andra, säger Laura Arikka.

Föreningshuset i Vörå var slitet och utnött. Men efter cirka 10 år av olika renoveringsprojekt kan medlemmarna i styrelsen blicka ut mot en lyckad helhet.

Spökhuset fick nytt liv

TEXT ALEXIA SAHL
BILD KEN KACKUR

I festsalen är stolarna radade och i aulan står en moped parkerad – förberedelserna för Vöra ungdomsförenings revy anno 2020 är i full gång. Med på scenen finns bland andra ordförande Niklas Svartbäck, vice ordförande Victor Ohlis och sekreterare Fanny Hästbacka.

Aret är 1912. Koskeby ungdomsförening grundas och ett föreningshus byggs. År 1953 bygger man ut huset till vad det är i dag. 26 år senare, 1969, går fem föreningar ihop och Vöra ungdomsförening grundas.

Sedan 2009 har Vöra ungdomsförening renoverat nästan oavbrutet. Det hela startade med ett större projekt där man rustade upp festsalen, scenen, aulan, köket och serveringsrummet.

Föreningshuset hade då sett sina bästa dagar. I ett skede stod gräset så högt runt husknutarna att en jordbrukare bärgade hö från vad som i dag är parkeringsplats.

– Det var som ett spökhuis. Slitet och utnött, beskriver Ohlis.

– Jo, det gick knappt att koka kaffe i köket, tillägger Svartbäck.

Vöra ungdomsföreningen genomförde renoveringen som ett EU-finansierat Leaderprojekt tillsammans med intresseorganisationen Aktion Österbotten. Man samarbetade också med ytbehandlingslinjen vid Yrkesakademin i Österbotten.

Ungdomsföreningen tog ett eget banklån och fick bidrag via Hembygdsförbundet, Vöra kommun och Kulturfonden.

År 2012 hade man rott i land projektet och den totala prislappen för renoveringen landade på 136 300 euro. Banklånet på 26 000 euro betalades tillbaka på ett år.

Lärorik renovering

Efter den omfattande renoveringen har man också utfört mindre renoveringar. I föreningshuset finns förutom allmänna utrymmen, som festsal och serveringsrum, också en liten verkstad, övningsrum för band och teatergarderober. Flera av dessa har rustats upp efterhand.

Sommaren 2018 förnyades taket på föreningshuset med bidrag från Vörå kommun, Hembygdsförbundet, Vörå Sparbanks Aktiastiftelse och Kulturfonden.

Renoveringarna varit lärorika.

– Man vet aldrig vad man kommer hitta när man renoverar, säger Svartbäck.

Hästbacka lyfter fram talkofolket som en oerhört viktig del av renoveringarna.

– Vi har kunnigt folk på talko. Alltid finns det någon som kan något om ytbehandling, byggarbeten och elarbeten. Om man inte kan från förut så lär man sig på plats.

Ett ställe att hänga på

Alla tre konstaterar att föreningshuset i dag är ett allmännyttigt hus där det ofta ordnas olika sammankomster som dop, julfester och möten. Också skolavslutningar ordnas i festsalen.

Vad har renoveringarna betytt för föreningen?

– Folk har fått upp ögonen för huset, säger Niklas Svartbäck.

Fanny Hästbacka berättar att också utomstående visat intresse för huset, mycket tack vare att lokalen är fräsch och funktionell. Där har till exempel ordnats bröllopsfester utan att paret haft någon anknytning till Vörå.

På vinden i den 800 kvadratmeter stora byggnaden är det senaste renoveringsprojektet i full gång. Där rustar man upp ett 120 kvadratmeter stort utrymme för Vörås ungdomar.

– Tanken är att skapa något där ungdomarna får vara delaktiga, säger Svartbäck och berättar att kravet var att ungdomarna själva är med och renoverar.

Idén bakom ungdomsrummet uppstod som ett samarbete mellan Vörå ungdomsförening och Vörå Lions Club. Målsättningen är att skapa ett mångfunktionellt utrymme med bland annat toalett, ett litet kök och ett tv-rum.

– Finansieringen för ungdomsrummet har vi löst tillsammans med Vörå Lions Club, säger Ohlis och berättar att många finansiärer står bakom projektet, bland annat Kulturfonden.

Revyn som dragplåster

De stora danserna på 70- och 80-talet med tusentals besökare är i dag ett minne blott, även om man fortfarande ordnar några mindre danser ett par gånger om året. Ett annat evenemang som tidigare lockade Vöråborna till föreningshuset var den populära bingon.

Verksamheten har förändrats på 30 år, men ett inslag består – revyn. För Vörå ungdomsförening är den årets höjdpunkt. Publiksiiffrorna ligger kring 2 000–3 000 personer per år.

– Revyn har i dag inte enbart en lokal koppling. Vi har öppnat upp för en större publik, säger Hästbacka.

I Vörå ungdomsförening är revyn också den stora inkörsporten till styrelsen. Så var det även för Svartbäck, Ohlis och Hästbacka som alla började med att stå på revyscenen innan de tog steget in i styrelsen.

– Jag brukar säga att år 2000 steg jag in i huset och efter det har jag inte stigit ut, skämtar Niklas Svartbäck.

Niklas Svartbäck, Victor Ohlén och Fanny Hästbacka är alla överens – behöver Vöråungdomarna ett ställe att hänga på så är föreningshuset ypperligt.

Renoverings- bidraget — en viktig bit i ett svårt pussel

TEXT ALEXIA SAHL

Processen med att renovera ett föreningshus kan vara knepig och utdragen – men slutresultatet är viktigt. På många håll i Finland är föreningshusen de enda naturliga samlingsplatserna.

Svenska kulturfondens renoveringsbidrag för föreningshus har de senaste tio åren utgjort en viktig knuff i rätt riktning för många föreningar, det visar en färsk utredning.

I januari presenterade **Sebastian Gripenberg** utredningen *Att bevara genom att använda* om Svenska kulturfondens renoveringsbidrag för föreningshus. Målet var att ta reda på vilken betydelse bidraget har haft. Rapporten synar frågeställningen både ur mottagarens och finansiärens synvinkel.

Utredningen ger en fingervisning om vad som fungerar och vad som kan utvecklas i bland annat ansökningsprocessen. Den är också ett slags handbok för föreningsaktiva. Gripenberg lyfter särskilt fram den viktiga talkoinsatsen.

– Talkoinsatsens betydelse i en renovering är enorm. Allt som en förening gör är frivilligt arbete, därför måste man beakta det i utredningen också, säger Gripenberg.

Materialet för utredningen samlades in via en enkät som besvarades av 57 föreningar som beviljats bidrag. Gripenberg intervjuade också personer från några föreningar och

olika experter. Resultatet visar att Kulturfondens bidrag är betydelsefullt för föreningarna.

– Ett hus som är i gott skick lockar såklart mera än ett hus som är i dåligt skick.

Att ge bidrag i form av lön till fackmän vid en renovering är en smart lösning, menar Gripenberg. Bidraget kompletterar annan finansiering och föreningarna får ett enhetligt finansieringspaket att utgå från.

– Ofta saknas i genomsnitt 25 procent av finansieringen och då kommer Kulturfondens bidrag till nytta. Bidraget hjälper föreningarna att komma över tröskeln.

Brist på rätt kompetens

Utredningen visar att föreningar som renoverar sina lokaler stöter på olika utmaningar.

Flera svarade bland annat att byråkratin upplevs som krånglig, det är brist på kunnigt talkfolk och det kan uppstå överraskande problem som orsakar större kostnader än beräknat.

Kulturfondens ansökningsprocess får ändå höga betyg – den anses vara logiskt uppbyggd och passar också för aktörer som saknar anställda. I slutet av rapporten föreslår Gripenberg sex åtgärder som kunde utveckla bidragsformen. Till exempel kunde bidraget stödja större renoveringsprojekt på ett bättre sätt. Bidraget kunde också täcka investeringar och inventarier samt ge möjlighet till utbildning och kunskap om renoveringar.

– Renoveringskompetens finns inte som förut. De yngre kan kanske sköta sociala medier, men inte byta tak.

Svenska kulturfondens renoveringsbidrag

- Svenska kulturfonden har sedan 2009 delat ut bidrag för renovering av föreningshus.
- Bidraget gäller arbetskostnader för fackmän och uppgår till 10 000 euro.
- Kriterierna för bidraget är att föreningen ska äga fastigheten och att huset ska vara i aktiv användning.
- Ansökan är öppen i två omgångar under året, en gång i april och en gång i september.
- 2019 delade Svenska kulturfonden ut renoveringsbidrag till 32 föreningar, varav 20 finns i Österbotten, 11 i Nyland och 1 i Åboland. Den sammanlagda summan som delades ut i renoveringsbidrag var 180 000 euro.
- Allt som allt har Kulturfonden delat ut drygt 1,2 miljoner euro sedan bidraget infördes. Detta har fördelats på 220 renoveringsbidrag mellan åren 2009 och 2019.

Gripenberg berättar att arbetet med utredningen har varit intressant. Han har tidigare själv varit aktiv inom ungdomsföreningar men också i sitt arbete som verksamhetsledare på Finlands Svenska Ungdomsförbund (FSU) kommer han i kontakt med föreningarna.

– Utredningen gav mig en bra inblick i hur det ser ut på fältet.

Korta plock ur satsningar inom allmän finlandssvensk verksamhet 2019

Bidraget till allmänfinlandssvensk verksamhet
– främst föreningar och förbund, men också intressebevakning –
utgjorde knappt 8,3 miljoner av hela utdelningen.
Utöver bidragen till allmänfinlandssvensk verksamhet
riktade vi drygt 1,9 miljoner euro till Stiftelsen för kultur-
och utbildningsinvesteringar SKUI.

Föreningar och förbund

Föreningar och förbund – tredje sektorn – är en viktig del av det svenska i Finland. Vi beviljar årligen betydande bidrag både för att säkra den fortlöpande verksamheten och för att möjliggöra utveckling och innovation i organisationerna.

Förbundspaket

Vi beviljar årligen så kallade förbundspaket till åtta finlandssvenska förbund. Eftersom förbunden känner medlemsföreningarnas behov bäst, har de fått uppdraget att fördela Kulturfondens bidrag bland föreningarna. Föreningarna söker om alltså bidrag direkt

från det egna förbundet. År 2019 flyttade vi förbundspaketens ansökningstid till september. Det möjliggjorde att föreningarna kunde få besked om bidragen tidigare under verksamhetsåret.

År 2019 gick förbundspaketen till:

Finlands svenska scouter	14 000 euro
Finlands svenska 4H	70 000 euro
Pohjola-Norden	50 000 euro
FRIS	10 000 euro
FSI	100 000 euro
Finlands svenska Marthaförbundet	45 000 euro
SAMS	200 000 euro
Svenska pensionärsförbundet	30 000 euro

Via förbundspaketen nådde Kulturfondens bidrag tusentals personer som deltog i föreningsverksamhet på svenska i Finland. BILD AMANDA GRÖNROOS

Stora bidrag till organisationer

Utöver förbundspaketen fick också flera förbund och intresseorganisationer bidrag för både regelbunden verksamhet och projekt. Följande fick stora bidrag på över 50 000 euro och ända upp till 400 000 euro:

- Svenska Bildningsförbundet
- Tankesmedjan Magma
- Tankesmedjans Agenda
- Stiftelsen för det tvåspråkiga Finland
- Finlands svenska sång- och musikförbund
- Liberal praktik
- Folktinget
- Finlands svenska 4H
- Finlands svenska Marthaförbund
- SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder

- Finlands Svenska Ungdomsförbund FSU
- Svenska pensionärsförbundet
- Finlands Svenska Idrott, *Hallå!*-projektet Idrott så in i Norden
- Svenska riksdagsgruppen
- Finlandssvenska teckenspråkiga, *Hallå!*-projektet Teckna hej till mig
- Föreningen Luckan

Föreningshusrenovering

Aktiva kultur- och ungdomsföreningar kan få bidrag för renovering av sina föreningshus. Under år 2019 beviljade vi 32 bidrag på sammanlagt 180 000 euro. Sebastian Gripenberg fick uppdraget att utvärdera bidragsformen och sammanställde rapporten *Att bevara genom att använda*.

Konstruktiv dialog ökar förståelsen

Dialogpaus är ett koncept för konstruktiva diskussioner som Sitra har utvecklat. Syftet är att minska polariseringen i samhället och stärka demokratin.

Dialogpausstiftelsen

Våren 2019 grundade vi Dialogpausstiftelsen tillsammans med Jenny ja Antti Wihurin rahasto, Suomen Kulttuurirahasto och Sitra. Dialogpausstiftelsen jobbar för att konceptet ska få god spridning. Stiftelsens vd Laura Arikka tillträdde 1.6.2019.

Dialogpaussamtal på Kulturfonden

»Fonden lyssnar och lär« var ett tema i Kulturfondens verksamhet och i linje med det ordnade vi flera Dialogpaussamtal. På personalens planeringsdagar i Fiskars i juni och på idédagarna för fondens förtroendevalda i augusti förde vi dialoger för att samla idéer inför arbetet med verksamhetsplanen för 2020. Ombudsmännen Åsa Rosenberg och Katarina von Numers-Ekman utbildade sig till facilitatorer under hösten.

SKUI satsar på fastigheter

Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar sr (SKUI) är en stiftelse som sköter Kulturfondens fastighetssatsningar. Varje år reserveras fem procent av beloppet som till delas Kulturfonden för SKUI:s verksamhet.

Stefan Wallin var ordförande för SKUI under år 2019.

Konst och kultur

39%

Kalevala på ÅST
spelades 45 gånger
och sågs av nästan
12 000 personer.

Lekfullt epos

TEXT JEAN LINDÉN
BILD ROBERT SEGER, PETTE RISSANEN
OCH TAGE RÖNNQVIST

En specialutbildning i musik-
och dockteater blev succéföreställningen
Kalevala på ÅST.

Föreställningen Kalevala på Åbo Svenska Teater har hyllats. Den är ett visuellt och musikaliskt fyrverkeri, skapat under en fortbildning i musik- och dockteater ordnad av ÅST, Åbo yrkeshögskola och yrkeshögskolan Nova i Jakobstad.

– Det är roligt att vi öppnar upp Kalevala för finlandssvenskar, men lika roligt att vi gör verket för finskspråkiga på svenska, säger regissören **Jakob Höglund**. Jag kommer från Jakobstad och har haft mycket funderingar kring min finska identitet eftersom jag inte behärskat det andra inhemska. För mig är det spännande att omfamna den finska kulturen. Jag känner att Kalevala också tillhör mig.

Starten våren 2019

Höglund säger att man, eftersom det handlade om en utbildning, inte var låsta vid det traditionella sättet att bygga upp en föreställning.

– Vi började med många kurser i olika tekniker och hade gott om tid att leka fram material. Visst är det den tyngsta produktion jag gjort, eftersom jag var dramatiker, regissör, koreograf och pedagog. Men jag kände inte pressen att göra en föreställning som skulle sälja. Det viktiga var att det blev en bra pedagogisk process.

Skådespelaren **Sofia Törnqvist** valde fortbildningen för att hon, efter 19 år som frilans, behövde en nytändning.

– Det här är till exempel första gången jag spelat mot en docka. I början kunde jag göra fel och titta på dockföraren istället för dockan. Jag har sällan deltagit i en grupp där det varit så tryggt att testa nya saker. Alla hade någon styrka och något som kändes ovant.

Törnqvist säger att ensemblen mot slutet av våren började få koll på de olika delarna. Sedan gällde det att foga ihop dem.

– Det fanns mycket vi tyckte var bra, men vi var ändå tvungna att ta fram rödpennan. »Minns du den där häftiga improvisationen vi gjorde? Den rymts inte med så den skrotas.»

Full fart i verkstaden

Samtidigt jobbade ÅST:s tekniska personal intensivt. Scenen skulle ha en lutande vägg och mitt i den en vridscen. De stora elementen måste byggas på plats, men skulle också gå att stuva undan när föreställningen Snödrottningen emellanåt intog stora scenen.

Allt var lagom utmanande, konstaterar **Jon Fredriksson**, föreståndare för ÅST:s verkstad. Han nämner väggens yta som exempel.

– Här står Louhi och viftar med sin lie, här springs det och slås med rytmkäppar, så ytan måste vara tålig. Problemet är att en hård yta är hal, men vi kunde inte heller ha en sträv yta, för skådespelarna skulle också glida på den. Vi hittade ett tvättmedel som i kombination med de rätta skorna gav hyfsat grepp.

Här var även syateljén inkopplad.

– Det var mycket skoköpande och testande på väggen, säger sömmerskan **Camilla Reuter**. Väggen är dessutom vit, så det måste vara helvita skor för att inte lämna märken, samtidigt som alla skulle hitta skor som passade just deras fötter.

Bredvid scenen hänger en imponerande mängd Kalevalakläder i svart och vitt. Allt har sytts från grunden. Många av plaggen kan med enkla handgrepp bli något annat, visar Reuter.

– De här vita kjolarna är först byxor. Man fäster ett kardborreband högt uppe vilket skapar byxben. Ganska snygga, lite som budo-byxor! När man lossar banden blir byxorna kjolar.

Även för dockornas del hittade man nya lösningar under arbetets gång.

– Därför tror jag att föreställningen blev så bra, säger Reuter. De har haft tid att göra den så som de ville ha den.

Improvisation på många instrument

Senni Valtonen spelar kantele – och åtta andra instrument – i föreställningen. Hon kom med tidigt, när sångövningarna startade, och fick bidra musikaliskt till **Robert Kocks** kompositioner.

– Det var mycket intressant att skapa musik i realtid till det som övades på scenen, säger Valtonen. Robert kom och lyssnade och sa »kan du pröva det här«. Han komponerade och skrev instrumentsstämmor samtidigt. Jag är lycklig att jag fick erbjuda min egen improvisation till helheten. Jag tycker mycket om Roberts musik, så jag fick spela hans fina låtar, och även använda låtarna i min improvisation. Man har litat på oss konstnärer här.

Premiärdags

Skådespelaren **Sonia Haga** ler när hon minns tiden före premiären i september.

– Vi jobbade jättemycket och det var väldigt intensivt. Åtminstone jag fattade inte riktigt vad det skulle bli. Plötsligt kom det publik som blev helt inspirerad och tyckte det var fantastiskt! Då började jag förstå: just det, vi har gjort en föreställning och den är ganska speciell.

Jakob Höglund hade en liknande upplevelse.

– Känslan var att nu måste vi sluta, för nu kommer publiken. Min föraning var att det här är lite för klurigt, formen är kanske lite för speciell. Men sedan på premiären fick vi stående ovationer. Många har sagt att de sett Kalevala i ett nytt ljus, vilket gör mig oerhört glad.

Månaden efter premiären publicerade sajten Long Play en artikel som om kursdeltagarnas avtal. De studerande betalade 1 000 euro för utbildningen. Lön och ersättning för logi

Kläderna är specialsydda för Kalevala men sparas för kommande pjäser, säger sömmerskan Camilla Reuter.

Jon Fredriksson och hans team har byggt allt från en vridscen till ett system för att låta några tusen bollar regna över scenen.

Senni Valtonen måste ofta göra blixtnabba byten mellan sina nio instrument.

började de få efter den tionde föreställningen, då utbildningsfasen ansågs vara över.

Sofie Törnqvist säger att hon funderade på om hon har råd att delta, men att det hela tiden spelats med öppna kort.

– Det är bra att det väckts en diskussion. Hur vi gör sådana här samarbeten och hur stöds de? Vi var alla proffs och i många yrken får man lön om man fortbildar sig.

ÅST:s chef **Jukka Aaltonen** säger att upp-
lägget är vanligt när det gäller praktikanter från yrkeshögskolor. Det speciella här är att det handlat om fortbildning.

– Den stora frågan för alla branscher är hur man anlitar praktikanter med grundexamen utan att det egentligen finns ett kollektivavtal. För teatrarna är problemet hur de ska

finansiera långa och kostsamma projekt så att alla är nöjda. Det är egentligen från staten det borde komma en rejäl vitaminspruta.

Bäst skulle det vara om kollektivavtalet innehöll tydliga spelregler. Men det är svårt att nå dit, säger Aaltonen. Han välkomnar den allmänna diskussionen, men säger att för ÅST:s del avklarades frågan redan inför kursstarten.

Ett papper kan bli en docka

Alla inblandade talar om projektet som en konstnärlig fullträff.

– Det har varit fantastiska kurser, bland annat i hur man kan använda rummet, säger Sofia Törnqvist. Och jag har fått grundkunskaper i dockteatern. Det var helt nytt för mig att man av bara ett papper kan göra en levande docka. Jag började se dockor överallt! Det öppnade blicken för helt nya sätt att sätta ihop en föreställning.

Även dockteaterkonstnären **Nanna Mäkinen** har gått utanför sin bekvämlighetszon.

– Jag har aldrig sjungit på scenen förr. Nu gör jag det på svenska på ÅST. Jag hoppas att alla fina recensioner och fullsatta salar gör att det skapas fler arbetsmöjligheter för oss som håller på med dockteaterkonst. Utbildningens dockteaterkurser gav mycket även för oss som sysslat med det tidigare. Pedagogiskt funkade det bra att vi hade olika bakgrund.

Sonia Haga är bland annat lycklig över att som ung kvinna ha fått tolka den fräcka Lemminkäinen, att hon fått jobba med humor och kunnat slipa sina verktyg inom musikteater. Och inte minst är hon glad över

Tack vare Kalevala finns det nu ett gäng dockteaterskådespelare som kommit över tröskeln att jobba på svenska.

Inför premiären undrade regissören Jakob Höglund om uppsättningen var för knepig. Publiken tyckte annorlunda.

att hon fått nya vänner och kollegor över språkgränsen.

Regissören Jakob Höglund säger att han sälan varit med om en sådan ensembleanda och lust att berätta som når direkt ut till publiken.

– Jag tror att vi alla upplevt det här som ett av de mest meningsfulla projekt vi gjort. Det möjliggjordes med fondfinansiering som gav tid och resurser att göra något annorlunda, Nu finns dessutom ett gäng finskspråkiga dockteaterskådespelare som kommit över tröskeln att jobba på svenska. Jag tycker inte språkbarriären ska vara ett problem då vi gör teater.

Jakob Höglund är en av Svenska kulturfondens pristagare 2020.

Kalevala på ÅST

- Premiär 19.9.2019
- Spelades 45 gånger
- Sågs av 11 973 personer
- Text: Elias Lönnrot, övers. Lars och Mats Huldén
- Regi m.m.: Jakob Höglund
- Musik: Robert Kock
- Sångtexter: Tobias Zilliacus
- Scenografi och kostymdesign: Heidi Wikar
- Dockdesign: Heini Maaranen
- Dockinstruktör: Ari Ahlholm
- Dramaturg: Annina Enckell
- Regi- och koreografiassistent, danskapten: Soile Ojala
- Kapellmästare: Sara Puljula
- Kalevala på ÅST är ett resultat av projektet Ny musikteater, en del i Kulturfondens strategiska program inom teater åren 2014–2017.

Soldathemmet bjuder nu också på andlig spis

TEXT JENS BERG
BILD LINDA VAROMA

Munkarna har fått sällskap av nya böcker. Soldathemsföreningen och Nylands brigad drar nu en lans för läsandet bland beväringarna. Svenska kulturfonden bidrar med böcker, tidningar och författarbesök.

– **S**tolarna behöver inte vara i »ojennus«. Det är inte så militäriskt ikväll. Nylands brigads informatör **Hanna Tallberg** ler när hon ser beväringarna ställa fram stolar för den första bokkvällen i det uppfräschade biblioteket i soldathemmet. I stället för i raka rader placeras nu stolarna ut i halvcirklar.

Och platserna fylls snabbt upp. Beväringarna har själva fått önska vilken författare de vill få besök av och valet var självklart: **Kaj Korkea-aho**.

– Jag läser saker på nätet när det dyker upp något intressant, men mest lyssnar jag på poddar. Favoriten är *Ted & Kaj*. Jag tror att jag har lyssnat på alla avsnitt tre gånger, säger undersergent **Emil Ahlroos** från Vasa.

– Kaj Korkea-ahos första bok *Se till mig som liten är* var den första »ordentliga« bok jag någonsin läst. Jag tyckte om den och vill gärna läsa mera av den typens böcker om jag har tid. Och nyheter följer jag med, mest via Facebook och sådant som handlar om hemtrakten, säger jägare **William Kronqvist** från Närpes.

Kvällen är en del av en större satsning som Svenska kulturfonden gör på läsning bland beväringarna vid Nylands brigad. Som bakgrund finns bland annat resultaten från PISA-undersökningarna där det framgår att pojkar i medeltal läser mindre än flickor. Målet är att stödja och uppmuntra den fokuserade djupläsningen som en motvikt till det snabba ytskrapet man får via olika skärmar.

William Kronqvist
(längst till vänster),
Emil Ahlroos (i mitten)
och Erik Sundström
(till höger) besökte
det nya biblioteket när
författaren Kaj Korkea-
aho var på besök.

– I civilen var det mest skolböcker som gällde men nu när jag har långa bussresor till och från Dragsvik har det blivit mera nöjesläsning. Och här på brigaden försöker jag också läsa Vasabladet och HBL, berättar undersergeant **Erik Sundström** från Korsholm.

Informatör Hanna Tallberg säger att hon direkt kände att det här projektet är viktigt. Biblioteket hade sett sina bästa dagar och det fanns en beställning på att komplettera fritidsutbudet med något annat än fysiska aktiviteter. Hon tog genast med beväringarna i planeringen.

– Jag ville inte att det här skulle bli något som bara vi äldre diktar. Beväringarna fick önska vad de ville ha och utifrån det har vi jobbat, berättar Tallberg.

Resultatet blev att man började prenumrera på tidningar till beväringsskommitténs

utrymmen och bjuda in författare för att diskutera deras böcker.

– Hej, jag heter Kaj Korkea-aho. Jag hör till en trippelminoritet. Jag är finlandssvensk, jag stammar och jag är bög.

Efter den inledningen åter publiken ur hans händer. Det blir en kväll på det nygamla biblioteket där humor blandas med allvar och där högläsning varvas med Korkea-ahos beskrivningar av vad han tänkte och gjorde när böckerna skapades.

5 000 gamla böcker städades ut

En central del i satsningen är totalrenovering-
en av biblioteket i soldathemmet. Biblioteket
upprätthålls av Dragsviks soldathemsförening.
Under 2010-talet förde biblioteket en
tynande tillvaro. Antalet besök sjönk och

Författaren Kaj Korkea-aho gjorde succé när han berättade om sina böcker för beväringarna vid Nylands brigad.

Britta Nyberg, ansvarig för biblioteket, var bekymrad.

– Det var förspilld kvinnokraft. Vi såg tydligt det som händer överallt i världen, pojkarna och flickorna hittade inte till biblioteket. Det var digitala saker och andra rackerier som gällde, berättar volontären och eldsjelen Nyberg.

Soldathemsföreningen hade då två alternativ. Ett var att göra som man gjort på många andra brigader runtom i landet: att stänga biblioteket. Det andra var att försöka blåsa liv i verksamheten.

– Det blev min hjärtesak. Men jag visste ju inte hur man gör. Hur ska man till exempel kategorisera alla böcker och vilka gamla böcker ska man slänga?

Britta Nyberg fick hjälp från Raseborgs stadsbibliotek. Tillsammans med dem sorte-

rade man bort cirka 5 000 gamla böcker och med stöd från Svenska kulturfonden köpte man in 130 nya.

Samtidigt gjorde man om hela konceptet på biblioteket. Halva utrymmet planerades som ett vardagsrum med soffor, spel och bord. Halva rummet blev en luftig plats för böckerna. I stället för bemannade öppettider gick man också över till fri självbetjäning för beväringarna.

– Det här biblioteket är större och bättre än jag trodde. Det är första gången jag är här och jag kommer nog tillbaka, säger jägare William Kronqvist som just nu läser *Game of Thrones*-böckerna.

Det nygamla biblioteket öppnade i november 2019 och resultatet har överträffat alla de förväntningar Britta Nyberg hade.

– Jag är så glad. Jag har inte de exakta siffrorna men redan nu på fyra månader har vi fler utlåningar än vi hade totalt under de senaste fyra åren.

Vilka typer av böcker intresserar beväringarna?

– Vi är som sagt ännu i början av det nya men vad jag kan se från statistiken så läser de kvinnliga beväringarna lite mera skönlitteratur, och killarna lite mera spänning, fakta och humor, säger Britta Nyberg.

Ljudböcker som komplement

– Tack för att ni kom hit ikväll! Alla mina böcker finns här i biblioteket, så låna gärna. Och ja, om ni har frågor så svarar jag förstås.

Efter en stund av försiktig tystnad börjar frågorna hagla. Kaj Korkea-aho får svara på frågor om sin följande bok som utkommer 2021. Publiken undrar också vad följande av-

snitt i podden ska handla om, de vill veta om det blir flera teaterföreställningar och så är de nyfikna på varifrån karaktären Pasi Maars i *Onda boken* har fått sitt namn.

När sista frågan är besvarad signerar Korkea-aho böcker och efter det förflyttar sig både han och beväringarna till kaféet för att köpa av de klassiska munkarna.

– Inför den här kvällen hade jag läst *Onda boken*. Fast jag är ganska långsam att läsa så gick det snabbt. Jag tänker nog komma tillbaka hit till biblioteket och låna fler böcker av honom, säger undersergeant Erik Sundström.

Satsningen på böcker och läsning vid Nylands brigad rullar vidare. Förlaget M har aktivt varit med från starten och följande steg blir att komplettera utbudet av fysiska böcker med ljudböcker. Informatör Hanna Tallberg ser att också ljudböckerna kan fylla sin funktion.

– En utmaning för många beväringar är hur de ska orka läsa något på kvällarna efter långa dagar. Ibland kan det kanske därför vara lättare att lyssna på en bok. Det är bara lite mera komplicerat att få systemet med ljudböcker att fungera när det krävs individuella licenser och sånt, säger Tallberg.

Förutom ljudböckerna kommer man att fortsätta med att uppdatera utbudet av fysiska böcker på biblioteket. Och så blir det fler författarbesök. Åtminstone på basis av den första kvällen är det ett fungerande koncept.

– Jag har ju följt med Kaj Korkea-aho via podden och så har jag sett honom på Wasa Teater. Nu blev jag nyfiken på hans böcker också. Speciellt den där nya han har på gång lät spännande, säger undersergeant Emil Ahlroos.

Kulturfondens läsprojekt

Ett plock bland övriga större projekt där Svenska kulturfonden bidrar till att öka läslusten:

- Bokpaket riktade till småbarns-pedagogiken och till första och andra stadiet
- Läsambassadörerna, som bedriver läsfrämjande verksamhet bland barn och unga
- Läsväskan, en sajt som sporrar unga att läsa
- Läscentrum, som erbjuder skolorna möjlighet att beställa författare för besök
- Kampanjen Read Hour, en timme när vi stannar upp för att läsa
- Estrids bokklubb (en av Kulturfondens pristagare 2020)

Filmen Tove är regisserad av Zaida Bergroth och manuset är skrivet av Eeva Putro. Huvudrollen spelas av Alma Pöysti. Den planerade premiären är i oktober 2020.

A photograph of a woman with blonde hair tied back, wearing a dark blue sweatshirt with the word 'TOVE' on it, sitting on a grey floor. She is looking towards the right. In the background, there are bookshelves filled with books and a large window. A red patterned rug is partially visible on the floor. The overall atmosphere is warm and artistic.

Tove Jansson utan blomster- krans

TEXT NICLAS RONEBERG
BILD JAN AHLSTEDT

Tove Janssons liv som ung konstnär
i efterkrigstidens Helsingfors blir film
i Zaida Bergroths regi. Filmen Tove har
premiär i oktober 2020.

Den första spelfilmen om Finlands kanske mest välkända och älskade konstnär fokuserar på de formativa åren. Då skrev Tove Jansson sina första muminböcker, förälskade sig i en kvinna för första gången och tampades med kändisskapet som började ta form i och med muminberättelsernas framgång.

– Vårt mål är att inte visa den gulliga och trygga bilden av den leende Tove i blomsterkrans, säger **Alma Pöysti** som spelar rollen som Tove Jansson.

Förutom Tove kommer publiken också att få träffa bland andra riksdagsledamot Atos Wirtanen och teaterregissör Vivica Bandler, spelade av **Shanti Roney** och **Krista Kosonen**.

Filmen tar avstamp i tiden direkt efter kriget – då färgerna hittar tillbaka in i Toves liv. Den sträcker sig över det följande decenniet fram till år 1956 i ett jazzfyllt Helsingfors.

Att greppa Toves penna

Pöysti, som redan år 2017 gestaltade Tove Jansson på teaterscenen, gör nu sin debut som huvudrollsinnehavare på den vita duken. Att spela Tove, att få ta på sig hennes skor, eller kanske snarare greppa hennes penna, har varit en dröm för Pöysti, som likt många av oss vuxit upp med muminkaraktärerna och Toves konst.

Alma Pöysti har tidigare gestaltat Tove Jansson på teaterscenen. Nu debuterar hon som huvudrollsinnehavare på den vita duken.

Shanti Roney spelar rollen som riksdagsledamot Atos Wirtanen.

Mumintrollen finns med på ett hörn, men det handlar inte om en film för barn.

– Jag har fått ta lektioner i måleri, övat på Toves handstil och analyserat hennes konst, berättar Pöysti.

Pöysti har ändå inte strävat efter att kopiera eller imitera den verkliga Tove Jansson i sitt skådespeleri.

– Filmen har börjat leva ett eget liv genom alla de konstnärer som medverkat bakom och framför kameran. Vi försöker tillsammans skapa en ren och ärlig bild av en kvinna och konstnär som fick kämpa innan hon blev erkänd. Det här är berättelsen om Tove under en period då konsten och karaktärerna som varit hennes flykt från omvärlden övergår till allmän egendom, berättar Pöysti.

Även om mumintrollen givetvis förekommer i filmen är det här inte en film för barn.

Shanti Roney och Krista Kosonen har också fått gå på kurs för att kunna gestalta sina roller. Roney som bor i Stockholm har fått träna in en åländsk accent för sin roll som Atos Wirtanen. Kosonen, vars modersmål är finska, har i sin tur fått öva in en naturlig finlandssvenska för sin roll som Vivica Bandler.

Att projektet har en stark anknytning till Svenskfinland avspeglas inte bara framför kameran. Eftersom filmen är en finsk-svensk samproduktion har också en majoritet av filmmakarna svenska som modersmål.

Ett unikt samarbete

Ett speciellt inslag är att Tove spelas in på 16 millimeters film. För att minska kostnaderna och öka effektiviteten görs film i dag nästan uteslutande med digital utrustning. Att just den här filmen görs analogt, var en önskan från **Zaida Bergroth** och filmfotografen **Linda Wassberg**. Efter inspelningen skickas filmen för framkallning till Sverige och måste sedan synkroniseras med ljudinspelningarna

innan man kan börja klippa i materialet. Inte bara de här momenten utan också varje omtagning blir en kostnadsfråga.

– Det märks verkligen att koncentrationen i teamet och bland skådespelarna är på topp då man spelar in på film. Alla vet att varje tagning är dyrbar, berättar **Andrea Reuter** som tillsammans med **Aleksi Bardy** fungerar som producenter för Tove.

Filmen är inte bara unik i Finland utan även på europeisk nivå. Att finansiera en långfilm kräver mycket arbete och ansökningsprocesserna är ofta tunga och utdragna. Intresset att stödja den här filmen har varit häpnadsväckande stort.

– Det här är en storsatsning och de finlandssvenska fonderna har verkligen slutit upp bakom filmen. Processen inleddes redan år 2018 och den sista finansieringen blev klar i november precis innan inspelningarna började. Utan fonderna skulle inte finlandssvensk film kunna göras, menar Reuter.

En sann historieberättare

Utöver skådespelarnas tolkningar av Tove Jansson och hennes närmaste krets har ett enastående noggrant arbete gjorts för att skapa de miljöer där Tove vistades. Scenografen **Catharina Ehrnrooth-Nyqvist** och grafikern **Sandra Wahlbeck** har i minsta detalj återskapat bland annat Toves ateljé i södra Helsingfors och all inredning och konst som omgav henne.

– Vi har studerat och läst allt vi kommit över för att kunna skapa en verklighetstrogen omgivning i filmen. Intervjuer, böcker, brev, teaterdekorer, skisser och gamla foton har lett oss i rätt riktning. Så mycket av Tove finns dokumenterat, berättar Ehrnrooth-Nyqvist.

Genom materialet framträder också Toves många sidor. Att hon var en varm människa som verkligen brydde sig om dem som stod henne nära kan man se i hennes brev och dagböcker.

– Hon var också väldigt osentimental. I hennes lådor fanns urklipp om Atos och Viveca, gamla älskare och älskarinnor, om vartannat.

Wahlbeck som är uppvuxen och verksam i Madrid och tidigare har arbetat med internationella regissörer som Pedro Almodovar och Alejandro Amenabar har återskapat all grafik som syns i filmen.

– Tove var en så »tok-kreativ« konstnär. En historieberättare på alla nivåer, både i sin konst och i sin inredning, berättar Wahlbeck.

Att filmen Tove spelas in på 16-millimetersfilm var en önskan från regissör Zaida Bergroth och filmfotograf Linda Wassberg.

Ett enormt researcharbete ligger som grund då man återskapat de miljöer där Tove levde och arbetade. Researchen har gjorts av bland andra scenograf Catharina Ehrnrooth-Nyqvist och producent Andrea Reuter.

Utsikten, från Toves fönster på Ulrikasborgsgatan i Helsingfors centrum, här återskapats i en studio i Hertonäs.

Rosa (Åsa Karlin) och
Bella (Marika Krook)
dansar på berget i *Under-
bara kvinnor vid vatten*.
BILD PERTTI MUTANEN

Milstolparna i Kultur- fondens filmstöd

TEXT ANNA WILHELMSON

Syftet med bidragen till film- och medieproduktion är både att stödja finlandssvenska filmskapare och att öka antalet produktioner som utspelar sig på svenska i Finland. Sedan millennieskiftet har över 20 miljoner euro beviljats, cirka 1 miljon euro per år. Förutom bidrag till produktioner har också totalt 25 arbetsstipendier beviljats till producenter, regissörer och manusförfattare. Här är milstolparna för hur bidragsformen har vuxit fram vid Svenska kulturfonden.

1976

I en intern utredning konstateras att »den finlandssvenska filmen i dag är en utopi« men att ett stöd till branschen ändå skulle vara »att ta sig vatten över huvudet«. Trots detta håller intresset för det föränderliga mediefältet i sig inom Kulturfonden under hela 1980- och 1990-talen.

1997

Inom ramen för fondens så kallade Framtidsprojekt beviljas de två första bidragen till film och media: distributionsstöd för den finlandssvenska långfilmen *Underbara kvinnor vid vatten* och ett bidrag till marknadsföringen av den nya ungdomsradiokanalen Radio Extrem.

1999

En filmpolitisk arbetsgrupp tillsätts. Gruppens rekommendationer utmynnar i att Kulturfonden åren 2001–2006 är en av finansiärerna för Pro Film. Man fortsätter att bevilja bidrag för manusarbete, utveckling och produktion av finlandssvenska långfilmer och tv-produktioner.

2014

I samarbete med Svenska Yle och Finlands filmstiftelse arrangeras den första tävlingen för ny finlandssvensk kortfilm. (Tävlingen har sedan dess ordnats tre gånger.)

2017

Bidrag till olika webbformat och radioprogram breddas till att också omfatta andra format som podcast och webb-tv.

2020

Bidrag till produktioner börjar beviljas i samarbete med Konstsamfundet.

I labbet Smart kläddesign
skapades egna utstyrsrar
av återanvänt material.

Rymden fascinerande och
labbet Måla galaxer med
bildkonstlärare Lisa Nyman
var ett populärt labb.

Ett jazzlabb går
alltid hem på
Kulturkarnevalen.

Kulturkarneval med angeläget budskap: »Här får man vara sig själv«

TEXT CAMILLA LINDBERG
BILD FREJ VUORI

I sjutton år har Kulturkarnevalen lyckats bibehålla sin popularitet. Varje år i november samlas mellan 400 och 500 ungdomar för att uppleva den speciella stämningen. Ledorden är ödmjukhet och respekt.

Det är en fredagskväll i november och timmen är sen. Men i Yrkeshögskolan Novia i Ekenäs vimlar det av ungdomar. I ett rum med glasväggar sitter ett gäng och spelar ukulele. I matsalen börjar en grupp ungdomar plötsligt dansa.

I alla skolbyggnader pågår parallella kvällsaktiviteter. De kan till exempel heta Open Stage, Icebrakers, Utomhuschill eller Nånej – Det där e' ju fake news!.

Gårdsplanen är upplyst av Folkhälsans tält. Någon tillreder klimatsmart mellanmål

över öppen eld och doften av stekta äpplen sprider sig i kylan.

Klockan 20 blir det rusning till ett klassrum som snart ska få besök av hundarna Cindy och Kira.

– Terapihundarna är nya för i år. De har bjudits in på ungdomarnas begäran. Tanken är att de ska inge lite trygghet i karnevalsvimlet, säger **Eva-Helén Ahlberg**.

Hon är storevenemangets producent för sextonde året i följd.

Kulturkarnevalen (KK) genomförs varje år i november och erbjuder skolungdomar i Svenskfinland ett brett utbud av verkstäder och programpunkter på olika orter i landet. I år är det Ekenäs som står i tur. Evenemanget har lyckats bibehålla sin popularitet i snart två decennier.

– Vi kan inte falla tillbaka på att vi är populära. Vi måste leva i tiden och jobba stenhårt. Man kan inte veta från ett år till ett annat hur många som kommer nästa år, säger Eva-Helén Ahlberg.

Ändå har deltagarantalet varit relativt konstant och varierat mellan 350 och 570 deltagare.

I Ekenäs deltar 450 ungdomar. Under de fyra dagarna som karnevalen pågår får ungdomarna välja ett ämne som de vill förkovra sig i. De kan välja mellan 30 olika verkstäder som kallas labb. Bland alternativen finns traditionella konstformer som scenkonst, dans och rörelse, formgivning och bildkonst, musik, multimedia och ordkonst. Man kan också välja sportaktiviteter. Arrangörerna arbetar utifrån ett brett kulturbegrepp och försöker också anlita lokala förmågor. I Närpes hösten 2011 arrangerade man till exempel ett drill-labb i samarbete med Närpes Skolmusikkår.

– Vi vill inte bli en trendkarneval, men samtidigt vill vi också introducera nyskapande konstformer. Dans och rörelse och scenkonst är alltid populära. I år har till exempel en Disneymusikalverkstad varit jättepopulär, säger Eva-Helén Ahlberg.

»Skolårets bästa evenemang«

Varför väljer hundratals ungdomar att komma till Kulturkarnevalen? Alla jag frågar svarar spontant samma sak: »Det är för stämningens skull«.

Att det finns en speciell KK-stämning är alla övertygade om.

– Det här är utan tvekan skolårets bästa evenemang. Här träffar man nya människor som är varma och vänliga. Här får man helt enkelt vara sig själv, säger **Fanni Kosonen** från Kotka gymnasium.

Hon deltog första gången 2014 i Vasa och har varit aktivt med sedan dess.

De senaste åren har hon fungerat som en av Kulturkarnevalens ambassadörer, med uppgift att sprida information om evenemanget i sin närmiljö. Kulturkarnevalen har också bidragit till att Fanni Kosonen i likhet med flera andra funnit ett oväntat studievalternativ.

– Jag kommer att söka in till Arcada för att studera till kulturproducent. När jag fick möjlighet att prova på videoframställning under en kulturkarneval märkte jag att jag faktiskt tycker om att regissera och skriva manus. Nu brinner jag för det.

Det finns ytterligare en fördel med Kulturkarnevalen som Fanni Kosonen gärna lyfter fram.

– Jag kommer från en språkö där svenska språket inte är så vanligt. Här behöver man inte längre känna sig så ensam.

Eva-Helén Ahlberg understryker att Kulturkarnevalens målsättning är att så ett frö till en kommande hobby eller en utbildning i framtiden. Samtidigt vill man också hjälpa till med att överbrygga regionala gränser i Svenskfinland, men också gränser mellan språkgrupper.

– För sjätte året i rad deltar en språkbads-klass med över 20 elever från Pasilan peruskoulu, säger hon.

Vinterbad och smarta kläder

På eftermiddagen nästa dag håller solen på att gå ner. Vid stadens badbrygga intill sommar-

Deltagarna i dj-labbet har full fart på dansgolvet under slutfesten.

Den konstnärlige ledaren Mikael »Gusse« Andersson.

Under den häftiga slutfesten fick alla som deltagit i olika verkstäder presentera sitt arbete för de andra deltagarna.

Producent Eva-Helén Ahlberg (t.v.) och produktionsassistent Adriana Knispel på jobb vid en av karnevalens infodiskar.

restaurang Knipan står ett gäng huttrande ungdomar i baddräkter. Vattnet är endast 5 grader. Den här gruppen har valt att delta i labbet Surprise. Ungdomarna har nyligen stiftat bekantskap med Emmaus loppmarknad och nu står vinterbad på programmet. Alla i gruppen vågar göra en kort simtur under ledning av den tidigare gymnastikläraren **Kenneth Karlsson**.

På vilket sätt tycker ni att det här passar ihop med en kulturkarneval?, ropar jag lite provocerande till ungdomarna.

– Det här om någonting är väl äkta finsk kultur, ropar en av flickorna tillbaka på klingande österbottnisk dialekt.

Sedan springer hon rakt in i bastun med röda kinder och med ett moln av ånga omkring sig.

Själv går jag till Ekenäs högstadieskola där verkstäderna pågår. Kläddesignern **Elin Skogberg** leder labbet Smart kläddesign, och hon har händerna fulla med att hinna handleda alla deltagare. Tygbitar och halvfärdiga klädesplagg täcker alla bordsytor. Temat för labbet är The Royal Family (den kungliga familjen) och materialet som finns till hands består av billiga loppisfynd, till exempel jeans och gamla skjortor.

Liza Jyjora och **Arthur Gerster** från Nykarleby har valt att arbeta i par. De är båda intresserade av kläder och mode, men har ingen stor erfarenhet av att sy kläder. De har valt att kombinera två gamla skjortor till en ny stilfull skjorta

– Vi kommer nog båda två att få användning av den här skjortan, säger Liza Jyjora.

Var man än rör sig på Kulturkarnevalen tycks spåren leda fram till »Gusse«. Det visar sig vara Kulturkarnevalens konstnärlige ledare **Mikael »Gusse« Andersson**. En dag vid millenniumskiftet traskade han upp till Svenska kulturfonden och presenterade idén om en kulturkarneval som kunde fungera som ett komplement till den populära Stafettkarnevalen. Förslaget togs väl emot och snart involverades också Finlands Svenska Skolungdomsförbund (FSS), och senare många andra samarbetspartner.

–Svenskfinlands framtid är beroende av att vi bevarar vårt språk och vår kultur. Jag tyckte att det kunde finnas ett kulturkarneval som inte består av tävlingar, säger Gusse.

Respekt och ödmjukhet

Ursprungsplanen var att etablera ett årligen återkommande evenemang och den lyckades över förväntan. Gusse Andersson kan ge många konkreta exempel på ungdomar som »hittat sin plats i smältdegeln«. Det kan också handla om stärkt självkänsla i vardagen.

– KK handlar om respekt och ödmjukhet. Och vi har peppar, peppar, inte haft några drog- eller ordningsproblem, säger Gusse Andersson som till vardags arbetar som skådespelare vid Svenska Teatern.

På lördagskvällen blir det extra tydligt när 450 ungdomar samlas i en gymnastiksal. Det är dags för den traditionella karnevalsfesten med labbpresentationer på scenen och labb-utställningar utanför festsalen. Ordningssvakter patrullerar, men de verkar finnas där mest för sakens skull. När musiken kör igång infinder sig en alldeles speciell atmosfär, och jag inser att det här måste vara den legendariska KK-stämningen som alla talar om.

Om Kulturkarnevalen

Kulturkarnevalen är ett årligen återkommande evenemang för skolungdomar i årskurserna 7–9, gymnasier, folkhögskolor, yrkesläroanstalter och svenska språkbadsklasser.

Tid och plats

Kulturkarnevalen arrangeras på olika orter i Svenskfinland. Den första Kulturkarnevalen hölls 2003 i Grankulla och i den deltog 80 ungdomar. Redan 2004 deltog 400 ungdomar. Kulturkarnevalen 2019 arrangerades den 14–17 november i Ekenäs. Det var den sjuttonde karnevalen.

Syfte

Syftet är främja konst och kultur bland unga på svenska och erbjuda deltagarna en möjlighet att prova på olika kulturuttryck. Karnevalen skall uppmuntra till kontaktskapande över regiongränserna och genomsyras av respekt och ödmjukhet.

Samarbete

Kulturkarnevalen arrangeras av Föreningen Kulturkarnevalen och Finlands Svenska Skolungdomsförbund i samarbete med många andra organisationer och föreningar. Därtill medverkar många unga specialutbildade volontärer.

Finansiering

Svenska kulturfonden har under alla år varit karnevalens huvudfinansiär. Den årliga budgeten är 290 000 euro.

Korta plock ur satsningar inom konst och kultur 2019

Bidraget till konst och kultur utgjorde nästan 15,9 miljoner euro, cirka 39 procent, av hela utdelningen. Vi beviljade bland annat arbets- och lärlingsstipendier, resebidrag, verksamhetsbidrag, turnébidrag och projektbidrag.

Scenkonst

På scenen och i kulisserna

Vi stödde enskilda professionella scenkonstnärer, fria grupper och institutionsteatrar, men också amatörteaterverksamhet och grundläggande konstundervisning för barn och unga. Med hjälp av vårt bidrag utkom den årliga teaterbroschyren *Repertoar Live*.

Enskilda konstutövare fick arbets- och projektstipendier. Vi beviljade också resebidrag för att delta i kurser, konstnärsresidens och festivaler utomlands.

Flera år i taget

Institutionsteatrar och fria grupper fick både verksamhets- och projektbidrag. Två stora specialprojekt fick bidrag – en treårig satsning på publikarbete på Lilla teatern och ett tvåårigt projekt kring samproduktion av ny dramatik med Svenska teatern som projektägare. Teater Taimine fick ett tvåårigt verksamhetsbidrag och vi beviljade de sista av totalt fyra stora bidrag för renoveringen av Wasa Teater.

Litteratur och läsfrämjande

Vi stödde litteratur och läsfrämjande genom arbets- och projektstipendier till författare och skribenter. Dessutom beviljade vi bidrag till kulturtidskrifter, litteraturföreningar och litteraturfestivaler som Bokkalaset, Vasa littfest och Mariehamns litteraturdagar.

Bokkatalog och bokmässor

Tillsammans med Konstsamfundet finansierade vi Bokkatalogen som årligen presenterar hela den finlandssvenska utgivningen.

Bokmässorna i Helsingfors och Göteborg fick betydande bidrag.

Inspiration och stöd – särskilt för unga

Under Bokmässan i Helsingfors arrangerade Utbildningsstyrelsen ett program för och med gymnasieungdomar. Vi riktade ett bidrag till programmet.

Inom scenkonst gick våra bidrag till institutioner, fria grupper, arbetsgrupper och enskilda konstutövare.
BILD LAURA MENDELIN

Sydskustens landskapsförbund fick 75 000 euro för att rekrytera två nya finlandssvenska läsambassadörer. Projektet *Läsväskan* understödde vi med 60 000 euro.

Vi stödde också barns och ungas läsande genom bokpaket till skolor och daghem och bidrag till Läscentrums verksamhet. Ett bidrag gick till den femte säsongen av det populära webb-tv-programmet *Estrids bokklubb*.

Vi stödde utgivningen av den finlands-svenska *Diktleken* och finansierade också distribution av kortleken till både finlands-svenska och finska skolor och inom den fria bildningen.

Den svenska tidningen *Vi läser* fick ett bidrag på 23 000 euro för att producera ett specialnummer om finlandssvensk litteratur.

Via *Kultur på bibban* beviljade vi 39 bidrag för svenskspråkigt kulturprogram på bibliotek.

Tävlingar i flera genrer

Vi ordnade den sjunde Hans Ruin-essä-tävlingen. **Michel Ekman** vann tävlingen och hans essä utgavs tillsammans med de andra vinnande bidragen i antologin *Gränstillstånd*.

De årliga uppsats- och kolumntävlingarna för gymnasieungdomar arrangerades av Svensklärarna i Finland respektive Modersmållärarföreningen i Finland. Vi finansierade båda tävlingarna.

Det breda uppdraget

Under år 2019 initierade Finlands svenska biblioteksförening och Regionförvaltningsverket en utredning av läget för den svenskspråkiga biblioteksutbildningen i Finland. Informatiker **Maria Grundvall** gjorde utredningen *Det breda uppdraget*. Utredningen stod klar strax före årsskiftet, men presenterades först i början av år 2020.

Film och media

Sedan millennieskiftet har vi beviljat över 20 miljoner euro, cirka 1 miljon per år, i bidrag till film- och medieproduktioner. Syftet med bidragen är både att stödja finlandssvenska filmskapare och att öka antalet produktioner på svenska i Finland.

Mera tillsammans

År 2019 inledde vi ett samarbete med Konstsamfundet kring bidrag till film- och medieproduktioner. Från och med år 2020 tar vi emot ansökningarna och beviljar bidragen i samråd.

I samarbete med Svenska YLE och Finlands filmstiftelse ordnade vi tävlingen för ny finlandssvensk kortfilm för tredje gången.

Finlandssvenskt filmcentrum arrangerade ett välbesökt seminarium för finlandssvenska filmskapare – det första sedan 1980-talet. Vi finansierade seminariet tillsammans med Konstsamfundet.

Kulturverksamhet för unga

Kulturupplevelser

Vi initierade Kulturkarnevalen år 2003 och har sedan dess beviljat ett årligt bidrag till evenemanget. I fjol låg bidraget på 160 000 euro.

Vi stödde barns och ungas möjligheter att utöva kultur också via bidrag till DUNK,

projektet MGP Junior, den grundläggande konstundervisningen och barnkulturcenter. Det treåriga projektet Konsttestarna gick 2019 in i sitt sista läsår.

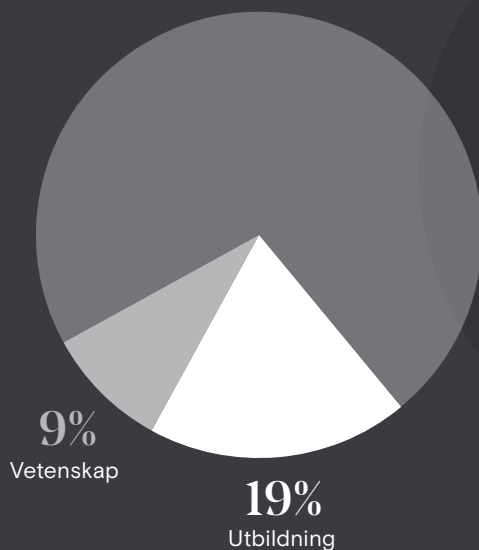
Mera praktik

Vi beviljade flera utbytes- och praktikstipendier för United World Collage UWC, Finlands kultur- och vetenskapsinstitut och Liberal praktik. Under år 2019 lanserade vi den nya bidragsformen Kulturarvspraktik för studerande inom museiämnena. Journalistikstuderande kunde söka bidrag för sin obligatoriska praktik.

Välmående och engagemang

Flera verksamheter som främjar barns och ungas välmående och samhällsengagemang fick betydande bidrag. Bland annat Finlands Svenska Ungdomsförbund FSU och dess föreningar, Svenska NU, Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS och de politiska ungdomsförbunden Svensk Ungdom SU och Finlands Svenska Unga Socialdemokrater FSUD beviljades bidrag för sin verksamhet. FSS och SU fick också ett bidrag på 12 000 euro för ett debattprojekt för skolungdomar. Vi understödde ungdomsarbete med bidrag bland annat till ungdomsverkstäderna och Luckornas ungdomsarbete.

Utbildning och vetenskap

Måndag är löpträning,
onsdag crossfit och
fredag intervaller.

Kroppen och svenskan slipas i Kronoby

TEXT ANNE TEIR-SILTANEN

BILD ANNAMARIA PALSI-IKONEN OCH ANNE TEIR-SILTANEN

Bänkpress, pullups, pushups. Men först uppvärmning.
– Har alla förstått? Med beslutsamma miner kör träningen i crossfit igång. Det här är en del av resan mot målet – en plats på Polisyrkeshögskolan i Tammerfors.

Med glimten i ögat har det sagts att i varje polispatrull ska det finnas en som kan läsa och en som kan skriva. Ironi eller inte, bland dem som söker in till Polisyrkeshögskolan har många problem med att klara uppgifterna i modersmålet. Tillsammans med de fysiska testerna är modersmålet det mest utslagsgivande i urvalsprovet.

Svenska kulturfonden stöder utbildningen av språkkunniga poliser i Finland bland annat genom ett bidrag på 50 000 euro som möjliggjorde starten för linjen Samhälle Finland hösten 2019 vid Folkhögskolan i Kronoby. Linjen förbereder dem som planerar söka till Polisyrkeshögskolan i Tammerfors

Ekenäsbon **Eric Söderström**, 22 år, är en av dem som studerar och bor i Kronoby.

– Jag behöver jobba på den fysiska biten, svenskan är redan någorlunda stark, säger Söderström.

Under militärtjänstgöringen väcktes Erics tankar på att bli polis. Varierande arbetsdagar, människomöten och problemlösning lockar honom. Medveten om att den fysiska formen inte var den bästa sökte han sig till den förberedande linjen.

Efter ett halvår i Kronoby har han gjort stora framsteg i löpning. Tiden på 1 500 meter har förbättrats med hela 52 sekunder. Men det finns kurskompisar som gjort ännu större framsteg. **Anna Friman**, 21 år och hemma i

Korsholm, har förbättrat tiden med en minut och 37 sekunder.

– Det säger kanske mera om min nivå då jag började. I dag springer jag 1 500 meter på 8'54, säger Friman.

Hur kommer det sig att unga har så dålig kondition?

– Unga är inte intresserade av att vara ute. De ligger hellre i sängen och kollar på Netflix och handlar kläder på nätet, säger Söderström.

Både Söderström och Friman säger sig ha en stark svenska. Men att svenskan förorsakar problem i urvalsprovet förvånar dem inte.

– Många använder förkortningar och slang. Få skriver och talar en korrekt svenska, säger Söderström.

Ingen »minipolissskola«

Medan träningen i crossfit pågår sitter en man i mörk collegetröja och iakttar en telefon. **Jens Emet**, ansvarig för utbildningen Samhälle Finland, skakar på huvudet.

– Pulsen ska upp ännu! säger han, medan han följer hjärtslagen hos en studerande via telefonen.

För ett och ett halvt år sedan gick Emet i pension efter en lång karriär som polis. Sedan väntade pensionsdagar, trodde han.

– Jag klättrade på väggarna där hemma, hunden höll på att bli utmattad av mina promenader, säger Emet som antog utmaningen att leda utbildningen.

En erfaren polis vid rodret möjliggör en ändamålsenlig och verklighetstrogen utbildning. Förutom svenska och idrott består utbildningen av samhällslära, kriminologi, juridik och samarbetsövningar. Studiebesök har gjorts hos såväl polisen som andra myndigheter. Emet är ändå noga med att understryka att Samhälle Finland inte är en »minipolissskola«. De som studerar här får inga eftergifter vid urvalsprovet till Polisyrkeshögskolan.

– Målet är att hälften av dem som blir antagna till den svenska linjen vid polisutbildningen ska komma från oss, säger Emet.

Väl förberedda sökande önskas

Även vid Polisyrkeshögskolan i Tammerfors finns förväntningar på den förberedande linjen. Överkommissarie **Kjell Nylund**, som ansvarar för den svenskspråkiga utbildningen, hoppas att de som söker in kommer väl förberedda till urvalsproven. Han är tacksam över den förberedande linjen, men understryker att det ändå handlar om två skilda utbildningar.

– Polisyrkeshögskolan har monopol på att utbilda poliser i Finland. Vi har hjälpt till så mycket vi kan inom de ramar som finns. För oss är den förberedande utbildningen en bra samarbetspartner och jag har fullt förtroende för den och motsvarande finskspråkiga linjer, säger Nylund.

Efter många år som kommissarie för den operativa verksamheten i Mellersta Österbottens polisinrättning har Jens Emet mycket att ge åt studerande på linjen Samhälle Finland.

Vid Polisyrkeshögskolan finns en fiktiv stad där studerande kan öva på verklighetstroga situationer.

Cirka tio procent av dem som söker in till Polisyrkeshögskolan blir antagna. Problemet är att många kommer oförberedda till urvalsprovet, trots att de på förhand vet vad provet innehåller. För den svenskspråkiga utbildningen har det till och med varit svårt att fylla de 24 platser som finns på varje kurs. Det kan leda till brist på tvåspråkiga poliser i landet, vilket är allvarligt med tanke på medborgarnas rättssäkerhet.

– Telefoner och internet bidrar till att unga skriver sämre. De har svårt att skriva längre essäer, däremot är de duktiga att skriva inlägg på Facebook. Många har också dålig grundkondition. Man behöver inte vara toppidrottare för att klara sig, men man måste orka springa, säger Nylund.

Vägen gick via Kronoby

I ett klassrum med gråa bord och trafikmärken på anslagstavlan har den svenskspråkiga utbildningen sina lektioner. På en av namnskyltarna står det **Christoffer Snickars**. Snickars är 24 år och hemma i Petalax. Han valde att hoppa av ingenjörstudierna i Vasa och började på den förberedande linjen i Kronoby. Tiden i Kronoby blev inte så lång, Snickars kom in på polisutbildningen efter några månader.

– Tiden i Kronoby gav mig självförtroende och mera motivation för polisyrket. Jag fick en inblick i yrket och ett helhetstänk som är bra att ha, berättar Snickars.

Jenny Tiainen, 27 år, från Vanda är kurskompis med Snickars. De inledde sina studier i början av året och beskriver urvals-

Jag är en kreativ person som gillar att hitta på lösningar på problem, säger Jenny Tiainen.

Om polisutbildningen

- Det tar tre år att utbilda sig till polis (180 studiepoäng).
- Polisyrkeshögskolan finns i Hervanta, Tammerfors.
- Ämnen som ingår i studierna är bland annat: språk, kriminologi, psykologi, straffrätt, maktmedel.
- Polisexamen ger befogenhet att jobba som äldre konstepel såväl på fältet som inom utredning.
- I utbildningen ingår en praktik på ett år.
- Den finsk- och svenskspråkiga utbildningen följer samma läroplan.
- Polisstuderande använder tjänstekläder under studietiden.

processen som lång. Eftersom nya svenskspråkiga kurser startar med ett och ett halvt års mellanrum är pressen att lyckas stor.

– Jag sände in min ansökan i april och beskedet att jag var antagen kom i december. Det är en lång tid att vänta, säger Tiainen som tidigare jobbat åtta år som säkerhetskontrollant vid Helsingfors-Vanda flygplats.

Urvalsprovet beskriver de som svårt, men inte oöverkomligt.

– Jag tränade hårt på 1 500 meter i somras och tillsammans med pappa byggde vi upp en hinderbana. Jag var nervös innan, men när det väl gällde gav jag 110 procent. Om man verkligen vill och har självdisciplin går det, säger Snickars.

Den första tiden på Polisyrkeshögskolan har gått bra. Snickars och Tiainen beskriver klassandan som god och hittills motsvarar utbildningen förväntningarna.

– Jag ser fram emot ett meningsfullt yrke där ingen dag är lik den andra. Jag har en dröm om att bli ridande polis, säger Tiainen.

Båda ser det som en fördel att ha erfarenhet av tidigare arbets- och studieliv.

– Från studietiden har jag social erfarenhet. Jag var inte lika självsäker direkt efter gymnasiet, säger Snickars.

Fundera på klädseln!

För studerandena på Samhälle Finland har träningen i crossfit följts upp av en lunch och nu väntar en lektion i svenska.

Under lektionen går lärare **Anna Berglund** igenom feedback från en simulerad inträdesintervju till Polisyrkeshögskolan.

– Tänk på att vara pigga och positiva men inte för spralliga, säger Berglund.

Betydelsen av att prata högsvenska, skippa mössan inomhus, hålla en ödmjuk attityd och

följa med nyheter och dagsaktuella händelser framkommer också. Kläder, smycken och piercingar diskuteras.

– Om du får möjlighet kan du berätta att du gått en förberedande utbildning, men ge ingen bild av att du är en färdig polis. Berätta istället att du fått en saklig bild av polisens roll, säger Berglund.

Polisen speglar samhället

Ur Kronoby folkhögskolas synvinkel har starten på utbildningen varit bra. Nu gäller det för linjen att få synlighet, men framför allt gäller det att få in elever på polisutbildningen.

– Det är lätt att mäta framsteg i den fysiska delen, men svårare att mäta framsteg i svenskan. Dessutom har kraven i modersmål blivit tuffare, säger Emet.

Hur fysiskt tufft är då polisyrket och hur mycket behövs ett gott språk?

– Det behövs en god kondition, men du behöver inte vara någon Tarzan. Språket är a och o när du har kontakt med människor. Det som du skriver som polis kan användas högt upp inom rättsväsendet, därför krävs en god svenska, säger Emet.

Det är viktigt att det finns tvåspråkiga poliser, men det är också viktigt att polis-kåren speglar samhället. Andra kulturer och språkgrupper bör också finnas, betonar Emet.

Plan B

För Eric Söderström och Anna Friman blir väntan lång innan de kan söka in till polisutbildningen. Följande antagning är ett år

efter att de själva gått ut den förberedande linjen. De vet att de måste hålla upp konditionen hela tiden.

Med tanke på att de gått den förberedande utbildningen är förväntningarna höga.

– Jag blir nog besviken om jag aldrig kommer in, säger Friman.

Under årets gång har de tagit ordningsvaktkort och Friman ska sommarjobba som ordningsvakt. Som reservplan kommer de att söka in till andra utbildningar, Friman till en sjukskötartutbildning och Söderström till historia och engelska.

– Om jag inte kommer in går jag sönder, men jag söker på nytt till polisutbildningen tills jag kommer in, säger Söderström.

Kjell Nylund, överkommissarie och ansvarig för den svenskspråkiga utbildningen på Polisyreshögskolan, har varit polis sedan 1989. Nylund har jobbat som fält-, narkotika och trafikpolis innan han blev lärare 2004.

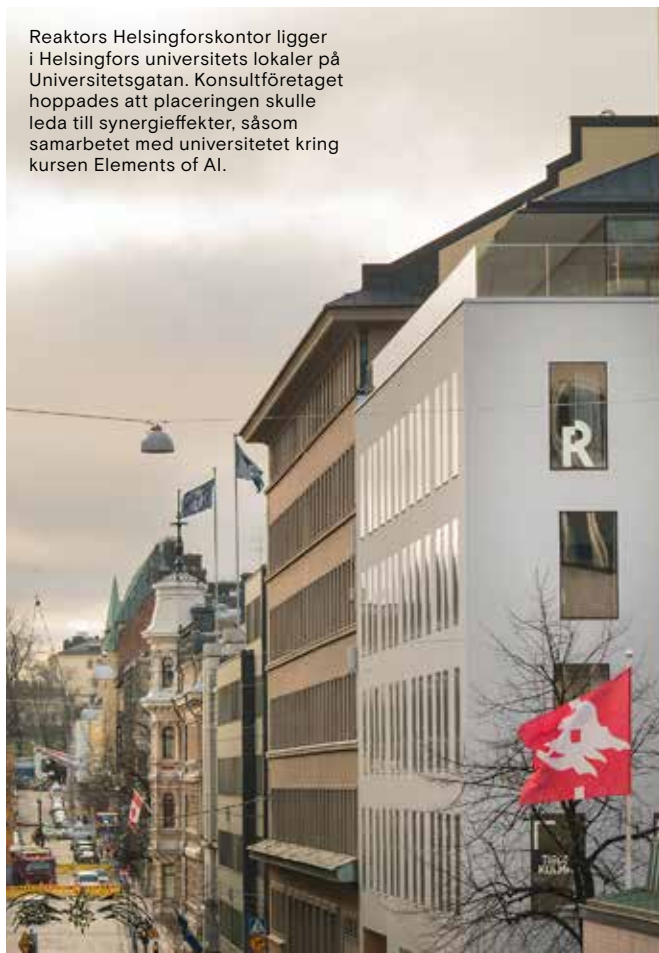
Janina Fagerlund är produktansvarig på Reaktor och har spelat en nyckelroll i planeringen och marknadsföringen av den svenskspråkiga versionen av kursen Elements of AI.

Reaktors Helsingforskontor ligger i Helsingfors universitets lokaler på Universitetsgatan. Konsultföretaget hoppades att placeringen skulle leda till synergieffekter, såsom samarbetet med universitetet kring kursen Elements of AI.

Teemu Roos är professor i datavetenskap och hade undervisat i artificiell intelligens i nio år när det kom en förfrågan från Arbets- och näringsministeriet om kurser i ämnet.

Artificiell intelligens är en medborgar- kunskap

TEXT, BILD OCH GRAFIK SOPHIE OCH
DANIEL KAWECKI / IDELHÖJD

Kunskap om artificiell intelligens gör oss till bättre medborgare och innovatörer. Därför har Svenska kulturfonden bidragit till att utveckla en svenskspråkig version av den kostnadsfria onlinekursen Elements of AI. Bakom kursen står Helsingfors universitet och företaget Reaktor.

Allt mera i vår vardag bygger på artificiell intelligens (AI); sökresultat på internet, varuleveranser, kartor och rutter, medicinska diagnoser – exemplen är många. Teknikerna bakom artificiell intelligens är visserligen inspirerade av hur den mänskliga hjärnan fungerar, men de har ytterst lite att göra med de intelligenta maskiner som möter oss i science fiction. Grundprinciperna bakom artificiell intelli-

gens går att förstå utan kunskaper i programmering. Det är just denna grundförståelse som kursen erbjuder.

Professor **Teemu Roos** vid Helsingfors Universitet har undervisat i AI i mer än nio år och är en av initiativtagarna till kursen.

– Processen startade med en förfrågan från arbets- och näringsministeriet, berättar Teemu. De har tagit fram en AI-strategi för Finland och undrade om vi hade fritt

tillgängligt kursmaterial om ämnet. Vi har mycket kunskap på fakulteten, bland annat en grundkurs i AI för andraårsstuderande, så jag tänkte att om någon ska göra något så är det vi!

En inkluderande kurs

Kursen skapades ursprungligen på engelska i samarbete med företaget Reaktor, vars Helsingforskontor ligger mitt på universitetsområdet. Universitetets engelskspråkiga material omarbetades för att göra kursen tillgänglig också för dem som inte har för-

kunskaper i datateknik och programmering. Men även språket visade sig vara en viktig del i arbetet med kursen.

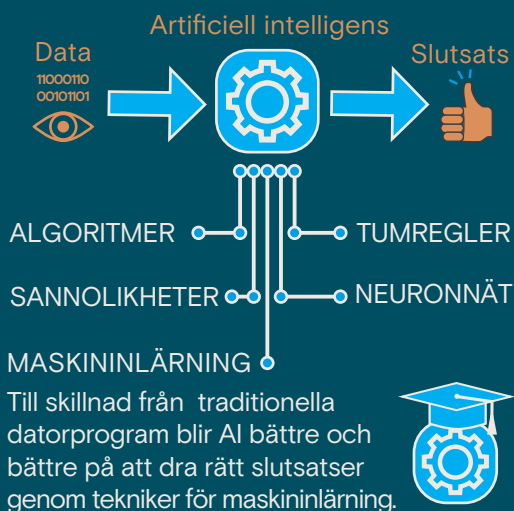
– Vi hade »Pihtiputaan mummo« som målgrupp, berättar Teemu. Vi insåg tidigt att hon inte skulle klara av kursen på engelska utan måste få den på sitt eget språk. Så vi började arbeta på en finskspråkig och en svenskspråkig version av kursen.

För att skapa den svenskspråkiga versionen sökte man medel från bland annat Svenska kulturfonden. Målsättningen var att göra kursen tillgänglig i alla svenskspråkiga gymnasier. Men målgruppen var större än

Artificiell intelligens

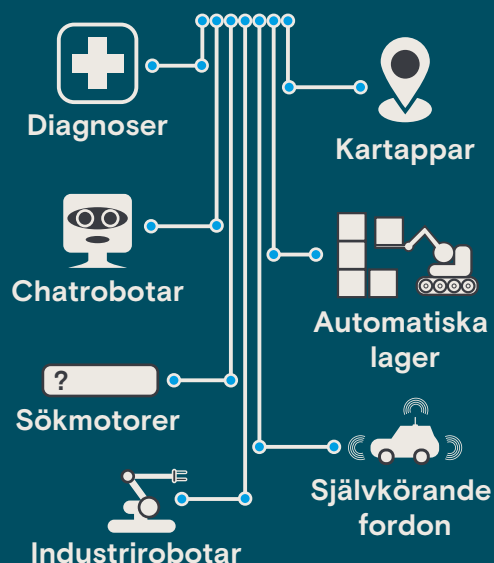
VAD ÄR AI?

Artificiell intelligens producerar automatiserade slutsatser utifrån komplexa data med hjälp av flera tekniker:

VAR ANVÄNDS AI?

Artificiell intelligens kan lösa många sorters komplicerade uppgifter. Några exempel:

så – den svenskspråkiga kursen har också lanserats i Sverige med Linköpings universitet och nätverket AI Innovation of Sweden som samarbetspartner.

Janina Fagerlund är produktansvarig på företaget Reaktor och var i en nyckelroll när kursen skapades. Hennes inledande kartläggning visade att det fanns många rädslor förknippade med artificiell intelligens.

– Det saknades en kurs för vanliga människor – en kurs som förklarar vad det egentligen handlar om. Därför var det viktigt att göra kursen inkluderande.

Janina konstaterar att det var betydligt mer komplicerat att ta fram en svensk språkversion än att bara skicka en text för översättning.

– En stor del av arbetet handlade om att skapa synlighet för kursen när den väl var översatt och att lösa olika tekniska frågor för att få alla kurselement på rätt plats i den nya språkversionen. Samarbetet med översättaren var flexibelt och vi diskuterade ibland flera gånger i veckan kring texterna. Det var viktigt att få känslan och tonen rätt så att texten inte skulle kännas för svår. Vår samarbetspartner Linköpings universitet var involverad eftersom uttrycken och exemplen skulle fungera också i Sverige.

AI i gymnasiets kursutbud

Janina Fagerlund var den som tog kontakt med finlandssvenska gymnasier och berät-

RISKER MED AI?

⚠ DISKRIMINERANDE ALGORITMER

Digitala filter gör att mönster av preferenser förstärks och så kallade filterbubblor uppstår.

⚠ MANIPULATION

Trovärdiga förfalskningar används för att påverka i politiska eller ekonomiska syften.

⚠ INTEGRITETSKRÄNKNINGAR

Våra digitala spår kan analyseras med AI och avslöja integritetskränkande information.

INTELLIGENTA DROIDER?

De nästan mänskliga robotarna i science fiction ligger långt fram i tiden. Dagens AI löser endast avgränsade problem.

FRAMTIDEN FÖR AI?

Du är med och skapar framtiden!

MEDBORGARKOMPETENS

Grundkunskaper om AI behövs för att förstå samhället.

TILLÄMPNINGAR

Idéer och kunskap från olika branscher behövs för att hitta på nya tillämpningar för AI.

Lär dig om ARTIFICIELL INTELLIGENS på

www.elementsofai.com

tade om kursen. Det visade sig att intresset var stort och flera gymnasier har erbjudit Elements of AI som en valfri kurs. Ett av dem är Kyrksläatts gymnasium där nästan 10 procent av eleverna gick kursen inom ämnet informationsteknik, bland dem **Rebecca Sandfors** och **Carl Sukanen**. Den nät-baserade kursen kombinerades med lektioner i skolan för att ge eleverna stöd. Deras lärare Filip Granberg tror att lektionerna var viktiga för att lyckas med kursen, eftersom språket var anpassat för universitetsstuderande och kunde upplevas som svårt.

– På lektionerna gick vi först igenom teorin och därefter gjorde vi uppgifterna hemma, säger Carl.

– Om man körde fast hemma fick man sedan hjälp på nästa lektion, säger Rebecca.

– Uppgifterna var bra, kursen var professionellt upplagd med fin grafik och gott språk, säger Filip. Men uppgifterna kunde utvecklas så att små fel i skiljetecken inte leder till att hela svaret blir fel i den automatiska korrigeringen.

Den största behållning Carl och Rebecca hade av kursen var en större förståelse för vad AI egentligen är.

– Många filmer visar att AI kommer att ta över världen, men nu vet jag att det inte kommer att ske i första taget, säger Rebecca.

– Jag lärde mig förstå hur AI fungerar, säger Carl.

Båda tror att AI kommer att bli viktigt i framtiden och att alla har nytta av att förstå vad det handlar om och vilka risker AI medför.

– En risk med AI är om det inte fungerar bra. Till exempel självkörande bilar kan vara riskabla i trafiken, säger Rebecca.

– En annan risk är att man sätter för mycket tillit till AI, säger Carl. Sådana uppgifter som en människa borde utföra kan skötas med hjälp av artificiell intelligens och då kan något misstag ske.

Att kunna gå kursen på svenska var avgörande för både Rebecca och Carl.

– Jag skulle inte ha klarat av kursen på finska, men kanske på engelska, säger Rebecca.

Medborgarkompetens

När kursen togs fram var målsättningen att en procent av landets befolkning skulle gå den – ett mål som har nåtts i varje fall till

Carl Sukanen och Rebecca Sandfors går på Kyrksläatts gymnasium där kursen Elements of AI erbjöds. De tycker att kursen gav dem nyttiga grundkunskaper om artificiell intelligens.

Fysikläraren Filip Granberg är kursansvarig för Elements of AI vid Kyrksläatts gymnasium.

antalet registreringar, som nu uppgår till det dubbla. Men varför ska en vanlig människa egentligen intressera sig för grunderna i artificiell intelligens? Både Teemu Roos och Janina Fagerlund lyfter fram medborgarkompetensen som ett viktigt skäl.

– Grundläggande kunskap om AI gör att vi förstår hur till exempel filterbubblor fungerar och hur de kan leda till polarisering, säger Teemu.

– Det är lättare att lura människor som inte vet hur AI fungerar eftersom det är svårt att tänka kritiskt kring något som man inte förstår, instämmer Janina.

Men kunskaper inom AI är inte bara ett försvar mot manipulation utan också något som vi kan använda för att förbättra vår omvärld.

– Artificiell intelligens används också i branscher som inte är högteknologiska. Ett exempel är gurkodlare i Japan som sorterade sina gurkor för hand, men efter att ha gått en kurs i artificiell intelligens kunde de skapa ett enkelt system som lärde sig skilja mellan raka och böjda gurkor. På så vis kunde de bli av med ett tidskrävande manuellt arbetsmoment och blev inte efter i utvecklingen, berättar Janina.

Översättningen av kursen till svenska blev något av ett pilotprojekt och flera andra länder har varit intresserade av samarbete för att kunna erbjuda kursen på sitt eget språk. I nuläget finns kursen även på tyska, norska och estniska. Tack vare EU-stöd kommer kursen efterhand att göras tillgänglig på alla officiella EU-språk.

Elever imponeras av natur- vetenskapens magi

TEXT OCH BILD MÄRTA NUMMENMAA

Dinosaurier, dammsugande möss och häftiga experiment. Allt det och mycket mer har många finlandssvenska elever fått ta del av under hösten på vetenskapscentret Heureka – helt gratis. Svenska kulturfonden har finansierat besöken för hundra skolklasser.

Vetenskapscentret Heureka i Dickursby, Vanda, kryllar av exalterade elever en tisdag i slutet av oktober. Bussar från Sibbo har kört upprymda elever från Söderkulla skola och Kungsvägens skola. Från den förstnämnda skolan deltar tio elever och från den andra sexton.

– Det är roligt att vara utanför skolan. Det är ett annorlunda sätt att lära sig på, säger **Emil Lang** som går i åttonde klass i Kungsvägens skola.

– Man måste göra saker utanför klassrummet. Utfärden bidrar också till gemenskap i klassen, säger **Hanna Lönnfors** som är klasslärare för åttorna.

Första satsningen på svenska elever

Det är inte första gången som Heureka samarbetar med en stiftelse eller fond för att locka elever till vetenskapscentret, men det här är första gången Heureka samarbetar med en finansiär för att möjliggöra besök för svenskspråkiga skolor.

– Biljetterna i sig är inte så dyra, men det är transporten hit som är jättedyr. De svenska skolorna ligger ofta längre bort och därför kan det bli svårt att ordna en utfärd till Heureka på egen hand, säger **Elina Vesanen** som är skolinformatör på Heureka.

Svenska kulturfonden har beviljat 120 000 euro till projektet. Målet är att öka intresset för naturvetenskaper. Hundra skolklasser besökte Heureka under hösten 2019.

– För dem som inte har möjlighet att komma hit ordnas den turnerande vetenskapsshowen Pop-up Heureka i tio kommuner, säger Vesanen.

Flera österbottniska skolor fick besök av showen som består av olika slags experiment

och interaktion med publiken.

– På turnén har vi med oss ett skåp som förvandlas till en scen, säger Vesanen.

Responsen på samarbetet mellan Heureka och Kulturfonden har varit god. Det här är ett gammalt koncept med nytt innehåll.

– Vi försöker hela tiden bredda innehållet. Eleverna får se en film i planetariet, delta i workshoppar och ta del av utställningarna.

Heureka har tidigare samarbetat med olika företag för att sprida kunskap inom deras områden. Den första egentliga satsningen med en stiftelse var år 2016 då Heureka samarbetade med Henry Fords stiftelse. Med hjälp av stiftelsens finansiering fick 100 klasser besöka Heureka, delta i en workshop och se en film i planetariet. Projektet med Kulturfonden har en liknande struktur och Elina Vesanen är mycket nöjd över samarbetet.

– Med hjälp av Kulturfondens breda nätverk har vi nått många skolor med information om projektet. Svenskspråkiga skolor har också tidigare fått bidrag från andra fonder för att komma hit, men nu är det mer fokus på just de svenska, säger hon.

Workshoppen imponerade

Sibboeleverna börjar sin dag i Heurekas laboratorium med en workshop som behandlar kemi och ämnen i dess olika former. Eleverna får själva testa sig fram och får bland annat göra bubblor av kväve.

– Många skolor har inte ett laboratorium eller de rätta verktygen. Workshoppen handlar om olika ämnen och hur de reagerar. Programmet passar för elever i olika åldrar – både elever i lågstadiet och högstadiet. Också specialelever deltar och det går bra. De får göra något konkret och inte bara sitta vid pulpeterna, säger Vesanen.

Elina Vesanen, skolinformatör på Heureka, är mycket nöjd över samarbetet med Svenska kulturfonden.

Alla elever som jag pratar med är mycket imponerade av workshopen.

– Det var fint med bubblorna. Jag har inte gjort något liknande tidigare. Jag tycker om Heureka och har varit här fyra gånger eftersom det finns olika saker att göra här, säger **Jesper Appelqvist** från Söderkulla skola.

– Det var ganska coolt. Jag var inte alls beredd på hur det skulle gå, säger **Annika Blomqvist** som går i samma klass.

Hon har inte varit på Heureka tidigare och inte hennes kompis **Isabel Hisinger** heller.

– Man får testa på mycket saker och det är roligt, säger Hisinger.

– Det som är roligt med Heureka är att man får röra vid allt, säger Blomqvist.

Workshopen var också omtyckt bland åttondeklassarna från Kungsvägens skola. **Ina Grönroos**, **Minea Borgman**, **Zara Mansner**

och **Julia Kämpe** är alla överens. De tycker att det är roligt att komma utanför skolan.

– Det är tråkigt att bara skriva och lyssna. Här fick vi experimentera och det var intressantare, säger Grönroos.

Heureka går helt klart hem bland eleverna. Det bekräftar också.

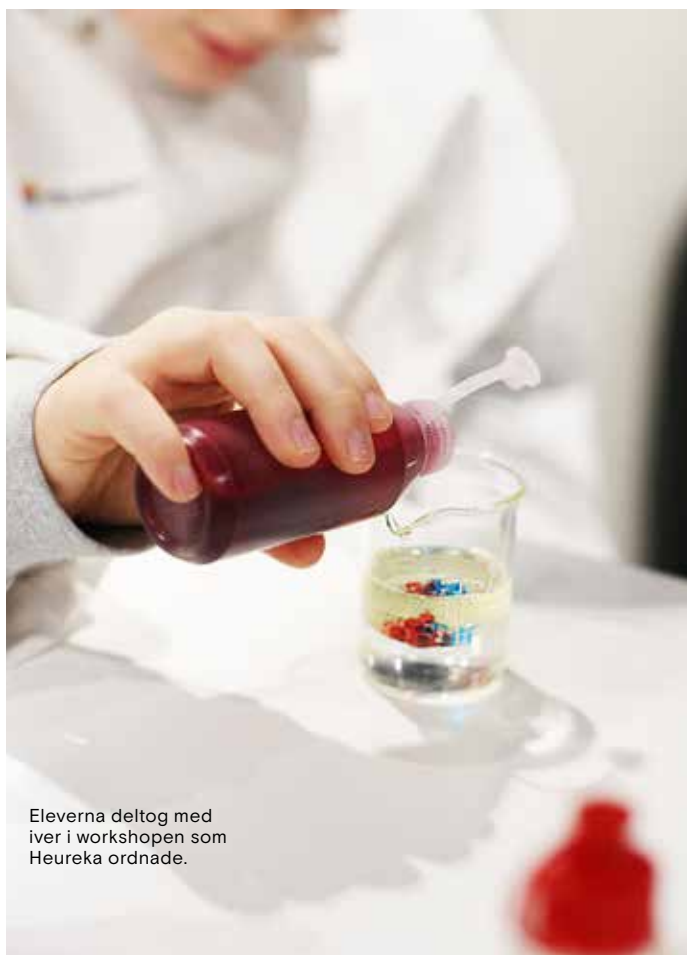
– Vi har hittills i år haft cirka 370 000 besökare och vi kan nå upp till 400 000. Det är mycket mer än normalt, då vi brukar ha omkring 280 000 besökare, säger Heurekas skolinformatör Elina Vesanen.

Varför tror du att Heureka är så populärt bland barn?

– Här får man trycka på alla knappar och dra i alla rep. Barnen är nyfikna och Heureka lyckas tillfredsställa deras nyfikenhet. Vi visar fina saker, men utmanar och lär ut samtidigt.

Dinosaurieutställningen har lockat betydligt fler till Heureka än vanligt.

Eleverna deltog med iver i workshopen som Heureka ordnade.

Besökarantalet beror också på vilken utställning som finns att se på Heureka.

– Vår utställning med dinosaurier har varit en riktig dundersuccé. Att trycka ett dinosaurieöga på en reklamaffisch räcker för att locka folk. Många kommer för enskilda utställningar, men vi vill också väcka uppmärksamhet om vad annat det finns att göra hos oss.

Naturvetenskaperna är viktiga

Enligt PISA-undersökningar håller elevers intresse för naturvetenskaper på att svalna. De elever som jag pratar med tycker ändå att naturvetenskaper är viktigt.

– Jag tycker att det kan vara lite tråkigt, men man ska känna till grunderna, säger eleven Ina Grönroos.

– Naturvetenskaperna är viktiga och det tycker jag att alla borde veta, säger kompisen Minea Borgman.

Hanna Lönnfors är lärare i finska i Kungsvägens skola och kan därför inte säga så mycket om elevernas intresse för naturvetenskaper.

– Jag tycker att man ska ha en mångsidig syn på saken. Oberoende av vad man själv undervisar i så kan man kombinera olika ämnen. Jag kan exempelvis be eleverna skriva en berättelse om det här besöket på finska. Ämnena tangerar varandra, säger hon.

Kajsa-Lena Koskinen är speciallärare i Söderkulla skola och är kritisk till PISA-undersökningarna.

– Vad är det egentligen man mäter? Jo, någon viss faktakunskap. Det kan till exempel finnas elever som vet allt, men inte alls är sociala. Är kunskap då viktigast?

Hon vill att eleverna tar till sig kunskaper genom upplevelser och är därför glad att hon fått komma till Heureka tillsammans med eleverna.

PISA

- PISA står för Programme for International Student Assessment. Det är en kunskapsutvärdering som genomförs vart tredje år av OECD. Syftet är att ta reda på hur väl rustade för framtiden femtonåringar i olika länder är när det gäller matematik, naturvetenskap, läsförståelse och problemlösning.
- I PISA 2015 tittade man särskilt på kunskaperna i naturvetenskaper. Då kunde man se att kunskaperna hos finländska ungdomar hade sjunkit. I internationell jämförelse hade de finländska ungdomarna fortfarande mycket goda kunskaper, men det försämrade resultatet kunde kopplas till ett bristande intresse för naturvetenskaper.
- Den senaste undersökningen, PISA 2018, hade fokus på läsförståelse, men visade ändå tydligt att Finland fortsätter tappa terräng när det gäller naturvetenskaperna.
- PISA-trenderna för hela landet har under senare år varit tydlig. De socio-ekonomiska och regionala skillnaderna växer, liksom också kunskapsklyftan mellan flickor och pojkar. I PISA 2015 hade ändå tidigare skillnader mellan svensk- och finskspråkiga skolor gällande kunskaperna i naturvetenskaper jämnat ut sig.

– Man kan lära sig genom att läsa utantill, men förståelsen kanske inte finns. Mina elever lär sig mest genom att göra och de har varit ivriga inför besöket. Jag har sagt att det här är en lottovinst, att ett sådant besök inte är en självklarhet eftersom kommunen inte betalar för besöket.

Korta plock ur satsningar inom utbildning och vetenskap 2019

Bidragen till utbildning, forskning och vetenskap utgjorde 28 procent av utdelningen, cirka 11,6 miljoner euro. Inom utbildning och vetenskap var fokus ofta på bland annat språkbud, integration och naturvetenskaper.

För svenskan i Finland

En levande två- och flerspråkighet var ett kärnområde i vår verksamhet. Som vanligt satsade vi på att stärka det svenska språket i Finland bland personer med annat modersmål.

Hallå! främjade lusten att kommunicera på båda inhemska

Vi följde med hur projekten inom det treåriga strategiska programmet *Hallå!* gick framåt. Vi ordnade tillsammans med företaget Crazy Town ett mellanseminarium i september och beställde en utvärdering av *Hallå!* av tanke-smedjan Magma. Många *Hallå!*-projekt fick fin synlighet i media.

Språkbudsskolorna och språköarna var viktiga för svenskan

För att främja språkbudsundervisningen och lyfta fram goda modeller för två- och flerspråkig undervisning beställde vi en utredning av organisationen HundrEd. HundrEd fick uppdraget att presentera internationella innovationer för flerspråkig undervisning.

Vi beviljade också bidrag till dagvårdsenheter, skolor, föreningar och nätverk på språköarna, som var ett prioriterat område. I september invigdes Svenska gården i Lahtis med plats för 140 barn och elever inom småbarnspedagogik och grundskola. Vi bidrog till renoveringen genom ett samarbete mellan Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar och flera andra finansörer.

Språkbud och dagis och skola på språköarna är två områden som ofta var i fokus inom utbildningssektorn.
BILD AMANDA GRÖNROOS

Vi stödde integration på svenska

På hösten öppnade vi en ny bidragsform, *Kultur tillsammans*, med fri ansökningstid. Vi uppmuntrade till växelverkan och gav möjlighet för svenskspråkiga personer och personer med annan språklig bakgrund att mötas och lära känna varandras kulturer. Träffarna kunde handla om att presentera bildkonst, litteratur, musik eller andra konst- och kulturyttringar för varandra.

Bildningsalliansen fick ett bidrag för ett treårigt samarbetsprojekt med Folktinget. De ska skapa nya arenor för kunskapsutbyte och sociala kontakter mellan finländare och nyfinländare. Målet är hållbara samarbetsstrukturer i Svenskfinland för integration, utbildning och demokratifostran.

Naturvetenskap – spännande och viktigt

Enligt undersökningar sjunker intresset för naturvetenskaper bland skolelever. För att inspirera både elever, studerande och pedagoger satsade vi på att ge de naturvetenskapliga ämnena ett lyft.

Nätkurs om artificiell intelligens

Helsingfors universitet och företaget Reaktor fick ett bidrag för att utarbeta en svensk version av den populära nätkursen *Elements of AI*. Den är gratis och öppen för alla. Gymnasierna kan erbjuda den som en tillämpad kurs.

Samarbete med Heureka

Vår största satsning på naturvetenskaper var ett mångsidigt samarbete med vetenskapscentret Heureka i Vanda. Inom ramen för ett fadderklassprogram fick hundra grundskolklasser i södra Finland åka till centret och bland annat delta i en laboratorieverkstad. Dessutom ordnade Heureka en pop up-turné till svenskspråkiga skolor i andra delar av landet.

I november ordnade vi inspirationsdagen *Från AI till plogging* på Heureka för lärare i naturvetenskapliga ämnen på alla stadier. I programmet ingick bland annat en föreläsning om framtidens kunskap, arbete och undervisning med **Esko Valtaoja**, författare och professor i astronomi. Deltagarna fick också ta del av konkreta klassrumsexempel från olika delar av Svenskfinland.

Sagor, stipendier och studiebesök

Småbarnspedagogik är ett område som vi gärna stöder. Ett av de större bidragen i

novemberomgången gick till det region-överskridande forsknings- och utvecklingsprojektet SAGA, som drivs av Helsingfors universitet. Det treåriga projektet stöder 3–5-åriga barns socioemotionella utveckling genom sagor och berättelser.

Bidrag för pedagoger

I april ordnade vi en fortbildningsresa för småbarnspedagoger till Amsterdam. Resan, som ordnades i samarbete med Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne (BMR), hade specialpedagogik som tema och innehöll föreläsningar och studiebesök till dagvårdsenheter. Tillsammans med BMR och Centret för livslångt lärande ordnade vi två seminariedagar i Tammerfors i oktober. Dagarna samlade alla som deltagit i våra fortbildningsresor för småbarnspedagoger.

Lagstiftningen om småbarnspedagogik har ändrats och behörighetskraven har skärpts. Därför beslutade vi ge personer som arbetar inom småbarnspedagogik möjlighet att ansöka om ett bidrag på tusen euro för behörighetsgivande studier.

Året i siffror och namn

Administration

7%

Disponibla medel

Vår huvudsakliga verksamhet är att bevilja bidrag och stipendier för att främja och stödja utbildning, konst och kultur, vetenskap och forskning som gynnar det svenska i Finland. Vi organiserar också egna projekt och utredningar som främjar undervisning och kultur på svenska i Finland.

Vår verksamhet finansieras via avkastningen av medel som donerats till Svenska kulturfonden och förvaltas av Svenska litteratursällskapet i Finland (SLS). Vi finansierar våra administrativa kostnader med en del av avkastningen vi får av SLS.

Under år 2019 förfogade vi över sammanlagt 42,8 miljoner euro. Svenska litteratursällskapetets finansråd ställde totalt 40 miljoner euro till disposition för utdelning år 2019. Gemensamma satsningar med andra fonder

och föreningar gav ytterligare 0,8 miljoner euro och medel som inte lyfts eller utdelats under 2018 uppgick till 1,9 miljoner euro. Cirka 2,4 miljoner euro delades inte ut detta år utan överförs till utdelningen år 2020.

För Kulturfondens administration använde vi 2,7 miljoner euro (6,9 procent) och för egna kultur- och utbildningsprojekt 0,4 miljoner euro (1,0 procent) ur de tilldelade medlen.

Under året inrättades en ny fond, Bengt och Marjatta Norrings fond.

(tusen euro)

Totala disponibla medel år 2019	42 782
Inte använda medel år 2019	2 365
Totala utdelade medel år 2019	40 417
Överförs till 2020 års utdelning	-2 365
Återgående medel från tidigare år	1 935
Medel från andra stiftelser och föreningar	846
Avkastning ur Svenska kulturfonden i SLS år 2019	40 000

Disponibla och beviljade medel enligt utdelningsomgångar

TOTALT (tusen euro)	% Disponibelt 2019		% Beviljat 2019		Skillnad
Central utdelning – november, övrig	47,3 %	20 248	49,9 %	20 185	-63
Regionala fonder	9,3 %	3 966	9,7 %	3 915	-51
Samarbete med andra fonder	5,9 %	2 540	5,5 %	2 207	-333
Bidragsformer med fri ansökningstid	4,7 %	1 998	3,0 %	1 202	-795
Styrelsens dispositionsmedel	16,5 %	7 075	16,3 %	6 577	-498
Intressebevakningsfonden	3,7 %	1 579	3,9 %	1 579	0
SKUI	4,7 %	2 000	4,9 %	2 000	0
Medel för kansli och egen verksamhet	7,9 %	3 377	6,8 %	2 752	-625
TOTALT	100 %	42 782	100 %	40 417	-2 365

November

På basis av ansökningarna som vi fick i november 2018 fördelade vi över hälften av hela årets bidragssumma.

Central utdelning

Via den centrala novemberutdelningen fördelade vi sammanlagt 20,2 miljoner euro (47 procent av utdelningen). Hit hör arbetsstipendier, doktorandstipendier, andra större bidrag och bidrag till centrala organisationer, aktörer och Pro Artibus.

År 2019 införde vi en mindre ansökningsomgång i september. Hit flyttades utdelningen ur några specialfonder, lärlingsstipendierna och förbundspaketen. Några regionala fonder har tidigare – främst på grund av tidpunkten för utdelningen – hört till gruppen central utdelning. De överfördes 2019 till den regionala utdelningen.

Regional utdelning

De regionala fonderna disponerade över sammanlagt 3,9 miljoner euro (9 procent av utdelningen). Bidragen fördelades bland lokala och regionala aktörer inom fondens verksamhetsområde.

I Österbotten skötte direktionen för Österbottens svenska kulturfond också Svenska Österbottens Kulturfonds (SÖK) utdelning. SÖK består av 29 enskilda fonder. År 2019 var utdelningen för den här helheten 585 661 euro.

Samarbete med andra fonder

Kring Studiefonden, läromedel och bidrag till läroinrättningar samarbetade vi med

- Föreningen Konstsamfundet rf,
- Lisi Wahls stiftelse för studieunderstöd sr,
- Svenska folkskolans vänner rf och
- Stiftelsen Brita Maria Renlunds Minne sr.

I samarbete med Konstsamfundet delade vi ut bidrag till filmproduktion. Tillsammans med Stiftelsen för Åbo Akademi sr och Konstsamfundet delade vi ut stipendier till journalister.

Vi bidrog med 1,7 miljoner euro till de olika samarbetena. De övriga fonderna och stiftelserna stod för 0,8 miljoner euro.

Bidrag med fri ansökningstid

Många av våra bidrag kunde sökas fritt under året, till exempel stipendier för residensverksamhet, utlandspraktik och fortbildande

resor och bidrag för kultur i skolor, i dagis, i vården och på bibliotek. Också bidragen för föreningshusrenovering och kulturarvspraktik kunde sökas några gånger under året.

Styrelsens strategiska medel

År 2019 delade styrelsen ut totalt 6,6 miljoner euro av de 7,1 miljoner som styrelsen disponerade över. Bidragen riktades främst till stora strategiska projekt eller projekt som krävde ytterligare bearbetning och därför bordlades i den ordinarie behandlingen.

En del av ansökningarna som vi får i november behöver en noggrannare beredning. Vi överför dem då till en så kallad projektberedning och de kan senare under året beviljas bidrag ur styrelsens strategiska medel. I vissa särskilda och akuta fall kan styrelsen också fatta beslut om bidrag under andra tider på året.

Inom det strategiska treåriga programmet *Hallå!*, som löper under åren 2018–2020, beviljade vi cirka 3 miljoner euro under år 2019. Programmet främjar språkkunskaper i svenska och finska, ökar samförståndet mellan språkgrupperna och betonar språkkunskaper som en framgångsfaktor. Under hela projekt-tiden fördelas 6 miljoner euro.

Under året beviljade styrelsen också bidrag för egenfinansieringsandelar inom olika EU-projekt.

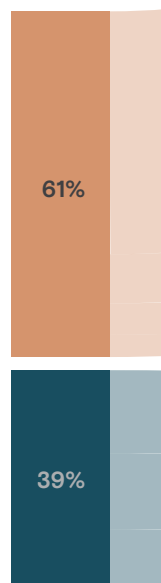
Projektet Konsttestarna, i samarbete med Suomen Kulttuurirahasto, var inne på sitt sista år och fick 0,4 miljoner euro.

Intressebevakningsfonden

Intressebevakningsfonden är en fond – och samtidigt en SFP partinära samman-slutning – med ändamålet att stödja politiskt arbete som syftar till att stärka tvåspråkig-heten och framför allt det svenska språkets ställning i Finland.

SÅ MYCKET KOSTAR DET ATT DELA UT 38 MILJONER

Källa: Svenska kulturfondens bokslut

Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar (SKUI)

Kulturfondens fastighetssatsningar sköts via en egen stiftelse, Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar sr (SKUI). För SKUI reserveras årligen fem procent av de årliga tilldelade medlen. Läs mera om SKUI på sidorna 25–27.

Fonder med specifika ändamål

Det finns cirka 200 fonder med särskilda villkor. Villkoren är till exempel av regional karaktär eller gäller särskild verksamhet. Vi följer alltid upp avkastningen för specialfonderna och beaktar deras villkor i utdelningen. En del fonders utdelning flyttades till september medan andra fortsättningsvis hanterades i samband med novemberutdelningen eller via bidragsformer med fri ansökningstid.

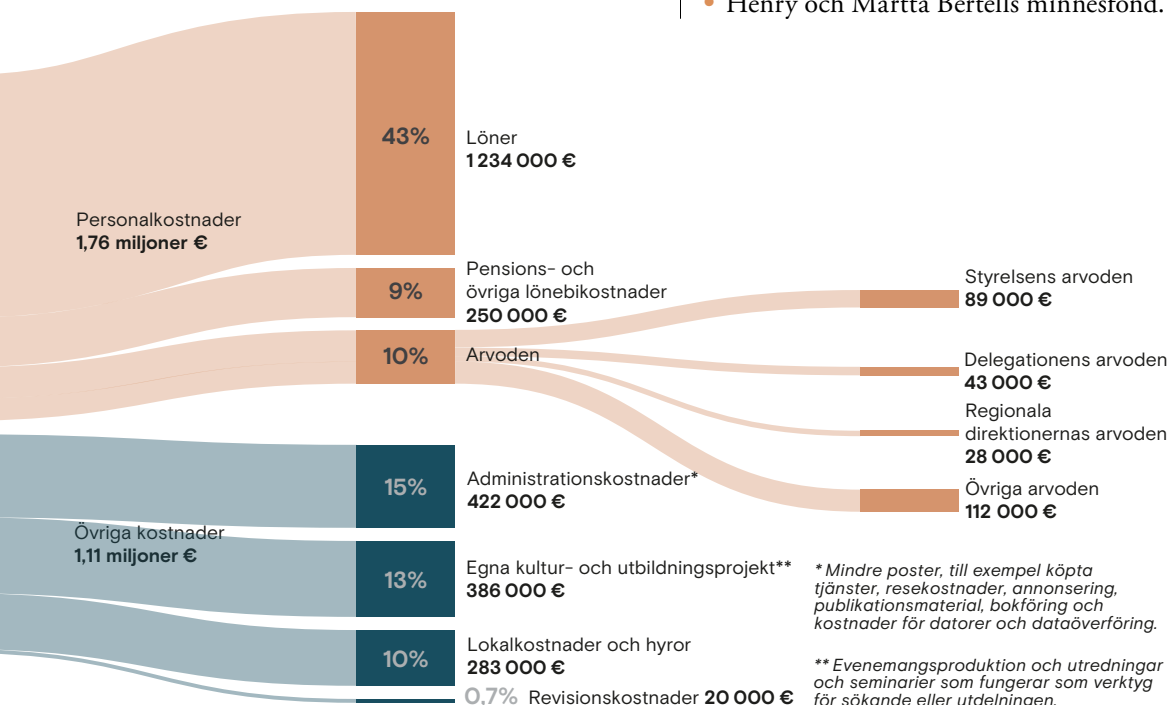
En av de större fonderna med särskilda villkor är Lise och Thelma Standertskjölds

fond. Fonden är också en fristående fond med egna stadgar. Medlen används bland annat för rekreation och residensverksamhet men också för seniorbostäder för »svenskspråkiga skådespelare och konstnärer i Finland, vilka är i behov av rekreation, vård eller pensionärsbostäder«. Vi utser stipendiater till 32 lägenheter i Folkhälsans seniorhus i Helsingfors och Esbo. Lägenheterna hyrs enligt bestämmelserna ut till skådespelare och konstnärer. Vi utser också stipendiater till tre hyreslägenheter i Segerstråles gård i Borgå.

Standertskjölds fond har också finansierat fjorton konstnärsbostäder, ett konstgalleri och sex artistlägenheter i kvarteret Victoria. Konstnärsbostäderna (Elfvik-ateljéerna) hyrs ut i femårsperioder.

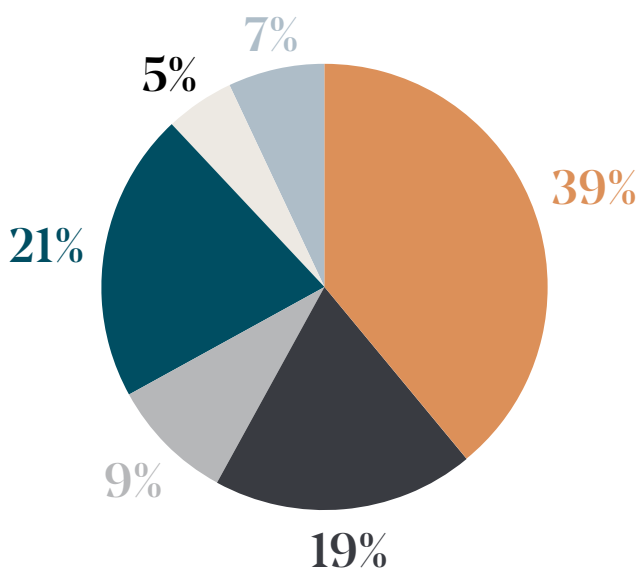
Andra större fonder med specifika ändamål och en avkastning på över 200 000 euro per år är:

- Elin och Karl Pentzins Kulturfond,
- Frans Henriksons testamentsfond,
- Carl Cedercreutz' stipendiefond,
- Arvid och Greta Olins fond,
- Carin och Gustaf Arppes fond och
- Henry och Martta Bertells minnesfond.

Beviljade bidrag

Under 2019 tog vi emot ansökningar för totalt 97 miljoner euro.
I summan ingår också Svenska studiefondens ansökningar.
Totalt fick vi ungefär 6 800 ansökningar, hälften av dem
i november. Drygt 4 000 fick positivt besked.

Våra bidrag gick till sammanslutningar, institutioner och enskilda personer inom kulturområdet, konstnärlig, litterär och vetenskaplig verksamhet, svensk undervisning och bildning och andra allmänna ändamål som främjar ett svenskt kulturintresse i Finland

Alla beviljade bidrag publicerades på webbadressen **beviljade.kulturfonden.fi**.

- Konst och kultur
- Utbildning
- Vetenskap
- Allmän finlandssvensk verksamhet
- SKUI
- Administration

BEVILJADE BIDRAG 2019 ENLIGT VERKSAMHETSOMRÅDE

Verksamhetsområde	Centrala fonden		Regionala fonder		Utdelning totalt	
	tusen euro	%	tusen euro	%	tusen euro	%
Konst och kultur						
Visuell konst	4 730	13,0	414	10,5	5 145	12,7
Litterär verksamhet	1 440	3,9	248	6,3	1 688	4,2
Teater	2 042	5,6	412	10,5	2 454	6,1
Dans	157	0,4	136	3,5	293	0,7
Musik	1 959	5,3	1 042	26,6	3 001	7,4
Minnesorganisationer	1 045	2,9	245	6,3	1 290	3,2
Kulturverksamhet	1 631	4,5	253	6,5	1 885	4,7
Andra stiftelsers utdelning	0	0,0	100	2,6	100	0,2
Konst och kultur totalt	13 004	35,6	2 851	72,8	15 855	39,2
Utbildning						
Småbarnsped., grundläggande och andra stadiets utbildning	4 002	11,0	462	11,8	4 464	11,1
Högre utbildning, vuxenutbildning	1 915	5,3	269	6,9	2 183	5,4
Läromedelsproduktion	227	0,6	0	0,0	227	0,6
Studiestipendier	636	1,7	60	1,5	696	1,7
Utlandspraktik	213	0,6	0	0,0	213	0,5
Utbildning totalt	6 993	19,2	790	20,2	7 783	19,3
Vetenskap						
Samhällsvetenskap och ekonomi	763	2,1	10	0,3	773	1,9
Humanistisk vetenskap	675	1,8	0	0,0	675	1,7
Pedagogik	1 092	3,0	19	0,5	1 111	2,7
Naturvetenskap	1 172	3,2	41	1,0	1 213	3,0
Vetenskap totalt	3 702	10,1	70	1,8	3 772	9,3
Allmän finlandssvensk verksamhet						
Organisationer	4 412	12,1	113	2,9	4 524	11,2
Övrigt	2 062	5,7	91	2,3	2 153	5,3
Intressebevakningsfonden	1 579	4,3	0	0,0	1 579	3,9
Övrigt totalt	8 052	22,1	204	5,2	8 256	20,4
Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar	2 000	5,5	0	0,0	2 000	5,0
Administration						
Administration	2 252	6,1	0	0,0	2 252	5,6
Kansliets kultur- och utbildningsverksamhet	500	1,4	0	0,0	500	1,2
Administration totalt	2 752	7,5	0	0,0	2 752	6,8
UTDELNING TOTALT	36 502	100,0	3 915	100,0	40 417	100,0

Pristagare och tävlingar

Kompositören Sebastian Fagerlund
fick Kulturfondens Stora kulturpris år 2019.
Hans Ruin-essätävlingen vanns av Michel Ekman.

Pristagare

- Sebastian Fagerlund, kompositör, Stora kulturpriset på 30 000 euro
- Linda Bondestam, illustratör, Kulturfondens pris på 15 000 euro
- Nayab Noor Ikram, fotokonstnär, Kulturfondens pris på 15 000 euro
- Anna Schultz, lektor i musik, Kulturfondens pris på 15 000 euro
- Rikard Bjuström, eldsjäl i Tammerfors, Kulturfondens pris på 15 000 euro
- Filippa Hella, serietecknare, Stella Parlands pris på 5 000 euro
- Krista Siegfriids, artist, Frans Henriksons pris på 15 000 euro

Regionala pristagare

- Ylva Holländer, konstnär, Nylands svenska kulturfonds pris på 15 000 euro
- Johanna Grüssner, sångare och musikpedagog, Åbolands svenska kulturfonds pris på 15 000 euro
- Matias Norrgrann, lektor i historia och samhällslära, Österbottens svenska kulturfonds pris på 15 000 euro

Svenska dagen-pris

Vi belönar varje år personer som gjort insatser för kultur och utbildning i sin region. Priser på 5 000 euro delades ut i samband med Svenska dagen-evenemang i de olika regionerna. År 2019 belönades följande personer:

- Nyland: Kim Wahlroos, chefredaktör emeritus
- Åboland: Karin Eklund, dansare, danslärare och koreograf
- Österbotten: Carola Bäckström bibliotekschef

Fredrika Runeberg-stipendiet

Christina Gestrin fick i september Fredrika Runeberg-stipendiet på 10 000 euro för sitt långa arbete för miljön. Stipendiet delas varje år ut till en person som arbetar i Fredrika Runebergs anda. Mottagaren utses av en stipendiekommitté med representanter för Svenska kulturfonden, Finlands svenska Marthaförbund, Svenska kvinnoförbundet och Svenska folkskolans vänner.

Hans Ruin-essätävlingen

Hans Ruin-essätävlingen ordnas vart tredje år som ett samarbete med finlandssvenska kulturtidskrifter. År 2019 deltog 128 skribenter.

Michel Ekman vann tävlingen med sin essä *Skymning. Fem variationer* och fick ett pris på 4 000 euro. Andra pris på 3 000 euro gick till Petter Lindblad Ehnborg för essän *X, eller under-skriften*. Kim Silow Kallenberg skrev essän *Valerie och våldet: kvinnorna som har fått nog* och fick tredje pris på 2 000 euro.

Prisutdelningen ordnades i Helsingfors i juni.

Kolumntävlingen Argh!

Svenska modersmållärarföreningen i Finland arrangerade kolumntävlingen Argh? med bidrag från Kulturfonden. Tävlingen var öppen för studerande i svenskspråkiga gymnasier och inom yrkesutbildningen i Finland. Prisutdelningen ordnades på Helsingfors bokmässan i oktober.

Uppsatstävling för finskspråkiga abiturienter

Svensklärarna i Finland rf ordnade den årliga uppsatstävlingen för finskspråkiga abiturienter i hela landet. Kulturfonden finansierade tävlingen och ordnade prisutdelning i maj i Helsingfors.

Seminarier och kulturproduktion

Vi ordnade sammanlagt femton seminarier och andra evenemang som stöd för vår utdelning och våra bidragsmottagare. I maj firade vi utdelningen, pristagarna och alla modiga initiativ på svenska i Finland.

Educamässan

I januari deltog vi i Educa-mässan – både som utställare och som finansiär av det svenska mässkvarteret. I vår monter hade vi gäster från bland annat större projekt som vi finansierar inom skolektorn. Gästerna bjöd på diskussioner om bland annat nätrespekt, projektet Konsttestarna, läsning, studieteknik och digitala lärandemiljöer.

Handledning för Hallå!-projekt

I samarbete med Crazy Town ordnade vi i mars två workshoppar för utvalda *Hallå!*-projekt. Vid träffarna i Helsingfors och Tammerfors fick projekten bland annat hjälp med att utveckla sin verksamhet och identifiera effekterna av den.

Vårfester

I maj firade vi våren, utdelningen och alla modiga initiativ på svenska i Finland med föreställningen *Versioner av mod*. På scenen möttes bland andra pianisten Anders

Widmark, jazzbandet Max Zenger Globus, artisterna Frida Öhrn och Paul Elias och ett husband under ledning av Emilie Adolfsson. Skådespelarna Nina Hukkinen och Pelle Heikkilä tolkade Jeanette Björkqvists och Magnus Londens texter i Vera Kiiskins regi. Över 700 personer deltog i Åbo, Helsingfors och Vasa.

Seminarium om kulturkritik

I maj ordnade Intresseföreningen för finlandssvenska frilanskritiker i samarbete med oss ett seminarium kring förbättrade förutsättningar för kvalitativ kulturkritik på svenska i Finland. Seminariet samlade 45 personer på Korjaamo i Helsingfors.

Planeringsdagar

Hela kanslipersonalen samlades i juni till planeringsdagar i Fiskars. Under planeringsdagarna samarbetade vi bland annat med hjälp av dialogpaus-metoden.

Den nordiska stiftelsekonferensen ordnades i november i Helsingfors. Konferensen hade oförutsägbarhet som huvudtema.
BILD AMANDA GRÖNROOS

Hans Ruin-essätävlingens prisutdelning

Den sjunde Hans Ruin-essätävlingen avgjordes i juni 2019. Michel Ekman vann tävlingen med essän *Skymning. Fem variationer*. I prisutdelningen, som ordnades i juni på Ode i Helsingfors, deltog 25 personer.

Idédagar

Alla våra förtroendevalda och hela kansli-personalen samlades till idédagar i Helsingfors i augusti.

Fredrika Runeberg-stipendiet

Christina Gestrin fick Fredrika Runeberg-stipendiet vid en ceremoni i Runebergs-

hemmet i Borgå på Fredrika Runebergs födelsedag den 2 september. Ungefär 40 personer deltog.

Hallå!-seminarium

I slutet av september ordnade vi ett seminarium för projektägarna inom *Hallå!*-programmet. Under seminariedagen fokuserade vi på hur vi kan använda berättelser då vi kommunicerar om ett projekt. Dagen byggde på erfarenhetsutbyte, nätverkande och inspiration. Huvudtalare var USA:s tidigare ambassadör, entreprenören Bruce Oreck. I seminariet, som ordnades på Paasitorni i Helsingfors, deltog drygt 80 personer.

Delaktig i berättelsen?

Berättelser som kulturarv var ett tema för seminariet för museianställda i Svenskfinland. Seminariet ordnades i Åbo i oktober och cirka 40 personer deltog.

Bokmässan

På Helsingfors bokmessa bjöd vi på fyra programpunkter: *Kritikbyrå tar fart, Röjsfasoner – en interaktiv diktsHOW med Teater Tapir, Argh? När unga läser och skriver – prisutdelning i abiturienternas kolumntävling* och *Versioner av mod – ett samtal mellan journalisterna Jeanette Björkvist och Niklas Orrenius*. I vår monter kunde man också träffa läsinspiratörer och få en inspirationskasse för alla som vill läsa för barn.

Förändra en liten del av världen

Inför ansökningsomgången i november ordnade vi tre inspirations- och informationskvällar i Åbo, Helsingfors och Vasa. Tove Lifvendahl, politisk chefredaktör på Svenska Dagbladet, och Sören Lillkung möttes i ett samtal om att göra skillnad. Deltagarna fick vägledning kring både projekthantering och finansiering. Våra ombudsmän gav personlig rådgivning efter föreläsningarna. Omkring 100 personer – främst bidragssökande – deltog i evenemangen.

Nordisk stiftelsekonferens

I samarbete med flera finländska stiftelser arrangerade vi Nordisk stiftelsekonferens på Hanaholmen i Esbo i november. De inbjudna talarna och konferensdeltagarna diskuterade hur oförutsägbarheten i samhället påverkar stiftelsernas verksamhet och de ändamål som stöds. Konferensen samlade 166 deltagare från 86 nordiska stiftelser.

Från AI till plogging

I november ordnade vi ett seminarium för svenskspråkiga lärare i naturvetenskapliga ämnen i årskurs 1–9 och på andra stadiet. Seminariet ordnades på vetenskapscentret Heureka i Vanda bjöd på verktyg och välgång för aktuell och inspirerande undervisning. Omkring 80 personer deltog.

Den finlandssvenska filmbranschens stormöte

Den finlandssvenska filmbranschen samlades i december till ett stormöte på Korjaamo i Helsingfors. Dagens tema var framtid och finansiering för både film och tv. Bland annat Annika Sucksdorff, Leila Lyytikäinen och Ulrika Bengts talade. Cirka 90 personer deltog i evenemanget.

Publikationer och lanseringar

Under året beställde vi utredningar och rapporter om kultur och utbildning. Utredningarna avrundade större satsningar eller blev underlag både för våra egna beslut och för andra aktörer. Vi utarbetade också informationsmaterial och kampanjer.

Kulturfondens årsbok 2018–2019

Inför vårfesterna i maj utkom årsboken i traditionellt format. Upplagan på 600 tryckta böcker spreds till festdeltagare och samarbetspartner.

Nytt i september

Inför 2019 hade vi lagt om ansökningstiden för några bidrag, så att vi i september första gången hade en större ansökningsomgång för flera olika grupper av sökande. Det här lyfte vi fram i våra kommunikationskanaler – främst på webbplatsen och i sociala medier, men också via annonsering.

3x3 – en modell för projektutvärdering

Anki Hellberg-Sågfors gjorde handboken *3x3 – en modell för projektutvärdering*. Handboken var en svensk version av Leena Björkqvists

Kartta, kompassi & kalenteri. Målet var att erbjuda *Hallå!-projekten* stöd kring ledning och utvärdering. Handboken utkom elektroniskt.

Kommunikationshjälp för Hallå!-projekten

Vi såg resultat av vår kommunikationshjälp för *Hallå!-projekten*. Många projektägare kommunicerade flitigt och vårt strategiska program *Hallå!* fick nästan varje vecka synlighet i media. Vi höll kontakt med enskilda projekt och skickade nyhetsbrev med aktuella tips för deras kommunikation. Via företaget CrazyTown:s mentorsprogram fick några utvalda projekt särskild handledning bland annat för att öka sin synlighet.

Här går en som läser för barn

Inför Helsingfors bokmässan i oktober satte vi fokus på läsning för barn. I samarbete med grafikern Ida Wikström skapade vi

kampanjmaterialet *Här går en som läser för barn*. Materialet omfattade inspirationskassar, klistermärken och en selfievägg.

Gränstillstånd

Till Bokmässan utkom också antologin *Gränstillstånd*. Antologin presenterade de prisbelönta essäerna i Hans Ruin-tävlingen 2019.

Stöd i november

Inför ansökningstiden i november satsade vi på handledning och nyttiga tips för våra sökande. Våra ombudsmän höll jourkliniker då de särskilt kvällstid var tillgängliga bland annat via sociala medier. Ombudsmännen gav också några gånger i veckan råd i live-

sändningar på Facebook. På webbplatsen publicerade vi regelbundet artiklar med svar på de vanligaste frågorna från sökande.

Vad händer med din ansökan?

I slutet av november publicerade vi animationen *Vad händer med din ansökan?* på vår webbplats. I animationen, som vi gjorde i samarbete med Krut Collective, presenterade vi kortfattat hur behandlingen av en ansökan framskrider mellan november och mars.

Det breda uppdraget

Maria Grundvalls utredning *Det breda uppdraget – Utbildning, rekrytering och arbete för allmänna bibliotek på svenska i Finland* blev klar i slutet av året. Utredningen ana-

lyserade bland annat biblioteksutbildningen och rekryteringen av personal till bibliotek i tvåspråkiga kommuner. Finlands svenska biblioteksörening och Regionförvaltningsverket initierade utredningen som vi sedan finansierades.

Att bevara genom att använda

Sebastian Gripenbergs utredning *Att bevara genom att använda – Utredning om Svenska kulturfondens renoveringsbidrag* blev färdig i december, men presenterades liksom biblioteksutredningen först efter årsskiftet. I utvärderingen gjorde Gripenberg en djupgående analys av renoveringsbidragens effekter.

Mer än en hobby!

Lasse Garoff slutförde sin kartläggning av tillgången på grundläggande konstundervisning på svenska i Finland. Publikationen *Mer än en hobby! En kartläggning av den grundläggande konstundervisningen på svenska i Finland* blev färdig i december, men presenterades först i början av år 2020.

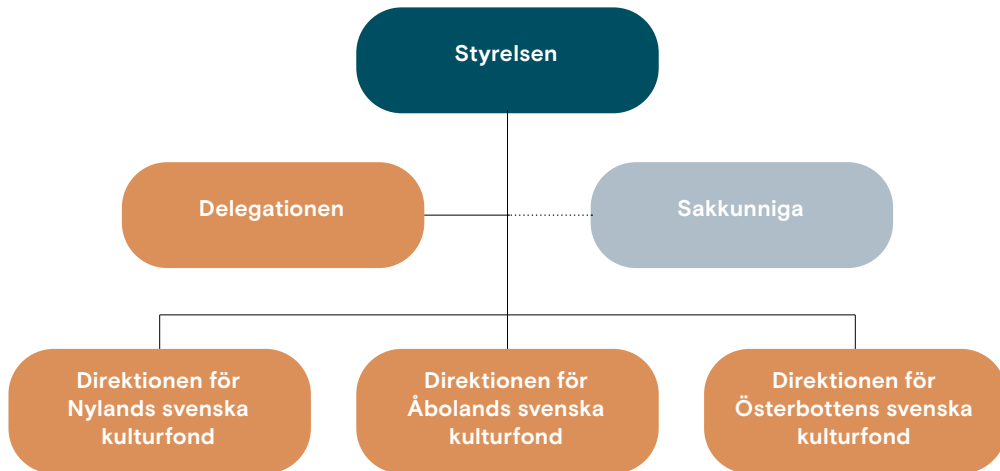
Vår dagliga kommunikation

Under året lyfte vi ofta fram bidrag som vi beviljat och andra aktuella frågor inom våra verksamhetsområden. Vi belyste också våra beslutsprocesser och vår övriga verksamhet. Vi var måna om att nå så många som möjligt på ett effektivt och lättillgängligt sätt. Våra främsta kanaler var webbplatsen, Facebook, Instagram, Twitter och pappersmedia.

Vi höll kontakt med olika svenskspråkiga redaktioner och gav drygt 50 pressmeddelanden. Bland annat den stora utdelningen i mars, våra pristagare och Dialogpausstiftelsen fick mycket synlighet. Också *Hallå!*-projektet syntes ofta i medierna. Under året fick vi flera gånger visa att vi gärna kommunicerade också om svårare frågor, bland annat våra förtroendevaldas arvoden och våra bidrag till föreningen Drom granskades flitigt.

Förvaltning och organisation

Förtroendevalda och sakkunniga

Kulturfonden sköter den administrativa beredningen och beslutsprocessen kring bidrags- och stipendieansökningar. Styrelsen leder arbetet medan kanslipersonalen sköter beredningen och övriga administrativa frågor i anslutning till utdelningen.

Utomstående sakkunniga inom olika områden har en viktig uppgift vid bedömningen av ansökningar. Namnen på de cirka 40 utomstående sakkunniga offentliggörs inte. Styrelsen utser årligen de sakkunniga.

Förtroendevalda

Förtroendeorgan

Ett av de viktigaste arbetsverktygen för våra förtroendevalda är deras kompetens, förtroendet med samhälls-, utbildnings- och kulturlivet, organisationsväsendet och regionerna i olika delar av Svenskfinland. Målsättningen är att olika områden inom det svenska utbildnings- och kulturlivet och olika delar av Finland blir företrädare och att köns- och åldersfördelningen är jämn.

Styrelsen

Styrelsen tillsätts av Svenska folkpartiets partistyrelse och består av en ordförande, åtta medlemmar och tre ersättare. Ordföranden väljs för tre år och kan återväljas en gång. Medlemmarna väljs för två år och kan återväljas två gånger.

Styrelsen fattar beslut om utdelningen, godkänner verksamhetsplanen och budgeten och övervakar kansliets verksamhet.

Delegationen

Delegationen är ett sakkunnigorgan för styrelsen och fattar också beslut om de priser vi delar ut och väljer revisor. Delegationens ordförande och fjorton medlemmar tillsätts av Svenska folkpartiets partistyrelse. Ordföranden väljs på tre år och kan återväljas en gång. Medlemmarna väljs på två år och kan återväljas två gånger.

De regionala fonderna

En del av beredningen för Svenska kulturfonden sköts av tre regionala fonder, Nylands svenska kulturfond, Österbottens svenska kulturfond och Åbolands svenska kulturfond. De regionala fonderna leds av direktioner som tillsätts av Svenska folkpartiets partistyrelse på förslag av stiftelsens styrelse. Direktionernas ordförande väljs för en period på tre år och kan återväljas en gång. De nio medlemmarna väljs för en period på två år och kan återväljas två gånger. Direktionerna ska vara väl förtrogna med det finlandssvenska samhälls- och kulturlivet inom sin region.

De regionala direktionerna gör förslag till utdelningen som styrelsen sedan godkänner. Ombudsmännen med regionansvar föredrar ärenden för respektive direktion.

Styrelsen

BILD NIKLAS GERKMAN

Kulturfondens styrelse 1.8.2019–31.7.2020.

1.8.2018–31.7.2019

ORDFÖRANDE

Stefan Wallin, riksdagsledamot, PM, Åbo

MEDLEMMAR

Gunilla Granberg, utvecklingschef, Pargas
Linnéa Henriksson (vice ordf.), PL, Ekenäs
Anna-Lena af Hällström, HR- chef, Kristinestad
Mikael Höysti, avdelningschef, Köpenhamn
Christel Liljeström, riksdagssekreterare, Sibbo
Mikko Ollikainen, PM, Malax
Ulf Stenman, vd, Larsmo
Henrik Wolff, vd, rektor, Helsingfors

ERSÄTTARE

Elli Flén, kommunikationskonsult, Nykarleby
Peter Löfberg, DI, Tammerfors
Håkan Nystrand, ordf. för METO Skogs-
branschens Experter, Esbo

1.8.2019–31.7.2020

ORDFÖRANDE

Stefan Wallin, PM, vd, Åbo

MEDLEMMAR

Silja Borgarsdóttir Sandelin, special-
medarbetare, Helsingfors
Birgitta Forsström, ED, direktör vid NIVA,
Grankulla
Gunilla Granberg, utvecklingschef, Pargas
Anna-Lena af Hällström (vice ordf.), HR-
chef, Kristinestad
Christoffer Ingo, landsbygdsföretagare,
Korsholm
Christel Liljeström, riksdagssekreterare, Sibbo
Annika Nummelin, seniorrådgivare vid
Nordiska ministerrådet, Stockholm
Ulf Stenman, vd, Larsmo

ERSÄTTARE

Anna Jungner-Nordgren, seniorrådgivare
vid Nordiska ministerrådet, Helsingfors
Håkan Nystrand, ordf. för METO-
Skogsbranschens Experter, Esbo
Eva Åström, studiehandedare, Uleåborg

Delegationen

BILD ALFONS GRÖNOVIST

Kulturfondens delegation 1.8.2019–31.7.2020.

1.8.2018–31.7.2019

ORDFÖRANDE

Ann-Luise Bertell, dramaturg
och författare, TeM, Vörå

MEDLEMMAR

Andreas af Enehielm, musiker och
skådespelare, Helsingfors
Lasse Eriksson, kultursekreterare, Närpes
Helleke Heikkinen, EM, Helsingfors
Dan Johansson, förbundsordförande, Karis
Mårten Johansson, konsult och företagare,
Ekenäs
Noona Leppinen, teaterpedagog, Helsingfors
Marcus Lerviks, bildkonstnär, Vasa
Mats Prost, PM, Pargas
Paula Rossi, professor, Uleåborg
Catharina von Schoultz (vice ordf.), EM, Borgå
Frida Sigfrids, studerande, Borgå
Carola Sundqvist, amanuens, Jakobstad
Joachim Thibblin, teaterchef, Patis, Åbo
Karolina Zilliacus, bibliotekschef, Åbo

1.8.2019–31.7.2020

ORDFÖRANDE

Ann-Luise Bertell, dramaturg
och författare, TeM, Vörå

MEDLEMMAR

Andreas af Enehielm, musiker och
skådespelare, Helsingfors
Janne Grönroos, journalist och komiker,
Stockholm
Helleke Heikkinen, EM, Helsingfors
Mårten Johansson, konsult och företagare,
Ekenäs
Noona Leppinen, teaterpedagog, Helsingfors
Malin Olkkola, redaktör, freelancer/scenkonst,
Vasa
Mats Prost, PM, Pargas
Marja Rak, designer, Jakobstad
Catharina von Schoultz (vice ordf.), EM, Borgå
Frida Sigfrids, studerande, Borgå
Carola Sundqvist, amanuens, Jakobstad
Erik Söderblom, opera- och teaterchef,
professor, Helsingfors
Joachim Thibblin, teaterchef, Patis, Åbo
Karolina Zilliacus, bibliotekschef, Åbo

Nylands svenska
kulturfonds direktion

BILD LAURA MENDELIN

Åbolands svenska
kulturfonds direktion
1.8.2019–31.7.2020

BILD MARIA GRÖNROOS

Österbottens svenska
kulturfonds direktion

BILD MARIA GRÖNROOS

Direktioner

Direktionen för Nylands svenska kulturfond

1.8.2018–31.7.2019 och 1.8.2019–31.7.2020

ORDFÖRANDE

Anders Lindholm-Ahlefeldt, kultur-
och fritidschef, Esbo

MEDLEMMAR

Jennifer Dahlbäck, verksamhetsledare, Karis
Börje Henriksson, pensionär, Vanda
Kristoffer Holmberg, programchef, Ekenäs

Catharina von Schoultz (delegations
representant)

Leena Stolzmann, rektor, Borgå

Veronica Svenskberg, tjänsterådgivare,
Liljendal

Joachim Thibblin, teaterchef, Patis, Åbo

Mika Westerlund, linjeledare, Helsingfors

Gungerd Wikholm, redaktör, Karis/Helsingfors

Direktionen för Åbolands svenska kulturfond

1.8.2018–31.7.2019

ORDFÖRANDE

Emilie Gardberg, direktör för Finlands institut
i London, London och Salo

MEDLEMMAR

Staffan Beijar, etnolog, Mariehamn
John Björkman, museiamanuens, Åbo
Tom Grönroos, kulturproducent, Åbo
Sanna Järf, rektor, Kimitoön
Mats Prost (delegationens representant)
Susanne Procopé Ilmonen, intendent,
Mariehamn
Monika Sandberg, klasslärare, Åbo
Andrea Schmidt, kulturproducent, Åbo
Maria Österlund, FD, universitetslärare, Åbo

1.8.2019–31.7.2020

ORDFÖRANDE

Emilie Gardberg, direktör för Finlands institut
i London, London och Salo

MEDLEMMAR

Martin Högstrand, FK, lärare, Mariehamn
Sanna Järf, rektor, Kimitoön
Mats Prost, PM, Pargas
(delegationens representant)
Susanne Procopé Ilmonen, intendent,
Mariehamn
Andrea Schmidt, kulturproducent, Åbo
Anne Sjöström, FM, museichef, Åbo
Jonas Sonntag, klasslärare, Åbo
Magnus Sundman, HK, EK, lärare, Pargas
Maria Österlund, FD, universitetslärare

Direktionen för Österbottens svenska kulturfond

1.8.2018–31.7.2019 och 1.8.2019–31.7.2020

ORDFÖRANDE

Daniel Björkstrand, EM, Malax

MEDLEMMAR

Heidi Storbacka, lektor, Jakobstad
Ann-Luise Bertell (delegationens representant)

Mikael Snickars, rektor, Närpes

Robert Back, lektor, Nykarleby

Jeremy Crotts, snickarmästare, Vasa

Gunilla Lång-Kivilinna, arkitekt, Solf

Christer Tonberg, Jakobstad

Malin Storbjörk, MuM, Kronoby

Berit Öhman, bibliotekarie, Vasa

Personal

Sören Lillkung,
PM, MuM,
verkställande
direktör

UTDELNING

Kulturteamet

Åsa Juslin, FM,
ledande ombudsman,
kultur

Matts Blomqvist,
FM, ombudsman,
Nyland

Håkan Omars,
PeM, ombudsman,
Österbotten

Anna Wilhelmson,
FM, ombudsman,
kultur

Utbildningsteamet

**Berndt-Johan
Lindström, PM,**
ledande ombudsman,
utbildning

Maria Bergenwall,
EL, ombudsman,
Studiefonden till och
med 18.12.2019

**Katarina von Numers-
Ekman, FM, ombuds-
man, utbildning**

Åsa Rosenberg,
PK, ombudsman,
Åboland och Åland

Katja Zevallos,
PeM, ombudsman,
Studiefonden
från och med
23.10.2019

Kommunikation

Martina Landén-Westerholm, PM, kommunikationschef

Petra Adlercreutz, EM, ledningens assistent

Annika Rönnblad, PM, ekonomie studerande, kommunikations-assistent

Mia Smulter, producent

Kundkontakt & IT

Peter Hällström, DI, datachef

Thomas Heikkilä, PK, IT-samordnare och tekniskt stöd till sökande

Jesper Koivumäki, ingenjör, IT-stöd och nätverksadministratör

Patrik Rusk, EM, senior systemutvecklare

Ekonomi & förvaltning

Britt-Marie Forsell-Stenström, EM, ekonomi- och personalchef

Thua Hoyer, merkonom, kansli-assistent

Victoria Kilpinen-Mangström, tradenom (högre YH), ekonomi-assistent övergått till annan arbetsgivare 18.12.2019

Verksamhets- berättelse och bokslut

INNEHÅLL

Verksamhetsberättelse

Bokslut

Resultaträkning

Balansräkning

Noter till bokslutet

Bokslutets underskrifter

Förteckning över använda bokföringsböcker

Revisionsberättelse

Verksamhets- berättelse

Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland sr (Stiftelsen) är utdelningsorganisation för avkastningen ur Svenska kulturfonden inom Svenska Litteratursällskapet i Finland rf (SLS). SLS äger och förvaltar dessa ca 490 fonder. Marknadsvärdet av fondernas placeringar inom SLS uppgick 31.12.2019 till cirka 1,4 miljarder euro.

Stiftelsen använder det sekundära kännetecknet Svenska kulturfonden i sin löpande verksamhet.

Bakgrund

Svenska kulturfonden grundades år 1908 av Svenska Folkpartiet (SFP). Samma år donerade SFP det dåvarande grundkapitalet till SLS som fick uppdraget att förvalta kapitalet. Senare donationer ges till Svenska kulturfonden inom SLS. Enligt villkoren i donationsbrevet, som upprättades 30.12.1908, ska fondens avkastning användas »för främjandet av den svenska undervisningen och andra allmänna svenska kulturuppgifter i Finland«.

Utdelningsorganisationen Svenska kulturfonden var som en oregistrerad förening inom SFP tills Stiftelsen grundades 15.12.2010. Målsättningen var att tydliggöra Kulturfondens juridiska status. Samtidigt delegerade SFP beslutanderätten till Stiftelsen om utdelningen av avkastningen ur Svenska kulturfonden, för den summa som SLS:s Finansråd ställer till förfogande.

Utdelning

SLS finansråd beslutar årligen om dispositionen av avkastningen i Svenska kulturfonden inom SLS. Stiftelsens styrelse fattar sedan beslut om utdelningen av de tilldelade medlen. Besluten tas i enlighet med villkoren i donationsbrevet. De beviljade bidragen betalas ut av SLS.

Fastigheter och konstsamling

Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar sr (SKUI) grundades i december 2013

för att sköta Kulturfondens fastighetsverksamhet. Av beloppet som SLS årligen tilldelar Stiftelsen reserveras fem procent för SKUI. De reserverade medel som SKUI inte använt återgår vid årets slut till Stiftelsen, som sedan vid behov kan reservera dem på nytt.

Stiftelsen Pro Artibus sr grundades 1991 för att sköta Kulturfondens konstsamling.

Stadgar och ändamål

Stiftelsens stadgar ändrades och registrerades 2017 för att motsvara Stiftelselagen 487/2015.

Stiftelsens ändamål är att främja och stödja utbildning, kultur, konst, vetenskap och forskning samt samhällsservice som gynnar det svenska i Finland.

Stiftelsen kan *uppfylla sitt ändamål* genom att

- ombesörja beredning och finansiering av utbildnings- och kulturprojekt på svenska i Finland
- stödja projekt som påverkar och främjar service på svenska

- samordna och sköta olika finlandssvenska fonders utdelningsverksamhet för samma ändamål som stiftelsen har
- ta initiativ till, medverka i samt informera om kulturarbetet som gynnar det svenska i Finland
- ordna utbildning, diskussioner och konferenser inom sitt område
- ordna utbildnings- och kulturpolitiska konferenser
- beställa undersökningar och utredningar inom sitt område
- via specialfonder stödja grundaren för politiskt arbete som syftar till att stärka tvåspråkigheten och framför allt det svenska språkets ställning i Finland
- i övrigt idka ändamålsfrämjande verksamhet

Stiftelsen kan även idka affärsverksamhet för att finansiera sin verksamhet.

Hur Stiftelsen verkar för att uppfylla ändamålet

Stiftelsens ändamål förverkligas på följande sätt:

1. *Stiftelsens administration* – Stiftelsen sköter den administrativa beredningen och beslutsprocessen kring bidrags- och stipendieansökningar. Stiftelsen organiserar också egna projekt och utredningar som främjar undervisning och kultur på svenska i Finland. Stiftelsen rätt att erhålla medel ur Svenska

kulturfondens avkastning för att kunna utföra de här administrativa uppgifterna.

2. *Svenska kulturfondens utdelning* – Stiftelsen beviljar stipendier och bidrag till samman slutningar, institutioner och enskilda personer inom undervisning och kultur på svenska i Finland.

År 2019 ställde SLS enligt Finanrådets beslut 40 miljoner euro till disposition för Svenska kulturfonden:

Euro

Reserveras för föreskrivna/anvisade mottagare år 2019	2 593 432,22
Reserveras för Svenska kulturfonden år 2019	35 406 567,78
ur SLS fonder	99 423,00
ur Svenska kulturfondens fristående fonder	400 000,00
ur Svenska kulturfondens gemensamt förvaltade fonder	34 907 144,78
Reserveras för Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar sr	2 000 000,00
TOTALT	40 000 000,00

Stiftelsen använde 2,8 miljoner euro av de tillförda medlen för att täcka de löpande kostnaderna för administration och kultur- och utbildningsverksamhet som drivs av kansliet.

År 2019 beviljade Stiftelsen bidrag för 37,7 miljoner euro. Beloppet bestod av

- 40 miljoner euro som SLS finansråd ställde till Svenska kulturfondens disposition för år 2019,
- 1,9 miljoner euro av tidigare års anslag och
- 0,8 miljoner euro som andra allmännyttiga stiftelser och föreningar bidragit med för gemensamma satsningar.

Till utdelningen för år 2020 överförs 2,4 miljoner euro.

Stiftelsen behandlade ungefär 6 800 ansökningar på totalt 97 miljoner euro. I föl behandlades ungefär 7 400 ansökningar till ett belopp om 134 miljoner euro. Hela 285 ansökningar (48 miljoner euro) relaterade till det treåriga strategiska programmet *Hallå!* som inleddes år 2018.

Av utdelningen var 3,9 miljoner euro regionala bidrag (3,2 miljoner euro år 2018).

Alla mottagare, ändamål och beviljade belopp finns på webbsidan <https://beviljade.kulturfonden.fi>.

**TILLFÖRDA MEDEL TILL STIFTELSEN OCH BEVILJADE BIDRAG 2019 OCH 2018
ENLIGT VERKSAMHETSOMRÅDE**

	2019 euro	%	2018 euro	%	
1) Stiftelsens tillförda medel					1) Registreras i Stiftelsen
Administration	2 365 559	5,9 %	2 430 978	6,2 %	
Kansliets kultur och utbildningsverksamhet	385 991	1,0 %	719 022	1,8 %	
Administration totalt	2 751 550	6,8 %	3 150 000	8,1 %	
2) Svenska kulturfondens utdelning					2) Registreras i SLS
Konst och kultur	15 854 691	39,2 %	14 481 417	37,1 %	
Utbildning	7 783 059	19,3 %	8 292 136	21,2 %	
Vetenskap	3 772 045	9,3 %	2 736 286	7,0 %	
Allmän finlandssvensk verksamhet	8 255 822	20,4 %	8 489 667	21,7 %	
Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar sr	2 000 000	5,0 %	1 900 000	4,9 %	
Utdelning totalt	37 665 617	93,2 %	35 899 506	91,9 %	
Totala använda medel ur Svenska kulturfonden under året	40 417 167	100,0 %	39 049 506	100,0 %	
Överförs till nästa års utdelning	-2 364 673		-1 427 055		
Återgående medel från tidigare år	1 935 474		1 720 219		
Medel från andra stiftelser och föreningar	846 366		756 342		
Disponibla medel från SLS	40 000 000		38 000 000		

Väsentliga händelser under räkenskapsperioden

Stiftelsen behandlade ansökningar, beviljade bidrag och drev egna projekt och utredningar som stödde verksamheten och intressegrupperna. Stiftelsen bedrev inte forskning eller utvecklingsverksamhet.

Bidrag och stipendier – några exempel

- Fleråriga satsningar
 - Det strategiska treåriga programmet *Hallå!* lanserades år 2018. Målet med programmet är att främja språkkunskaperna i svenska och finska, öka samförståndet mellan språkgrupperna och betona språkkunskaper som en framgångsfaktor. Totalt 79 projekt beviljades

år 2018 sammanlagt sex miljoner euro.

Under år 2019 delades tre miljoner av denna summa ut. Våren 2020 gör tankesmedjan Magma en utvärdering av effekten av programmet. Rapporten används som grund för beslut om en eventuell fortsättning av projektet.

- Konsttestarna, ett treårigt samarbetsprojekt med Suomen Kulttuurirahasto, pågick ännu år 2019 (0,4 miljoner per år).
- Stiftelsen var en av grundarna till Dialogpausstiftelsen (Erätauko säätiö). Dialogpausstiftelsens mål är att ändra diskussionskulturen i Finland så att den blir mer konstruktiv, minskar klyftorna och ökar förståelsen. Dialogpaus beviljades ett treårigt bidrag på 0,2 miljoner per år.

- Den Standertskjöldska-fonden omfattar bland annat Elfvik-ateljéerna i Victoria-kvarteret och seniorboende i Majblomman i Helsingfors samt Vindängen i Esbo. Från fonden beviljades också rekreativresor – i första hand till äldre konstnärer.
- Inom film- och medieproduktion beviljades bidrag på över 0,1 miljoner för film/tv-projekten Tove, Den svavelgula himlen, Royals Next Door, Jag kommer och Zoo!.
- Övriga större bidrag var bland annat:
 - Lappfjärds folkhögskola: 0,2 miljoner euro för utvecklingen av studiestigar och samarbeten mellan musikutbildningar och andra aktörer.
 - Närpes stad: 0,1 miljoner euro för personalens kompetensutveckling och en verksamhetsmodell för undervisning av nyanlända elever.
 - Helsingfors universitet: 0,1 miljoner euro för ett jämförelsematerial om barns kognitiva prestationer skapar rekommendationer för barnpsykologer i Svenskfinland.
 - Traditionscentrum Kuggom: 0,1 miljoner euro för att utveckla till ett bildningscentrum för hantverk och kultur.
 - Åbo Akademi: 0,2 miljoner euro för att skapa en bestående infrastruktur för forskning om finlandssvenskar i form av en finlandssvensk medborgarpanel.
 - Helsingfors universitet: 0,3 miljoner euro för SAGA, ett forsknings- och utvecklingsprojekt för att stödja 3–5 åriga barns socioemotionella färdigheter inom småbarnspedagogiken i huvudstadsregionen och i Vasa.
 - Helsingfors stadsteater: ett treårigt bidrag på 225 000 euro för projektet »Publiken i fokus på Lillan« (2020–2022).
 - Wasa Teater: ett fyraårigt bidrag på 1 miljon euro för renoveringen av Wasa Teater, den sista utbetalningen på 0,4 miljoner gjordes under år 2019.
 - Helsingfors konstmuseum (HAM): 0,1 miljoner euro för ett nytt verk av den finlandssvenska konstnären Dafna

Maimon. Verket ställs ut vid biennalen i Helsingfors sommaren 2020.

- Nationalbiblioteket i Finland: ett treårigt bidrag på 0,5 miljoner euro för att digitalisera finlandssvenska tidningar.
- Stiftelsen beviljade verksamhetsbidrag till många finlandssvenska föreningar och projekt.
- Stiftelsen erbjöd stipendier för praktik- och residensvistelser på olika håll i världen.

Utredningar och publikationer

- *3x3 – en modell för projektutvärdering*
- *Gränstillstånd* – Vinnarna i Hans Ruin-essätävlingen 2019
- *Bokkatalogen*, ett samprojekt med Föreningen Konstsamfundet
- *Svenska kulturfondens årsbok 2018–2019*
- Utredningar om renoveringsbidrag gällande föreningshus, den grundläggande konstundervisningen och utbildning, rekrytering och arbete för allmänna bibliotek på svenska, påbörjades under året. Dessa utredningar presenterades i början av år 2020.

Evenemang

- Under året hölls flera rundabordsdiskussioner som ett led i Stiftelsens projekt »Lyssna och lär«, där man strävade till att lära känna olika samarbetsparter och sökandegrupperns behov och önskemål.
- Stiftelsen arrangerade i samarbete med Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne en fortbildningsresa till Amsterdam för småbarnspedagoger. Under hösten ordnades ett anslutande seminarium för personal inom småbarnspedagogiken.
- De årliga vårfesterna hölls i Helsingfors, Åbo och Vasa.
- Under våren ordnades ett seminarium om kulturkritik.
- Idédagarna hölls i Helsingfors i augusti för stiftelsens förtroendevalda och personal.
- Ett seminarium för *Hallå!*-projekten hölls i september för att följa upp hur projekten framskrider och skapa kontakter mellan de

olika sökandena. Dessutom ordnades två mentoreringsträffar för utvalda projekt.

- Ett seminarium för museianställda, *Delaktig i berättelsen?*, ordnades i september i Åbo.
- Fortbildnings- och inspirationsdagen *Från AI till plogning* ordnades för lärare inom naturvetenskaper på vetenskapscentret Heureka i Vanda i november.
- Stiftelsen deltog i Bokmässan och Educa-mässan i Helsingfors.
- Inför ansökningstiden i november ordnades turnén *Förändra en liten del av världen* i kombination med rådgivning för sökande. Turnén besökte Åbo, Helsingfors och Vasa.
- I november arrangerades Nordisk stiftelsekonferens i Helsingfors.
- I december stod Stiftelsen värd för ett stortmöte för den finlandssvenska filmbranschen.

Samverkan med finlandssvenska fonder

En arbetsgrupp, bestående av ledande tjänstemän från Svenska kulturfonden, Föreningen Konstsamfundet, Svenska folkskolans vänner, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne och Stiftelsen Tre Smeder samarbetade för att åstadkomma en klar och effektiv arbetsfördelning mellan de finlandssvenska fonderna. Genom samverkan ville man uppnå större genomslagskraft i gemensamma projekt.

Målsättningen var att synliggöra det svenska som en tillgång för hela landet. För att få riktlinjer för gemensamma satsningar fick Kairos Future uppdraget att göra en omvärldsanalys av det svenska i Finland. Cupore inledde en granskning av några svenskspråkiga organisationer med stor fondfinansiering.

Ett gemensamt intresse var att utveckla de svenska rummen – från föreningshus och folkhögskolor till kulturhus och utbildningsfastigheter, särskilt på språköarna. Ett exempel är fondernas satsning på Nya Fokus i Karis, en fastighet där utbildning och kultur möts. Integration, småbarnspedagogik, digitalisering och klimat var andra viktiga områden inom fondsamarbetet. Arbetet fortsätter år 2020.

Förändringar i personalen

Katarina von Numers-Ekman började som ombudsman inom utbildningsteamet i februari 2019. Ekonomiassistent Victoria Kilpinen-Mangström samt Studiefondens ombudsman Maria Bergenwall slutade på egen begäran 18.12.2019. Lotta Rönnblad efterträdde Victoria som ny ekonomiassistent den 7.1.2020 och Katja Zevallos började som ny ombudsman för Studiefonden 23.10.2019.

Väsentliga händelser efter räkenskapsperiodens slut

Mikaela Nylander utsågs i februari 2020 till Stiftelsens styrelseordförande. Nylander tillträder den 1 augusti 2020. Hon efterträder Stefan Wallin vars mandattid löper ut den 31 juli 2020.

Mandattiden för delegationens ordförande Ann-Luise Bertell löper också ut den 31 juli 2020 men ny ordförande har inte ännu utsetts.

Finansrådet i SLS har 20.3.2020 beslutat att år 2020 ställa 42 miljoner euro till disposition för Svenska kulturfondens ändamål enligt följande:

Euro

Reserveras för föreskrivna/anvisade mottagare år 2020	2 766 438,10
Reserveras för Svenska kulturfonden år 2020	37 133 561,90
ur SLS fonder	107 901,89
ur Svenska kulturfondens fristående fonder	850 000,00
ur Svenska kulturfondens gemensamt förvaltade fonder	36 175 660,01
Reserveras för Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar sr	2 100 000,00
TOTALT	42 000 000,00

Risker och framtidsutsikter

Ryktesrisk

Ett gott rykte och allmänhetens förtroende är viktiga för Stiftelsen. Ett fokusområde är att trygga att Svenska kulturfondens namn eller rykte inte skadas. Grunden för det goda ryktet ligger i att Stiftelsen arbetar – enligt stadgarna och med respekt för donatorernas vilja – effektivt och hållbart, med stor integritet och hög kvalitet och med klar anknytning till det svenska i Finland.

För att minimera ryktesrisken behandlade Stiftelsen alla intressenter rättvist, respektfullt och etiskt. Stiftelsen kommunicerade snabbt, öppet och tydligt. Stiftelsen fokuserade på god ledning och professionellt arbete i enlighet med lagar, principer och anvisningar. Både verksamheten och verksamhetsprinciperna utvärderades regelbundet.

Ryktesrisken kan – till skillnad från övriga risker – basera sig på verkliga eller fiktiva händelser. Stiftelsen utvärderar kontinuerligt händelser som kunde inverka negativt på ryktet och vidtar nödvändiga åtgärder.

Risk för ojämn eller minskad utdelning

I en föränderlig och oförutsägbar värld är det viktigt att Svenska kulturfondens kapital förvaltas hållbart och effektivt och säkrar en god utdelning. Kapitalet, som ägs och förvaltas av SLS, består till cirka 80 procent av aktier, 10 procent av ränteplaceringar och 10 procent av fastigheter och fastighetsaktier.

SLS beskriver sin placeringsverksamhet på följande sätt:

SLS placeringsverksamhet styrs av finansrådet som fastställer sällskapets placeringspolitik. Placeringspolitiken definierar målet för placerings-verksamheten som är att:

a) generera stabil och förutsägbar direktavkastning för verksamhet och utdelning samt att

b) uppnå en totalavkastning som motsvarar avkastningskravet och därmed tryggar för mögenhetens realvärde på lång sikt.

Placeringsverksamhetens risker betraktas mot bakgrund av målet gällande avkastning och bevarandet av kapitalets långsiktiga realvärde. Placeringsverksamhet är utsatt för olika typer av risk. För att hantera de risker som den valda placeringspolitiken innebär eftersträvas en tillräcklig diversifiering för att minska beroendet av enskilda planeringsinstrument. SLS upprätthåller i enlighet med placeringspolitiken i sin balans buffertar för att hantera portföljens värdeförändringsrisker, direktavkastningsrisker, likviditetsrisker samt bolagsspecifika risker, kreditrisker och risker förknippade med ansvarsfullhet och hållbarhet. Beaktande portföljens sammansättning bedöms dessa risker vara på en normal nivå och riskbuffertarna tillräckliga.

SLS upprätthåller också regelbundet medel till en konjunkturutjämningsfond vars syfte är att med fondens kapital utjämna konjunkturvariationernas inverkan på den för Svenska kulturfondens ändamål till disposition ställda avkastningen.

Noggrannare information om placeringarna finns i SLS förvaltningsprinciper, www.sls.fi/sv/forvaltningsprinciper.

Framtidsutsikter

Svenska litteratursällskapets placeringsverksamhet har under flera år gett en stadig avkastning, trots en viss osäkerhet på aktiemarknaden. Stiftelsens disponibla medel och därmed också utdelningens storlek förväntas bibehållas på i stort sett samma nivå under de närmaste åren. Risker är liten för att utdelningsnivån skulle förändras under de närmaste åren.

Styrelse, övrig ledning och revisorer

Styrelsen

Stiftelsens styrelse tillsätts av SFP:s parti-styrelse. Styrelsen består av en ordförande, åtta ordinarie ledamöter och tre ersättare. Ordförande utses för tre mandatperioder i

sänder och samma person får utses för högst två på varandra följande sådana perioder. Övriga medlemmar utses för två mandatperioder i sänder och samma person får utses för högst tre sådana på varandra följande perioder. Mandatperioden löper årligen från 1 augusti till 31 juli.

Under år 2019 bestod styrelsen av:

1.8.2019–31.7.2020

Stefan Wallin, ordförande

Anna-Lena af Hällström, vice ordförande

Annika Nummelin, ordinarie medlem

Birgitta Forsström, ordinarie medlem

Christel Liljeström, ordinarie medlem

Christoffer Ingo, ordinarie medlem

Gunilla Granberg, ordinarie medlem

Silja Borgarsdottir-Sandelin, ordinarie medlem

Ulf Stenman, ordinarie medlem

Anna Jungner-Nordgren, ersättare

Eva Åström, ersättare

Håkan Nystrand, ersättare

1.8.2018–31.7.2019

Stefan Wallin, ordförande

Linnéa Henriksson, vice ordförande

Anna-Lena af Hällström, ordinarie medlem

Christel Liljeström, ordinarie medlem

Gunilla Granberg, ordinarie medlem

Henrik Wolff, ordinarie medlem

Mikko Ollikainen, ordinarie medlem

Mikael Höysti, ordinarie medlem

Ulf Stenman, ordinarie medlem

Elli Flen, ersättare

Håkan Nystrand, ersättare

Peter Löfberg, ersättare

Vd och övrig ledning

Vd Sören Lillkung ledde Stiftelsens kansli. En ledningsgrupp med fem personer bistod vd. Vd var – till skillnad från ledningsgruppen – en del av Stiftelsens juridiskt ansvariga ledning.

Stiftelsen hade en delegation och tre direktioner för de regionala fonderna: Nylands svenska kulturfond, Åbolands svenska kultur-

fond och Österbottens svenska kulturfond. Dessa var både sakkunnigorgan och beredande organ.

Revisorer

Revisionssamfundet Ernst & Young Ab var revisor med CGR Bengt Nyholm som huvudansvarig revisor. Revisorerna erhöll enligt faktura ett arvode på 19 765,60 euro under år 2019.

Förtroendevaldas arvoden

Stiftelsens styrelse- och delegationsordförande fick ett årsarvode på 33 000 respektive 21 600 euro. Övriga styrelse-, delegations- och direktionsmedlemmar fick arvoden på basen av antalet möten som de deltagit i. Styrelsemedlemmarnas mötesarvode var 500 euro och delegationsmedlemmarnas 250 euro. De regionala direktionernas ordförande fick 500 euro per möte och medlemmarna 250 euro. Arvodena, som varit oförändrade sedan år 2014, fastställs av Sfp:s finansråd.

Närståendekrets och jäv

Stiftelsen hade en dokumenterad närståendekrets- och jävsanvisning för utdelningsverksamheten och upprätthöll ett närståenderegister för en del av den snäva närståendekretsen.

Närståendekrets

I enlighet med bestämmelserna om närståendetransaktioner strävade Stiftelsen efter att säkerställa att

- personer som hör till närståendekretsen inte favoriserades vid utdelningen av stipendier och bidrag,
- kommersiella transaktioner skedde på marknadsvillkor och till marknadspriser, om inte något annat följer av särskilda skäl, och
- konomiska transaktioner med personer som hör till den snäva närståendekretsen rapporterades i verksamhetsberättelsen.

Stiftelsen övervakade närståendetransaktioner genom att upprätthålla ett närståenderegister. Med hjälp av registret kunde man kontrollera att bidrag beviljades på korrekta grunder och

uppfyllde ovanstående rapporteringskrav. Registrets beskrivning var tillgänglig på webbplatsen.

Närståendekretstabell

ÅTGÄRDER ELLER EKONOMISKA FÖRDELAR I EURO	NÄRSTÅENDEKRETSRELATIONENS KARAKTÄR				
	1	2	3	4	5
A Ledningens löner, arvoden och pensionsförpliktelser					
A.1 Styrelsens och VD:s löner och arvoden	-	311 770	-	-	-
A.2 Revisorernas arvoden	-	19 766	-	-	-
A.3 Ledningsgruppens löner	-	-	432 480	-	-
B Avtal	-	-	-	-	-
C Beviljade bidrag och stipendier	4 807 696	-	-	1 500	-
D Beviljade lån, ansvar och ansvarsförbindelser	-	-	-	-	-
E En beskrivning av åtgärder och ekonomiska fördelar	Bidrag till Stiftaren, SKUI och Pro Artibus	Sedvanliga löner & arvoden	Löner till personal	Sedvanliga bidrag	Sedvanliga bidrag

Närståendekretsrelationens karaktär

- 1 Stiftaren och den som utövar bestämmande inflytande i stiftelsen samt deras eller stiftelsens dottersammanslutning och dotterstiftelse
- 2 Styrelseledamöterna samt ersättarna för dem, verkställande direktören och dennes ställföreträdare samt revisorerna i stiftelsen och i sammanslutningar och stiftelser som avses i 1 punkten
- 3 Stiftelsens ombud och andra personer som deltar i ledandet av stiftelsen (direktör och ledningsgrupp)
- 4 Familjemedlemmar till människor som avses i 2–3 punkten (punkt 1 är inte i detta fall en person)*
*make och sambo, egna barn och makens eller sambons barn och dessa barns make eller sambo och efterkommande samt egna och makens eller sambons föräldrar, far- och morföräldrar och deras föräldrar
- 5 Sammanslutningar och stiftelser där en människa eller flera samverkande människor som avses i 1–4 punkten har bestämmande inflytande

Jäv

Styrelsen fattade beslut om alla beviljade bidrag. Stiftelsens styrelsemedlemmar, delegationsmedlemmar, direktionsmedlemmar, sakkunniga, stiftelsens ombud och personer i ledande ställning registrerade jäv i stiftelsens elektroniska stipendiehanteringssystem enligt följande principer:

- alla pågående förtroendeuppdrag som kan ha betydelse för uppdraget inom Svenska kulturfonden registrerades

- jäv registrerades på ansökningsnivå
- ärenden som gäller stiftelsens närståendekrets registrerades på ansökningsnivå

Stiftelsens förtroendevalda, sakkunniga och personal deltog inte i beredningen av, behandlingen av eller beslutsfattandet i ett ärende där de var jäviga.

Bokslut

Resultaträkning

	Not	1.1–31.12.2019	1.1–31.12.2018
Ordinarie verksamhet			
Intäkter	1		
Tillförda medel från Svenska kulturfonden i SLS		2 751 550,00	3 150 000,00
Övriga intäkter		291 221,19	147 170,43
		3 042 771,19	3 297 170,43
Kostnader	2		
Personalkostnader			
Löner och arvoden		-1 506 430,95	-1 628 780,05
Pensionskostnader		-217 046,99	-246 512,99
Övriga lönebikostnader		-33 091,92	-43 122,33
		-1 756 569,86	-1 918 415,37
Avskrivningar	3	-13 424,86	-10 189,85
Övriga kostnader	4	-1 110 760,43	-1 548 881,85
Ordinarie verksamhetens över(+)/–underskott(–)		162 016,04	-180 316,64
Finansiella intäkter och kostnader		-40,14	385,71
Räkenskapsperiodens resultat		<u>161 975,90</u>	<u>-179 930,93</u>

Balansräkning

	Not	31.12.2019	31.12.2018
AKTIVA			
BESTÅENDE AKTIVA			
Materiella tillgångar	5		
Inventarier och lösöre		51 068,99	46 975,89
Förskottsbetalningar		0,00	3 362,00
		51 068,99	50 337,89
RÖRLIGA AKTIVA			
Kortfristiga fordringar			
Kundfordningar		107 480,36	34 696,60
Övriga fordringar		18 374,77	10 500,00
Resultatregleringar		7 955,08	2 260,13
		133 810,21	47 456,73
Kassa och bank		600 835,55	548 696,34
		<u>785 714,75</u>	<u>646 490,96</u>
PASSIVA			
EGET KAPITAL			
Eget kapital	6		
Grundkapital		25 000,00	25 000,00
Överskott/underskott från tidigare år		234 462,58	414 393,51
Räkenskapsperiodens överskott		161 975,90	-179 930,93
		421 438,48	259 462,58
FRÄMMANDE KAPITAL			
Kortfristigt främmande kapital			
Skulder till leverantörer		62 412,28	122 277,29
Övriga skulder		91 678,69	78 049,36
Resultatregleringar	7	210 185,30	186 701,73
		364 276,27	387 028,38
		<u>785 714,75</u>	<u>646 490,96</u>

Allmänna principer för uppgörande av bokslutet

Principer för uppgörande av bokslut

Bokslutet har upprättats och presenteras i enlighet med stadgandena i stiftelse- och bokföringslagen. Stiftelsen hör till gruppen små bokföringsskyldiga.

Ordinarie verksamhet

I gruppen ordinarie verksamhet i resultaträkningen presenteras tillförda medel

från Svenska kulturfonden (inom Svenska Litteratursällskapet r.f., SLS) samt övriga intäkter. Dessa specificeras närmare i noterna till resultaträkningen.

Värderingen av bestående aktiva

De materiella tillgångarna har i balansräkningen upptagits till anskaffningsutgiften med avdrag för planenliga avskrivningar.

Noter till resultaträkningen

1. Intäkter från ordinarie verksamhet

Ur Svenska kulturfondens medel reserveras i enlighet med uppgjord budget medel för Stiftelsens administration samt egna utbildnings- och kultur satsningar och projekt. Endast under året lyfta medel bokas och intäktsförs i Stiftelsen.

I övriga intäkter år 2018 hanterades bokkatalogen via Stiftelsen vilket inte har skett år 2019. Övriga poster består av momspliktig försäljning samt arrangemang för Nordisk stiftelsekonferens.

INTÄKTER FRÅN ORDINARIE VERKSAMHET	1.1–31.12.2019	1.1–31.12.2018
Tillförda medel från Svenska kulturfonden i SLS		
Tillförda medel för stiftelsens administration	2 365 559,33	2 430 977,68
Tillförda medel för Stiftelsens egna utbildnings- och kultursatsningar och projekt	385 990,67	719 022,32
Totala tillförda medel	2 751 550,00	3 150 000,00
Övriga intäkter		
Annonser och boknotiser, bokenkatalogen	0,00	85 463,43
Sålda tjänster (momspliktiga)	230 062,51	61 404,50
Övriga momsfria intäkter	61 158,68	302,50
Totala övriga intäkter	291 221,19	147 170,43
Totala intäkter	3 042 771,19	3 297 170,43

2. Personalkostnader

Personalens antal har i medeltal uppgått till 20 personer under både år 2019 och år 2018.

PERSONALKOSTNADER	1.1-31.12.2019	1.1-31.12.2018
Löner	1 234 170,99	1 351 438,58
Arvoden till styrelsen och förtroendevalda	159 850,00	166 650,00
Övriga arvoden och ersättningar	112 409,96	110 691,47
Pensionskostnader	217 046,99	246 512,99
Övriga lagstadgade försäkringar	27 988,05	43 122,33
Frivilliga personalrelaterade försäkringar	5 103,87	0,00
Totalt	1 756 569,86	1 918 415,37

3. Planenliga avskrivningar

Avskrivningstiderna är:

Inventarier och lösöre 5 år

Inventariernas och lösörets avskrivningar syns som skild post i resultaträkningen.

Små anskaffningar, vars anskaffningspris är under 850 euro har upp till totalt 2 500 euro bokats som kostnader, dock så att väsentlighetsprincipen beaktas.

4. Övriga kostnader

Kostnaderna presenteras enligt funktion och projekt.

ÖVRIGA KOSTNADER	1.1-31.12.2019	1.1-31.12.2018
Administrationskostnader	421 616,58	493 427,09
Lokalkostnader och hyror	283 387,58	317 053,72
Revisionskostnader	19 765,60	19 378,72
Finland 100	0,00	11 991,55
Egna kultur- och utbildningsprojekt	385 990,67	707 030,77
Totalt	1 110 760,43	1 548 881,85

Noter till balansräkningens aktiva

5. Bestående aktiva

I balansräkningens bestående aktiva presenteras den icke avskrivna delen av inventarier och lösöre.

INVENTARIER OCH ÖVRIG LÖSÖRE	
Anskaffningsutgift 1.1.2019	378 784,91
Ökning	17 517,96
Minskning	0,00
Anskaffningsutgift 31.12.2019	396 302,87
Ackumulerade avskrivningar	331 809,02
Avskrivningar under räkenskapsåret	13 424,86
Bokföringsvärde 31.12.2019	51 068,99

Noter till balansräkningens passiva

6. Eget kapital

Posterna för eget kapital kan ses ur balansräkningen.

7. Passiva resultatregleringar

PASSIVA RESULTATREGLERINGAR	2019	2018
Semesterlöneskulder och övriga sociala avgifter	210 185,30	186 701,73
Totalt	210 185,30	186 701,73

Säkerheter och ansvarsförbindelser

Ansvarsförbindelserna består av hyresansvar.

	2019	2018
Förfaller till betalning under påbörjad räkenskapsperiod	117 785,98	114 103,88
Förfaller till betalning under senare räkenskapsperioder	0,00	5 447,96

Verksamhetsberättelsens och bokslutets datering och underteckning

Helsingfors den 1 april 2020

Stefan Wallin, styrelseordförande
Anna-Lena af Hällström, viceordförande
Gunilla Granberg
Annika Nummelin
Birgitta Forsström
Christel Liljeström
Christoffer Ingo
Ulf Stenman
Silja Borgarsdóttir Sandelin
Håkan Nystrand, ersättare
Anna Jungner
Nordgren, ersättare
Eva Åström, ersättare
Sören Lillkung, verkställande direktör

Revisionsanteckning

Över utförd revision har idag avgivits berättelse.

Helsingfors den 8 april 2020
Ernst & Young Ab, revisionssamfund
Bengt Nyholm, CGR

Förteckning över använda bokföringsböcker

Stiftelsens bokföring är uppgjord i det integrerade ekonomisystemet Procountor.

Dagbok
Huvudbok
Balansbok
Balansspecifikationer

I elektronisk form
I elektronisk form
Skilt bunden
Skilt bundna, i elektronisk form

PROCOUNTOR

Försäljningsfakturor
Inköpsfakturor och nätfakturor (inköp)
Rese- och kostnadsersättningar inkl. bilagor, memorialverifikat
Löner
Kontoutdrag, betalningsverifikat
Deklaration av moms och övriga skatter på eget initiativ

FÖRVARINGSSÄTT

Elektroniska verifikat och arkivering
Elektroniska verifikat och arkivering
Elektroniska verifikat och arkivering
Elektroniska verifikat och arkivering
Elektroniska verifikat och arkivering
Elektroniska verifikat och arkivering

Revisionsberättelse

Till styrelsen för Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland sr

Revision av bokslutet

Uttalande

Vi har utfört en revision av bokslutet för Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland sr (fo-nummer 2379356-8) för räkenskapsperioden 1.1–31.12.2019. Bokslutet omfattar balansräkning, resultaträkning och noter till bokslutet.

Enligt vår uppfattning ger bokslutet en rättvisande bild av stiftelsens ekonomiska ställning samt av resultatet av dess verksamhet i enlighet med i Finland ikraftvarande stadganden gällande upprättande av bokslut och det uppfyller de lagstadgade kraven.

Grund för uttalandet

Vi har utfört vår revision i enlighet med god revisionssed i Finland. Våra skyldigheter enligt god revisionssed beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns skyldigheter vid revision av bokslutet*. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt de etiska kraven i Finland som gäller den av oss utförda revisionen och vi har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa. Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar för bokslutet

Styrelsen ansvarar för upprättandet av bokslutet och för att bokslutet ger en rättvisande bild i enlighet med i Finland ikraftvarande stadganden gällande upprättande av bokslut samt uppfyller de lagstadgade kraven. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta ett bokslut som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av bokslutet ansvarar styrelsen för bedömningen av stiftelsens förmåga

att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om man avser att likvidera stiftelsen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns skyldigheter vid revision av bokslutet

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida bokslutet som helhet innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i bokslutet.

Som del av en revision enligt god revisions-sed använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i bokslutet, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför gransknings-åtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.

- skaffar vi oss en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i ledningens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av bokslutet. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i bokslutet om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om bokslutet. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i bokslutet, däribland upplysningarna, och om bokslutet återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi kommunicerar med dem som har ansvar för stiftelsens styrning avseende, bland annat, revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den, samt betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat under revisionen.

Övriga rapporteringsskyldigheter

Övrig information

Styrelsen ansvarar för den övriga informationen. Den övriga informationen omfattar verksamhetsberättelsen.

Vårt uttalande om bokslutet täcker inte övrig information.

Vår skyldighet är att läsa den ovan specificerade övriga informationen i samband med revisionen av bokslutet och i samband med detta göra en bedömning av om det finns väsentliga motstridigheter mellan den övriga informationen och bokslutet eller den uppfattning vi har inhämtat under revisionen eller om den i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter. Det är ytterligare vår skyldighet att bedöma om verksamhetsberättelsen har upprättats enligt gällande bestämmelser om upprättande av verksamhetsberättelse.

Enligt vår uppfattning är uppgifterna i verksamhetsberättelsen och bokslutet enhetliga och verksamhetsberättelsen har upprättats i enlighet med bestämmelserna om upprättande av verksamhetsberättelse.

Om vi utgående från vårt arbete drar slutsatsen att det förekommer en väsentlig felaktighet i informationen i verksamhetsberättelsen bör vi rapportera detta. Vi har ingenting att rapportera gällande detta.

Övriga uttalanden som grundar sig på lag

Vår skyldighet är att utgående från den av oss utförda revisionen ge ett uttalande om de omständigheter som förutsätts enligt stiftelselagen 4:2.2 §.

Styrelsen ansvarar för informationen i bokslutet och verksamhetsberättelsen samt för att de ersättningar och arvoden som betalats till ledamöterna i stiftelsens organ är sedvanliga.

Enligt vår uppfattning ger bokslutet och verksamhetsberättelsen de uppgifter om stiftelsens verksamhet under räkenskapsperioden som är väsentliga för bedömningen av om stadgebestämmelserna om stiftelsens ändamål

och verksamhetsformer har följts. Arvoden och ersättningar utbetalda av stiftelsen till ledamöterna i stiftelsens organ kan anses vara sedvanliga.

Helsingfors 8.4.2020

Ernst & Young Ab
revisionssamfund

Bengt Nyholm
CGR